

KNIHOVNA KATECHETSKÁ.

**Sbírka praktických spisů, kterou s povolením nejdůst. kníž. arcib.
konsistoře Pražské ze dne 13. května 1887 č. 2603 a za při-
spění některých bratří duchovních**

vydává

J. JEŽEK.

- Serie I. č.**
1. Praktická rukověť pro katechety.
 2. Výklad biblické dějeprawy St. a N. Z.
 3. Výklad katechismu.
 4. Biblický zeměpis.
 5. Výklad evangelních perikop.
 6. Výklad evangelních parabol. (Řeči.)
 7. Výbor katechesí sv. Cyrilla Jerusalemského.
 8. Překlad sv. Augustina „De catechizandis rudibus“
a Gersona „De parvulis trahendis ad Christum.“
 9. Příprava k sv. birmování.
 10. Z dějin českého katechismu.

Ročně vyjdou 2, 3—4 spisy.

V PRAZE.

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (G. Franci).

1891.

VÝKLAD KATECHISMU.

Příručná kniha pro katechety.

Díl II.

Sestavil

VOJTĚCH PAKOSTA,
katecheta městské vyšší dívčí školy v Praze.

S povolením kníž. arcib. konsistoře Pražské ze dne 25. června 1890
číslo 5422.

KNIHOVNY KATECHETSKÉ

číslo 3.

V PRAZE.

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (G. Franci).
1891.

Díl třetí.

O Božích přikázáních.

Až dosud jednali jsme o tom, čemu má katolický křesťan věřit, aby došel spasení věčného. Pán Ježíš však praví: „Ne každý kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest, ten vejde do království nebeského.“ (Mat. 7, 21) — Jindy opět řekl bohatému mládenci: „Chceš-li vejít do života, ostříhej přikázání.“ (B. děj. str. 168.) Z těchto slov Kristových patrně vysvítá:

Nedostačí k spasení, aby člověk toliko věřil, co Bůh zjevil: on musí také **s milostí Boží** činit, co Bůh přikázal.

Kdo nekoná, co Bůh přikazuje, anebo činí, co Bůh zapovídá, **hřeší**.

Kdo se pilně varuje všeho, co Bůh zapovídá, a stále koná, co Bůh velí, jest **křesťansky spravedlivý**.

Protož tento třetí díl jedná:

1. O Božích přikázáních;
2. o hříchu;
3. o křesťanské spravedlnosti.

I. O Božích přikázáních.

Co po vůli Boží činiti máme, obsaženo jest:

1. v desateru Božích přikázáních;
 2. v pateru přikázání církevních.
-

O desateru Božích přikázáních.

Bůh dal desatero přikázání lidu israelskému na hoře Sinaj. (B. děj. str. 55.)

Které jest desatero přikázání Božích?

Tato přikázání zní:

1. V jednoho Boha budeš věřiti.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého a matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš jeho statku.

Proč máme i my křesťané tato přikázání zachovávat?

Ačkoli Bůh přikázání svá dal lidu israelskému, také i my křesťané jsme povinni těchto přikázání zachovávat a to z dvojí příčiny

Každý člověk poznává již svým rozumem, že má dítě rodiče své milovati, že není dovoleno někoho

zabíti atd. Takové přikázání, jež poznáváme již svým rozumem a které tudíž takorůžka do srdcí nám jest napsáno, nazývá se **zákon přirozený**. Zákon přirozený víže všecy lidi, nebo každému člověku do srdce jest vštípen. Desaterem přikázání svých chtěl nám Bůh přirozený zákon učiniti srozumitelnějším nebo jej vyložiti. Jsme tedy i my povinni desatero Božích přikázání zachovávat:

1. protože jsou zjeveným výkladem **přirozeného zákona**, kterýž Bůh každému člověku do svědomí vštípil.

Pán Ježíš výslovně řekl: „Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona anebo proroků: nepřišel jsem rušit, ale naplnit.“ (Mat. 5, 17.) Tak Pán Ježíš **přikázání** tato potvrdil učením svým; ano je zachovávatí výslovně velel. Když totiž jednou přišel k Pánu Ježíši bohatý mládenec a otázal se ho, co by činiti měl, aby došel života věčného, řekl mu Kristus: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání.“ „Kterých pak“? otázal se mládenec. A Pán Ježíš řekl: „Cti otce svého i matku svou; nezabiješ atd.“ (Bibl. děj. str. 168.) — Máme tedy zachovávatí desatero přikázání Božích:

2. protože je Kristus Pán svým učením **potvrdil a výslovně velel**, abychom je plnili.

Proč může každý člověk přikázání ta zachovávatí?

Všechněm lidem jest **možno**, těchto přikázání zachovávatí, protože Bůh každému **potřebnou** milost k tomu dává.

„Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje“, můžeme se sv. Pavlem říci i my. (K Filip. 4, 13.) Příkladové Svatých, kteří po celý svůj život byli horlivými plniteli přikázání Božích, zjevně dokazují, že jest možno přikázání Boží zachovávatí.

Abychom přikázání Boží plniti mohli, dává nám Bůh k tomu **milost svou**; nebo: „Bůh zajisté jest, kterýž působí ve vás i chtění i vykonání, podle dobré vůle své“, praví svatý Pavel (K Filip. 2, 13.) — „Jeho přikázání nejsou těžká“, dí svatý Jan. (I. Jan 5, 3.)

Čemu učíme se z prvních tří a čemu z ostatních sedmi přikázání?

Co činiti máme, nazývá se naší povinností. Přikázání Boží ukládají nám tedy povinnosti, které z lásky k Bohu plniti máme. Všecka přikázání a povinnosti vztahují se tedy na Boha. Poněvadž však přikázání od čtvrtého počínajíc, ukládají nám povinnosti k bližnímu a k sobě samému, a bližní i my jako prostředek jejich vyplnění se jeví, tedy pravíme, že těch sedm přikázání prostředčně, první tři však bezprostředně povinnosti k Bohu nám ukládají.

Z prvních tří přikázání učí se křesťan **povinností k Bohu**, z ostatních **sedmi povinností k bližnímu a sobě samému**.

Všecko, co v těch desíti přikázáních zřejmě se povídá a přikazuje, jest již krátce zahrnuto nebo obsaženo ve dvou přikázáních lásky, tak že ti, kdož tato přikázání plní, všecka přikázání Boží zachovávají.

Kde je stručně obsaženo, co desaterem je přikázáno?

Co desaterem přikázáno, zahrnuto jest krátce ve dvou přikázáních, kteréž nazýváme **přikázání lásky**.

Jedenkráté pristoupil k Pánu Ježíši jistý zákonník a otázel se ho, co by činiti měl, aby do života vešel, a Pán Ježíš mu řekl: „V zákoně co jest psáno, kterak tam čteš?“ a on odpověděl: „Milovati budeš Pána Boha

svého z celého srdce svého, a z celé duše své a ze vši síly své i ze vši mysli své: a bližního svého jako sebe samého.“ I řekl mu Ježíš: „Právě jsi odpověděl: to čin a živ budeš.“ (Luk. 10, 25—28.)

Kterak zní první přikázání lásky?

1. Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vši duše své, a ze vši mysli i ze vši síly své.

Kterak zní druhé přikázání lásky?

2. Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého.

Co jest to sebe milovati?

Poněvadž Pán Ježíš poroučí bližního milovati jako sebe, smíme a máme i **sami sebe** milovati. „**Milovati sebe samého**“ znamená: sebe samého nebo své osobnosti si vážit. K této vážnosti býváme povzbuzeni, jestliže si živě připomeneme, že jsme k obrazu Božímu stvořeni, drahocennou Krví Ježíše Krista vykoupeni a k blaženosti věčné určeni.

Proto píše sv. Pavel: „Nevíte-li, že chrám Boží jste a že Duch svatý ve vás přebývá?“ (I. Kor. 3, 16.) — „Jste koupeni za cenu velikou.“ (I. Kor. 6, 20.)

Poněvadž Pán Ježíš praví: „Co jest platno člověku, byť všecken svět získal, duše pak své škodu trpěl?“ (Mat. 16, 26.) vybízí nás, abychom duši svou milovali více než všechno ostatní. Duši svou pak milujeme, staráme-li se o spasení její.

Slovy „sebe samého milovati“ rozumí se tedy: sebe samého si vážit a především o spasení své pečovat.

Křesťan se stará o spasení duše své: a) Vystříhá-li se hříchu a příležitosti k hříchu. „Ti, jenž činí hřích, nepřátelé jsou duše své.“ (Tob. 12, 11.) „Kdo miluje nebezpečnost, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27); b) jestliže zhřešiv, neopomene pravé pokání činiti. „Neodkládej obrátiti se ku Pánu, aniž odkládej den ode dne. Nebo náhle přijde hněv jeho a v čas pomsty rozptýlí tě.“ (Sir. 5, 8—9.); c) je-li horlivý v ctnosti a v dobrých skutcích „Snažte se, abyste skrze dobré skutky jistě učinili své povolání a vyvolení.“ (2. Petr 1, 10.)

Co jest to bližního milovati?

Když se jednou jistý zákonník Pána Ježíše tázal: „Kdo jest můj bližní?“ odpověděl jemu Ježíš: „Člověk jeden šel z Jerusalema do Jericha. Na cestě upadl mezi lotry. Ti ho oloupili i zranili a odešli, odpolu živého zanechavše. I přihodilo se, že kněz jeden šel touž cestou, a uzřev jej, pominul. Též i levita, když byl u toho místa a uzřel ho, pominul. Samaritán pak jeden, touž cestou se bera, milosrdenstvím hnut jest, když uzřel zraněného. Přistoupiv, nalil oleje a vína na rány jeho a ovázal je; pak vloživ jej na hovořeno své, vedl do hospody, a tam o něj pečoval. Dal i hospodáři peníze, a slíbil vše ostatní zaplatiti, jen aby jej opatroval.“ Na to tázal se Pán Ježíš zákonníka: „Kdo z těch tří zdá se tobě bližním býti tomu, kterýž upadl mezi lotry?“ — Zákonník odpověděl: „Ten, který mu milosrdenství prokázal.“ I řekl jemu Ježíš: „Jdi, i ty čin podobně.“ (B. děj. str. 160.)

Zde jest poznamenati, že Samaritáné nikoli se Židy v Jerusalemě, nýbrž na hoře Garizim pravému Bohu se klaněli a kromě toho i modloslužbě byli oddáni. Proto žili Samaritáné se Židy v nepřátelství.

Samaritán toho nedbal, jakého náboženství jest onen ubožák, je-li jeho přítel nebo nepřítel; jemu dostačilo viděti nešťastného člověka a hned se ho ujal, a jako bližní se k němu choval. Totéž byl by učinil každému jinému člověku. Poněvadž však, dle výroku Kristova, my totéž činiti máme, jsme tedy povinni ku každému člověku, ať jest jakéhokoli náboženství, jakékoli národnosti, náš přítel nebo nepřítel, chovati se jako bližní t. j. každého člověka za svého bližního považovati.

Slovem **bližní** rozumí se každý člověk, ať jest náš přítel nebo nepřítel, jež máme milovati jako sebe.

Pán Ježíš řekl: „Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.“ (Mat. 7, 12.)

Zajisté nechceme, aby nám jiní něco zlého přáli, něco nepříjemného a škodlivého činili, chceme naopak, aby nám přáli vše dobré a činili, co nám příjemno a užitečno jest. Proto i my máme bližnímu všecko dobré přátí a činiti mu to, co jest mu příjemno a užitečno a všeho zanechatí, co by mu nepříjemno a škodlivě bylo, což jest bližního milovati. Katechismus praví krátce:

Bližního milovati jest, bližnímu všecko dobré přátí a dle možnosti činiti.

Opakování. Co musí člověk vedle víry také činiti, aby spasení došel? — Kdo hřeší? — Kdo jest křesťansky spravedlivý? — Kde jest obsaženo, co po vůli Boží činiti máme? — Které jest desatero přikázání Božích? — Proč máme i my křesťané přikázání ta zachovávat? — Proč může každý člověk přikázání ta zachovávat? — Čemu učíme se z prvních tří, a čemu z ostatních sedmi přikázání? — Kde je stručně obsaženo, co desaterem je přikázáno? — Kterak zní první přikázání lásky? — Kterak druhé? — Co jest to sebe milovati? — Kdo jest naším bližním? — Co jest to bližního milovati?

O prvním přikázání Božím.

„V jednoho Boha budeš věřit.“

Již slovní znění přikázání tohoto nám jasně praví, co jest naší povinností: abychom totiž v Boha jediného, Stvořitele a Pána věřili. Věříme-li v Boha, máme také důvěrně očekávat, co nám slíbil (v něho doufat), a poněvadž jest nejvyšší dobro, jej milovati.

První přikázání tedy **věří**, abychom:

1. v Boha **věřili**, 2. v něho **doufali** a 3. jej **milovali**.

Věřiti vůbec znamená, něco míti za pravdu, co nám jiný jako pravdivé sděluje nebo vypravuje.

Máme v Boha věřiti t. j. máme netoliko věřiti nebo za pravdu míti, že jest jeden pravý Bůh, že jest jediným pánem nebes i země, nýbrž máme také za pravdu míti, co Bůh zjevil, o čem nás poučil.

Proč máme věřiti?

Co Bůh zjevil, jest **vždycky** pravdivo; nebo Bůh se nemůže **mýliti**, poněvadž všechno ví, a Bůh nemůže též **lháti**, poněvadž jest nejvyšší svatý a proto všechno i nejmenší zlo a tudíž i nejmenší lež neskončeně nenávidí. Proto praví apoštol: „Nemožno jest, aby Bůh klamal.“ (K Žid. 6, 18.) Poněvadž vždycky pravdou jest a zůstane, co Bůh zjevil, pravíme, Bůh jest **věčná pravda**.

Věříme tedy, protože jest Bůh **věčná pravda**, kteráž se mýliti nemůže.

„Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou.“ (Mat. 24, 35.)

Komu jest víry třeba?

„Bez víry nelze se Bohu líbiti,“ praví svatý Pavel (K Žid. 11, 6.), t. j. bez víry nemůže na nás Bůh míti zalíbení a na kom nemá zalíbení, ten také nemůže přijíti do nebe nebo k spasení.

Víry jest každému člověku třeba, který chce býti spasen. „Kdo neuvěří, bude zatracen.“ (Mar. 16.)

Jaká má býti víra?

Aby víra naše líbila se Bohu a nám k spasení dopomohla, musí míti jisté vlastnosti; víra totiž musí **býti**

1. obecná, 2. pevná, 3. živá, 4. stálá.

1. Pán Ježíš rozesílaje apoštoly do celého světa, řekl jim: „Učte je zachovávat **všecko**, cokoli jsem přikázal vám.“ (Mat. 28, 20.) Dle toho výroku Kristova má katolický křesťan nejen některým pravdám, nýbrž všemu věřit, co Bůh zjevil a čemu církev Kristova věřití velí a pak jest víra jeho **obecná**.

Pravdy sv. náboženství nejsou všechny stejně důležité. Některé z nich jsou nejdůležitější, tak že člověk, když dospěje k rozumu t. j. dobré a zlé rozeznáváti počne, je nevyhnutelně znáti a věřití musí, aby spasení došel.

Co musí křesťan vědět a věřit, chce-li býti spasen?

Zvláště jest každému, když dospěl k rozumu, nevyhnutelně k spasení třeba vědět a věřit:

1. že jest **jeden Bůh**;
2. že jest Bůh **spravedlivý soudce**, jenž dobré odměňuje a zlé trestuje;
3. že jsou **tři Božské osoby**, jedné bytosti a přirozenosti: Otec, Syn a Duch svatý;
4. že se **druhá Božská osoba vtělila**, aby nás smrtí svou na kříži vykoupila a spasila;
5. že jest duše lidská **nesmrtelná**;
6. že jest **milosti Boží** k spasení nevyhnutelně třeba a že člověk bez milosti Boží nemůže nic prospěšného k životu věčnému činiti.

O těchto pravdách pojednáno jednotlivě obsírněji v apoštolském vyznání víry až na tu, že jest duše lidská **nesmrtelná**.

Duše lidská jest bytost neviditelná (poněvadž ji viděti nemůžeme) a jednoduchá (z částí není složena), která má rozum (poněvadž jí věci poznáváme a o nich soudíme) a svobodnou vůli (poněvadž jest člověku možno něco chtítí nebo nechtítí) Neviditelná a jednoduchá by-

tosť, která má rozum a svobodnou vůli, nazývá se duch; následovně jest duše lidská duch, a jest nesmrtelná.

Duše jest nesmrtelná t. j. ona nikdy zemřítí nemůže.

a) Duše naše nesestává z částí jako tělo; nemůže se tedy v části jako tělo rozpadnouti — zahynouti. Pán Ježíš praví: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabít.“ (Mat. 10, 28.)

b) Dobré nebývá na zemi vždycky odměněno a zlé potrestáno. Kdyby duše po smrti těla dále nežila, nemohlo by dobré více odměněno býti a zlé potrestáno býti a Bůh by nebyl spravedliv.

c) Nesmrtelnost duše dokazuje písmo svaté a sice Pán Ježíš sám příběhem o bohatci a Lazarovi. (Luk. 16, 10.) Oba zemřeli, ale duše jejich žily.

„A navrátí se prach do země své, odkud byl, a duch navrátí se k Bohu, kterýž jej dal.“ (Kazat. 12, 7.) Navrátí-li se duch k Bohu, tedy musí po smrti žítí.

2. Katolický křesťan nesmí nikdy o pravdách víry dobrovolně pochybovati. — **Pochybovati** o pravdách sv. náboženství nebo víry znamená, mysliti nebo říkati: kdo ví, jestli ta neb ona křesťanská pravda zjevena byla anebo tak byla zjevena, jak jí církev učí. — Kdo by dobrovolně tak myslil, ten by se těžce prohřešoval a trest Boží zasloužil. Kdo však ani v nejmenším o pravdách sv. náboženství nepochybuje, toho víra jest pevná.

Víru pevnou má, kdo beze vší pochybnosti věří, co Bůh zjevil.

Pevnou víru osvědčil **Abraham**, když mu Bůh oznámil, že manželka jeho Sára bude míti syna, jeho potomstvo že bude četné a vzejde z něho Spasitel světa. (B. děj. str. 24.)

Pevnou vírou vyznamenal se **pohanský setník** v Kafarnaum, uvěřiv, že jest Pán Ježíš všemohoucí a jeho služebníka uzdraviti může, aniž by vešel do domu jeho. (B. děj. str. 141.)

3. Jakoby nedostačilo, kdyby nemocný léky jen znal a měl, ale jich neužíval, rovněž nedostačí katolickému křesťanu k spasení, aby pravdy náboženské pouze znal a věděl, nýbrž musí se dle nich též řídit

ve svém smýšlení, slovech i skutcích, dle nich se spravovati t. j. víru skutky dobrými osvědčovati. Pak jest víra jeho **živá**.

Víru živou má, kdo se ve všem smýšlení svém dle víry řídí a ji dobrými skutky osvědčuje.

Kdo naopak víry své skutky neosvědčuje, toho víra jest **mrtvá** a taková víra nespomáhá nic k životu věčnému.

To dokazuje sv. apoštol Jakub, an dí:

„Co prospěje, bratři moji, praví-li kdo o sobě, že víru má, nemá-li skutků? Zdaliž jej bude moci víra spasiti? — Nebo jako tělo bez ducha mrtvé jest, tak jest i víra bez skutků mrtvá.“ (Jak. 2, 14. 26.)

4. Z dvou dobrých věcí, nelze-li jest obě zároveň podržeti, odřekne se člověk obyčejně věci té, která má cenu menší. Ježto však bez víry nelze se líbiti Bohu, a ona jediným jest prostředkem, jenž do nebe vede, jest zajisté větší dobro nežli statky, pozemské blaho, ano život sám; proto máme býti odhodláni raději tyto věci ztratiti, nežli pozbyti víry. — Je-li člověk odhodlán raději všecko ztratiti, než aby víru svou zapřel nebo od ní odpadl, pak jest víra jeho **stálá**.

Víru stálou má, kdo hotov jest raději statek i život nasaditi, než víru svou zapříti.

Vznešený příklad stálosti ve víře poskytuje nám stařec Eleazar, nebo volil raději vytrpěti smrt mučednickou, než by byl přestoupením zákona Božího zapřel víru svou. (B. děj. str. 115.) — Rovněž stálou víru osvědčili **bratři makabejští**, kteří ani skvělými sliby, ani ukrutnými mukami od věrného plnění zákona Božího odvrátiti se nenechali. (B. děj. str. 116.) — Podobně jednali všickni **sv. mučedníci**.

Čím hřeší se proti víře?

Hříchy proti víře jsou:

1. modlářství, 2. nevěra a pověra, 3. pochybování u víře, 4. netečnost u víře, 5. bludařství a odpadlictví.

Kdo dopouští se modlářství?

Jenom Bohu jedině náleží největší pocta. Stojíť v písmě sv.: „Pánu Bohu se klaněti a jemu samému sloužiti budeš.“ (Mat. 4, 10.) Proti tomu jednali Israelité; když Mojžíš prodléval za čtyřicet dní na hoře Sinaj, zhotovili si zlaté tele a klaněli se mu. Kdo stvořeným věcem totéž činí, co přísluší jedině Bohu, jim se klaní, ten dopouští se **modlářství** (od slova modla).

1. Modlářství se dopouští, kdo se stvořeným věcem klaní.

První přikázání nám velí prokazovati Bohu největší čest. Tím však on nezapovídá ctíti též anděly a svaté. — Chceme-li Boha náležitě ctíti, musíme míti v uctivosti též ty, kdož jsou přáteli a spolubydlyteli Božími, a to jsou právě andělé a svatí.

Svatými, jež ctíme a vzýváme, rozumějí se ti oslavení spravedlivci, kteří na zemi k dokonalé svatosti dospěli a proto nyní jsou u Boha v nebi a od církve za svaté jsou prohlášeni (= svatořečení).

Ctíce a vzývajíce svaté, **ctíme tím vlastně Boha samého** který svatým tak veliké milosti propůjčil a je tak oslavil, a skládáme svou důvěru v Boha, poněvadž na přímluvu svatých jen od něho pomoc očekáváme.

Jestli dovoleno a prospěšno ctíti svaté, tedy jest též dovoleno ctíti jejich **obrazy**

Ctime obrazy t. j. chováme se k nim tak, že jest z toho viděti, že máme velkou uctivost k Spasiteli, k svatým, nebo svatým tajemstvím, která se nám skrze ně představují.

Bůh praví: „Neuděláte sobě modly a rytiny, abyste se jim klaněli“ (3. Mojž. 26, 1.) — Jestliže se tedy obrazům neklaníme (jim největší cti neprokazujeme), tedy nejednáme proti prvnímu přikázání Božímu.

O Božských osobách, Matce Boží a Svatých máme uctivě smýšleti a také zevnitř tak se k nim chovati t. j. je ctíti. Toho zasluhují od nás, nebo jsou cti hodní. Jsou-li vyobrazení, tedy nám obrazy ty představují něco ctihodného na př. Božskou osobu, nebo Matku Boží aneb některého Svatého; oni nás pamatují na jejich dobré vlastnosti a vybízejí nás jich následovati, abychom s nimi blaženými se stali.

Dítě ctí obraz otcův, poněvadž otce představuje, nebo ctí otce v obraze. Proto i my ctíme obrazy, poněvadž nám nějakou posvátnou osobu představují, nebo ctíme svatou osobu v obraze t. j. naše pocta nevztahuje se na obraz, nýbrž na to, co se obrazem představuje.

Duše jest s tělem co nejúžejí spojena; na všelikém jednání bere tělo i duše podíl. Tak i tělo svatých bralo podíl na dobrém, jež konali a proto zasluhují i kosti jejich a jiné věci, s nimiž byli v styku, abychom je měli v uctivosti. Těla, jednotlivé údy, kosti neb popel těl svatých, jakož i takové věci, jež svatým náležely, s nimi ve styku byly na př. roucha, okovy, mučednické nástroje, slují ostatky svatých.

Katoličtí křesťané mají ostatky svatých v uctivosti:

a) poněvadž jsou ostatky těch těl, v kterých vyvolení Boží mučení a tak Bohu obětováni byli, aneb v kterých pokáním a jinými ctnostmi Bohu sloužili;

b) poněvadž Bůh tato těla v poslední den vzkřísí a věčně v nebi oslaví;

c) poněvadž Bůh skrze ostatky Svatých často divy činil a lidem mnohá dobrodíní prokazuje. — Tělo mrtvé, jež pochovávali, dotknuvši se kostí Eliseových v hrobě obživlo. (4. Kr. 13, 21. — 4. Kr. 2, 14.) V Efesu Pavlovy šátky a pásky kladli na nemocné a odstupovaly od nich neduhy. (Sk. ap. 19, 12.)

Svaté ostatky ctíme, že je na slušném místě chováme, v úhledných schránkách na oltář stavíme, do oltářních kamenů a křížů (pacificálů) zasazujeme, jich se dotýkáme, nebo je líbáme, kadidlem okurujeme, světla u nich rozžínáme atd.

2. Nevěry se dopouští, kdo nevěří v Boha a co Bůh zjevil a církví svou k věření představuje.

Tohoto hříchu dopouštěl se Farao, jak viděti z výroku jeho, když řekl Mojžíšovi: „Kdo jest Ho-

spodin, abych poslechl hlasu jeho? Neznámť Hospodina.“ (2. Mojž. 5, 2.)

Nevěra jest **hřích těžký** u těch lidí, kteří nevěrou svou sami jsou vinni, kteří totiž pravou víru mítí mohli, ale ji přijati a osvojiti si nechtěli. „Kdo neuvěří, bude zavržen.“ (Mar. 16, 16.)

Příčiny nevěry bývají často: 1. **Nevědomost** nebo poloviční vzdělanost. 2. **Pýcha**, jevící se jako směšná marnivost, která myslí, že tím spíše pozornost světa k sobě upoutá, čím nápadněji od obecného smýšlení se odchýlí. 3. **Nešlechetný život**. Křesťanská víra křesťanský **vymáhá život**. Hříšník, aby nebyl nucen sebe sama odsouditi, živí v srdci svém pochybnosti, až konečně v úplnou upadá nevěru, aby bez **závady** mohl hřešiti.

Některé věci **po přirozenosti** své, nebo že je Bůh tak stvořil, mají zvláštní moc a účinky, jakých jiné věci nemají. Tak mají jisté byliny moc bolesti mírniti, nemoci léčiti po své přirozenosti; Bůh tu moc v ně vložil. — Jiné věci mají zvláštní účinnivou moc **modlitbou církve**, ku př. věci svěcené jako: svěcená voda, ratolesti, popel atd. Kdo takých věcí zbožně užívá, jak církev chce, aby se jich užívalo, ten může očekávati od Boha zvláštní požehnání a ochranu, zejména proti úkladům ďábelským. Tuto ochranu nepůsobí svěcené předměty po přirozenosti své, nýbrž modlitbou církve, která světíc tyto věci, Boha zvláště prosila, aby ty, kdož jich **řádně** užívati budou, požehnal a chránil. Jiné věci mají moc nadpřirozenou **z nařízení Božího**, ku př. voda křestní a slova, jež kněz za lití jí pronáší netoliko očistění označují, nýbrž je skutečně působí.

Kdo věcem stvořeným moc přiřítá, již mají buď po své přirozenosti nebo že Bůh chce, aby ji měly (po vůli Boží), jedná dobře a neprohřešuje se proti prvnímu Božímu přikázání.

Kdo by však věcem stvořeným jakousi vyšší moc přiřítal, kteréž ani svými vlastnostmi (po přirozenosti

své), ani že by Bůh tak chtěl (po vůli Boží) nemají, dopouští se hříchu proti prvnímu přikázání Božímu, jenž se nazývá **pověra**.

3. Pověrou hřeší, kdo věcem stvořeným jakousi vyšší moc přičítá, kteréž ani po přirozenosti své, ani po vůli Boží nemají.

Co Bůh zjevil, jest vždycky pravdou; nebo Bůh se nemůže **mýliti**, poněvadž všecko ví, a Bůh nemůže též **lháti**, poněvadž jest nejvyšší svatý a proto i nejmenší lež nenávidí a zamítá.

Kdo by tedy zámyslně neb schválně probouzel v srdci pochybnosti a jimi se zabýval mysle nebo říká: „Kdo ví, jestli ta neb ona pravda sv. náboženství jest zjevena anebo tak zjevena, jak jí církev učí, dopouští se hříchu, jenž sluje **pochybování u víře**.“

4. Pochybování u víře záleží v tom, když kdo vědomě a schválně o pravdách svaté víry pochybuje.

Čeho se nám dostalo od nějaké osoby vznešené, toho si dojista vážíme, zvláště dopomáhá-li nám to k blaženosti. Náboženství Bohem samým, pánem svrchovaným, bylo nám zjeveno a poněvadž nás kromě toho vede k blaženosti netoliko časné, nýbrž i věčné, máme si daru toho nade všecko vážit. Kdo by o náboženství Bohem zjevené nedbal, dopouštěl by se nevděku proti Bohu.

Jest jenom jedno pravé, Bohem zjevené náboženství, nebo pravda o jedné věci může býti toliko jedna. Kdo by tedy i jiná bludná náboženství za stejně dobrou pokládal, rovněž by hřešil a to nespravedlností, nebo by kladl pravdu se lží na roveň. Kdo tedy o náboženství Bohem zjevené nedbá, anebo kterékoli náboženství za stejně dobré pokládá, poněvadž nevděku a nespravedlnosti se dopouští, hřeší a hřích tento nazývá **netečností u víře**.

5. Netečnosti u víře se dopouští, kdo o nábo-

ženství Bohem zjevené nedbá, nebo kterékoli náboženství za stejně dobré pokládá.

Netečnost u víře vede k odpadnutí od víry a k zapření víry. Písmo sv. praví: „Že nejsi studený ani horký, ale že jsi vlažný, vyvrhnu tebe z úst svých.“ (Zjev. 3, 16.)

6. **Mrtvou víru** má, kdo ji skutky dobrými neosvědčuje. (Vyloženo již výše.)

Máme všemu věriti, co nám Bůh zjevil, čemu Ježíš Kristus učil a Církev sv. k věření předkládá. V této příčině chybuje ten, kdo jednotlivé pravdy zjevení Božího **upírá** a při svém bludu **tvrdošijně** setrvá i tehdy, když od církve učící byl poučen, napomenut a ku pravdě poukázán. Tato chyba nazývá se **bludařství**.

7. **V bludařství** upadá, kdo zjevně a tvrdošijně přiznává se k učení od církve zavrženému (k bludu).

Bludařem čili kacířem jest tedy kdo 1. schválně, **bludné** jakési učení chová a 2. poučen od církve **od něho upustiti nechtěl**. Blud, nepochodící ze zlovůle, nýbrž pochodící z nevědomosti, hříchem není. — Kacíři byli ku př. Martin Luther, Calvin, Zvingli atd. — „Člověka kacíře po jednom a druhém napomenutí varuj se.“ (K Tit. 3, 10)

Kdo by od víry křesťanské odpadl a přidržel se náboženství nekřesťanského nebo číré nevěry, jako ku př. lidé bez vyznání, sluje odpadlíkem a hřích jeho **odpadlictvím**.

8. **Odpadlictví** se dopouští, kdo se víry křesťanské zjevně odříká.

Co znamená: „Máme v Boha doufati“?

Jestliže nám nějaký šlechetný člověk něco slíbil, myslíme si, že to obdržíme t. j. my to očekáváme. Myslíme li, že to obdržíme jistě, tedy to očekáváme důvěrně. To, co nám někdo slíbil, důvěrně očekávati nazývá se **doufati**.

Máme v Boha doufati znamená tedy: důvěrně očekávati, cokoli nám slíbil.

Proč doufáme v Boha?

Co nám lidé slíbili, nemůžeme vždy důvěrně očekávati; protože to někdy dáti nemohou nebo někdy dáti nechtějí. Ale co Bůh slíbil, můžeme a máme vždycky očekávati. Nebo Bůh nám to vždycky dáti **může**, protože jest všemohoucí; on nám to též dáti **chce**, poněvadž jest nejvyšší dobrotivý, a nám to **skutečně dá**, protože vždy slibu svému dostojí, nebo jest v slibech svých nejvyšší **věrný**.

Doufáme v Boha, protože jest **všemohoucí**, v slibech svých **věrný** a nejvyšší **dobrotivý**.

Co doufáme od Boha?

Bůh přislíbil nám skrze Ježíše Krista dáti **věčnou blaženost**, ale za té podmínky, budeme-li zachovávat jeho přikázání, jak to Spasitel sám praví: „Ne každý, kdo mi říká „Pane, Pane!“ vejde do království nebeského; ale kdo plní vůli Otce mého, který v nebesích jest, ten vejde do království nebeského“ (Mat. 7, 21.); a budeme-li prosti hříchů, protože „do nebe nevejde nic nečistého.“ (Zj. 21, 27.)

Abychom vůli Boží plniti mohli, k tomu potřebujeme **milosti Boží**; a bychom hříchu prosti byli, an „i spravedlivý sedmkrát za den hřeší“, (Přísl. 24, 16.) máme **odpuštění hříchů** zapotřebí. Ježto Pán Ježíš řekl: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní vše bude vám přidáno“ (Mat. 6, 33.), přislíbil nám i časné **věci** dáti, pokud skutečně k blaženosti nám prospívají aneb k dosažení jejímu aspoň nevadí.

Doufáme tedy od Boha:

1. odpuštění hříchů, 2. milost k dobrému, 3. věčnou blaženost, 4. i časné věci, pokud nám skutečně prospívají aneb aspoň k dosažení věčné blaženosti nevadí.

Časné statky nám skutečně **prospívají**, jestliže nám pomáhají nebo k tomu slouží, kdybychom snáze do nebe přišli. — Časné statky **vadily** by nám, bychom, dosáhnuvše jich, buď zcela do nebe nepřišli nebo jen stěží se tam dostali.

Jaká má býti křesťanská naděje?

Křesťanská naděje má býti 1. **pevná**, 2. **pokorná**, 3. **účinnivá**, 4. **křesťansky spořádaná**.

Pevně doufá, kdo beze vší pochybnosti vše dobré od Boha očekává, aniž se té naděje v největších pokušeních nespouští.

Naděje naše má býti pevná, nebo spočívá na důvodech neklamných, že totiž Bůh všemohoucí, nejvyšší dobrotivý a věrný jest.

Příklady: (Judith B. d. str. 101.)

K naději pevné vybízí nás písmo sv. slovy žalmisty Páně, jenž dí: „Bych chodil uprostřed stínu smrti, nebudu se báti zlého, nebo ty se mnou jsi, Pane.“ (Žalm 23, 4.) — Pevnou naději v Boha osvědčil v svém trápení Job, an řekl: „Byť mne Bůh také zabil, v něho doufati budu.“ (B. d. str. 46.)

Pokorně doufá, kdo u vědomí své nehodnosti toliko pro zásluhy Ježíše Krista všecko od Boha očekává.

Naději naši má provázeti vědomí vlastní hříšnosti naší a jako pohanský setník máme v duchu říkati: „Pane, nejsem hoden . . .“ a doznati si, že ne proto, že bychom něco dobrého byli vykonali (pro zásluhy své), nýbrž že nám to zasloužil Ježíš Kristus (pro zásluhy Ježíše Krista) dosíci můžeme toho, co očekáváme.

„Když učiníte všecko, co vám přikázáno jest, rcete: „Služebníci neužiteční jsme.“ (Luk. 17, 10.)

Účinnivě doufá, kdo při vší důvěře v Boha sám se snaží dojíti toho, čeho si přeje.

Člověk při své naději v Boha musí se tedy také sám přičinit t. j. konati, co vede k dosažení toho, več doufá. Nemocný zajisté by se nepozdravil, kdyby jen očekával, že zdrav bude, ale ničeho nečinil, co mu lékař prikazuje, by zdraví došel. Rolník očekává úrodu, musí rukou k dílu přiložit a pak se jeho naděje splní.

„Doufej v Hospodina a čiň dobře!“ (Žalm 36, 3.)

Křesťanský spořádanou naději má, kdo přede vším věčných a pak teprv časných statků od Boha žádá a jich očekává.

Touha po statcích má se tedy řídit jejich cenou; nejprve co nejvzácnější je a trvalejší má cenu, pak věci méně vzácné, časné, máme od Boha očekávat.

K tomu napomíná nás Božský Spasitel slovy: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a toto všechno (potřebné statky časné) bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.)

Čím se hřeší proti naději?

Proti naději se hřeší:

1. **nedůvěrou**, 2. **důvěrou převrácenou**, 3. **opovážlivým spoleháním na Boha**, 4. **zoufalstvím**.

1. **Nedůvěry** se dopouští, kdo pochybuje, může-li a chce-li Bůh pomoci.

— Nedůvěřivý se sice naděje v Boha nevzdává, ale jest úzkostliv, zdali mu Bůh vše dá, co slíbil; proto bývá malomyslným, sklíčeným, pochybujícím. Kdo nedůvěruje, pochybuje o věrnosti a všemohoucnosti Boží, a to jest zajisté hříchem. — Tak hřešil Mojžíš, bude-li moci vyvésti vodu ze skály. (B. d. str. 61.)

2. **Důvěru převrácenou** chová, kdo v sebe anebo v pomoc lidskou více důvěřuje nežli v Boha.

Důvěřovati „v sebe“ znamená, spoléhati se na vlastní síly své, na bohatství a jiné statky tohoto světa.

Takovou převrácenou důvěru měli stavitelé věže babylonské (B. d. str. 22.); Goliáš, jenž se spoléhal na sílu tělesnou. (B. d. str. 72.)

3. **Opovážlivě** na Boha spoléhá, kdo bez pravé kajicnosti odpuštění hříchů očekává: nebo kdo se

svévolně v jakékoli nebezpečnosti vydává a při tom na ochranu Boží spoléhá.

Kdo opovážlivě doufá, odvažuje se něco od Boha očekávat, co mu Bůh nepřislíbil; očekává tedy příliš mnoho, očekává bez důvodu. Opovážlivost ta vztahuje se na duši, očekává-li člověk odpuštění hříchů a věčnou blaženost, ale potřebných prostředků užívati nechce; vztahuje se na tělo neb na duši, očekává-li někdo neoprávněně zázračného činu Božího na př. kdyby někdo vydal bez příčiny tělo nebo duši v nebezpečnosti, spoléhaje na zázračnou pomoc božskou. Tento druh opovážlivosti sluje pokoušení Boha.

Pán Ježíš řekl: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ (Mat. 4, 7.)

4. Zoufalství se poddává, kdo přestává doufati, že mu Bůh v soužení pomůže, nebo že mu hříchů odpustí a jej spasí.

Člověk, jenž zoufá, upírá věrnost, všemohoucnost a dobrotivost Boží. On ví, že Bůh přislíbil odpuštění, a přece praví u sebe, že Bůh slovu svému nedostojí, nebo dostáti nemůže nebo nechce, neočekává tedy nic více od Boha, a to je těžká urážka Boha.

Kain domníval se, že jest hřích jeho tak těžký, že mu Bůh ani odpustiti nemůže (B. d. str. 19.); rovněž tak jednal Jidáš. (B. d. str. 184.)

Co znamená: máme Boha milovati?

Kdo nám dobře činí, toho nazýváme dobrodincem. Na toho rádi myslíme, rádi ho vídáme, rádi s ním býváme, což nasvědčuje tomu, že na něm máme zalíbení; zajisté se také přičiníme, abychom se zalíbili jemu. Na někom míti zalíbení a snažiti se radost mu působiti nazývá se, jej milovati.

Máme Boha milovati t. j. máme jen v Bohu nejvyšší zalíbení hledati a spolu se přičiniti, bychom i my jemu se zalíbili.

Proč máme Boha milovati?

Bůh má nejlepší vlastnosti, nebo on jest **nejlepší dobro**. Pro tyto vlastnosti, nebo pro něho **samého** máme Boha milovati. — Všecko, co máme, pochází od Boha; Bůh jest naším největším dobrodincem nebo k nám **nejvýš dobrotivý** a to jest druhý důvod, proč jej milovati máme. — „Milujme Boha, nebo Bůh prv miloval nás!“ (Jan 4, 19.)

Máme Boha milovati, protože jest **nejvyšší dobré** a k nám **nejvýš dobrotivý**.

Kterak máme Boha milovati?

Kdo má lepší vlastnosti, o tom lépe smýšlíme, nebo výše ho ceníme a dáváme mu přednost před tím, kdo má vlastnosti nepatrnější. Bůh má mezi všemi tvory vlastnosti nejlepší; proto mu máme dáti přednost přede všemi tvory, jej více si vážiti nežli všeho na světě, by nám to sebe milejší a vzácnější bylo a pak milujeme Boha **nade všecko**. Máme tedy Boha milovati:

1. **nade všecko** t. j. máme si na Bohu více zakládati, nežli na všem, cokoli nám vzácné a milé jest aneb býti může.

Pán Ježíš řekl: „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden.“ (Mat. 10, 37.)

Tak jednal Abraham: Nejdříve mu Bůh poručil, aby opustil vlast svou a vyšel z příbuzenstva svého a odebral se do země cizí; pak, aby obětoval svého jediného syna. Ačkoliv mu jeho příbuzní a zvláště jeho jediný syn byli milými a vzácnými, přece dal přednost rozkazu Božímu a více si vážil Boha nežli všech věcí.

Koho milujeme, toho též rádi uposlechneme, rádi vůli jeho vyplníme; tak to máme činiti i ohledně Boha; máme Boha milovati

2. **účinně t. j. máme svatou vůli jeho ochotně, dokonale a vždycky plnit.**

„Milujete-li mne, přikázání má zachovávejte!“ (Jan 14, 15.)

Kdo hřeší proti lásce k Bohu?

Proti lásce k Bohu se prohřešuje:

1. kdo **nevzpomíná** jak Bůh velebný a k němu nejvyšš dobrotivý jest t. nevzpomíná na Boží vlastnosti a jeho dobrotivost a tak jeví, že na Bohu zalíbení nemá;

2. kdo srdce své přikládá láskou nezřízenou **k tvorům a věcem pozemským.**

Pán Ježíš řekl: „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden!“ (Mat. 10, 37.) Sv. Jan praví: „Nemilujte světa ani těch věcí, které na světě jsou, miluje-li kdo svět, není lásky Otcovy v něm.“ (I. Jan 2, 15.)

3. Kdo si to k srdci nepřipustí, že hříchy svými **Boha hněvá a lásky a milosti jeho se zbavuje.**

Jako by nejevilo lásky k rodičům dítě, které by nemrzelo, když rodičův rozhněvalo, tak i člověk nemá lásky k Bohu, jehož nemrzí (k srdci si nepřipustí), že hříchy urazil Otce nejlaskavějšího, že pozbyl lásky jeho a milosti, tohoto vzácného pokladu duše.

4. Kdo Bohem **pohrdá** t. j. kdo svévolně Bohem, jeho milostí, učením a jeho přikázáním povrhne.

Pohrdá Bohem, kdo o něm nerad poslouchá, nerad svaté svátosti přijímá, z přikázání jeho si nic nedělá a je lehkovážně přestupuje, vůbec nechut jeví ke všemu, co Boha se týká.

Konečně nejtěžšího hříchu proti lásce k Bohu se dopouští

5. kdo Boha **nenávidí** t. j. kdo zřejmou nelibostí k Bohu a k věcem Božským v srdci svém chová.

Příčina tohoto ze všech nejběžnějšího hříchu bývá tato: Bůh jsa nejvyšš spravedlivý, trestem stíhá zlo,

hříšník, jenž tak klesl, že zlými žádostmi jest ovládnán, pohlíží na Boha jako na svého protivníka, jenž se mu v cestu staví; počne si tudíž přát, aby Boha nebylo a poněvadž Boha zničit nemůže, jme se ho nenávidět. Nepravost tato projevuje se velebením hříchu, tupením jména Božího, oslavováním ďábla, zlomyslným odporem proti všemu, co Bůh zařídil na zemi.

Co jest nám činiti, bychom vždy dokonaleji v Boha věřili, doufali a jej milovali?

Abychom vždy dokonaleji v Boha věřili, v něho doufali a ho milovali, máme víru, naději a lásku **častěji** vzbuzovati.

Víru, naději a lásku **vzbuzovati** jest buď pouze v srdci anebo zároveň ústy Bohu říci, že v něho věříme, v něho doufáme a jej milujeme. Vzbuzováním víry, naděje a lásky, ať v srdci nebo ústně se v nás tyto ctnosti oživují a upevňují a proto máme **častěji** je vzbuzovati.

Kdy zvláště máme vzbuzovati víru, naději a lásku?

Poněvadž se zvláště k přijetí svatých svátostí vírou, nadějí a láskou máme připravovati, přikazuje se, abychom je vzbudili

1. kdykoliv svaté svátosti přijímáme.

Zejména máme tak učiniti před přijetím svátosti pokání a nejsvětější svátosti oltární (před sv. přijímáním).

Kdykoli doráží na člověka nějaké pokušení, má vroucně na Boha vzpomínati, aby nepodleh svodům jeho. Pokušení bývá člověk vydán po celý život, zvláště pak na smrtelném loži (v nebezpečení života), an tu zlý duch napíná veškerou sílu, aby získal duši pro sebe. Za takých okolností má se člověk ozbrojiti pevnou vírou v Boha, nadějí v jeho zaslíbení a vroucí láskou k němu, nebo vzbuzovati víru, naději a lásku. Máme tedy vzbuditi víru, naději a lásku:

2. kdy se u velikém pokušení hříchu aneb v nebezpečnosti života nacházíme.

Jak tyto ctnosti vzbuditi lze, viz v učení „o Božských ctnostech.“

Opakování. Co velí se v prvním přikázání? — Co znamená: máme v Boha věriti? — Proč máme věriti? — Komu jest víry třeba? — Jaká má býti víra? — Kdy jest víra obecná? — Co musí křesťan věděti a věriti, chce-li býti spasen? — Kdy je víra pevná, živá, stálá? — Čím hřeší se proti víře? — Kdo se dopouští modlářství? — Proč mají katoličtí křesťané v uctivosti obrazy svatých? — Proč mají v uctivosti ostatky svatých? — Kdo hřeší: nevěrou, pověrou, pochybováním u víře, netečností u víře, mrtvou vírou, bludařstvím, odpadlictvím? — Co znamená: máme v Boha doufati? — Proč doufáme v Boha? — Co doufáme od Boha? — Jaká má býti křesťanská naděje? — Kdy jest naděje pevná, pokorná, účinná, křesťansky spořádaná? — Čím se hřeší proti naději? — Kdo se dopouští nedůvěry, důvěry převrácené, opovržlivého spoléhání se na Boha, zoufalství? — Co znamená: máme Boha milovati? — Proč máme Boha milovati? — Kterak máme Boha milovati? — Kdo hřeší proti lásce k Bohu? — Co jest nám činiti, bychom vždy dokonaleji v Boha věřili, doufali a jej milovali? — Kdy zvláště máme vzbuzovati víru, naději a lásku?

O druhém přikázání Božím.

Druhé přikázání Boží zní:

„Nevezmeš jména Božího nadarmo!“

Co se zapovídá druhým přikázáním?

Bohu jakožto nejvyššímu a nejdokonalejšímu Pánu nebes i země náleží největší čest; ji máme prokazovati jemu i jeho jménu, kterým Bůh sám nebo některá ze tří Božských osob se označuje. — Všecka tato slova jsou **svatá jména**, protože nejvyšší Svatého označují a jemu náležejí.

V druhém přikázání se zapovídá **jména Božího zlehčovati**. Jméno Boží **zlehčovati** jest tolik jako neuctivě je vyslovovati, ho zneužívat.

Čím zlehčuje se jméno Boží?

Protože bez Boha nic dobrého vykonati nemůžeme, máme Boha při každé příležitosti prositi za přispění a jemu za všelike obdržené dobrodiní děkovati. Tímto způsobem vyslovovati jméno Boží jest netoliko dovoleno, nýbrž i přikázáno. Vyslovujeme-li však jméno Boží při věcech malicherných, aniž bychom tím Boha za milost jeho prosili nebo za obdrženou jemu děkovali neb jej chváliti chtěli, tedy je vyslovujeme **lehkomyslně**. Nepocítujeme-li při tom uctivosti ku jménu tomu a nevidí-li zároveň jiní, jimž máme dávatí dobrý příklad, že chováme k Bohu největší uctivost, tedy vyslovujeme jméno Boží **neuctivě**. — Vyslovovati jméno Boží při věcech malicherných lehkomyslně a neuctivě nazývá se: bráti je **nadarmo**, čímž se jméno Boží zlehčuje. Jméno Boží zlehčuje:

1. kdo je **nadarmo** bere, t. j. při malicherných věcech lehkomyslně a neuctivě vyslovuje.

Mnozí mají zvyk, při každé maličkosti jména Boží: Ježíš a Maria vyslovovati; to jest zlý a hřísný zvyk a proto mají se všemožně přičiňovati, aby si to odvykli.

Znesvěcuje-li se již tím jméno Boží, jestliže se bez příčiny vyslovuje, znesvěcuje se tím více, vyslovuje-li je někdo, nebo jiné svaté věci ku př. „sacramentum“, „crucifix“, jsa v hněvu a rozhorčení, nebo jestli jistými slovy lidem a věcem zlo přeje. To nazývá se **klení**. Jméno Boží zlehčuje:

2. kdo **kleje**, t. j. kdo v hněvu zlořečí a při tom jména Božího nebo jmen posvátných věcí zneužívá.

K hříchu bývá člověk stržen často slabostí svou, jak dí Spasitel: „Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno.“ (Mat. 26, 41.) Nemá tedy v úmyslu Boha zneuctívati. Kdo však o Bohu, jeho učení (svatém náboženství), o Svatých a svatých věcech potupně mluví, ukazuje tím, že chce pravý opak toho, co ku cti Boží náleží (Boha zlehčovati) a říká se o něm, že se **rouhá**.

Jméno Boží zlehčuje:

3. kdo se **rouhá** t. j. kdo o Bohu a svatém náboženství, o Svatých a svatých věcech potupně mluví.

Katolický křesťan jest povinen víru nejen duchem uznati, ale i zevnitř slovem i skutkem projevovati, nebo vyznávat. Pán Ježíš řekl: „Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 10, 32.) Proti této povinnosti by jednal, kdo by se vyznati styděl, že jest katolickým křesťanem a ze studu neosvědčil slovem nebo činem víry své, kde by toho potřebí bylo. Poněvadž Pán Ježíš řekl: „Kdo mne zapře před lidmi, zapřím i já jej před Otcem svým, který jest v nebesích,“ (Mat. 10, 33.) dopouští se taký člověk hříchu proti povinné poctě Boží, on jméno Boží zlehčuje. Jméno Boží zlehčuje

4. kdo se před lidmi **za víru stydí** nebo ji **zjevně zapírá**.

V případech, kdy jiný to, co jsme řekli neb učinili, ví, obyčejně se odvoláme na něho. Praví-li totéž, co my, tedy jest svědkem toho, co jsme pověděli nebo učinili. Neví-li, co vypovídáme, žádný člověk, a jest to věc důležitá, žádávají představení, bychom se odvolali na Boha vševědoucího a spravedlivého a jej takoruka k svědectví vyzvali. Boha za svědka bráti nazývá se **přísahati**. Nějakého vznešeného pána, jež máme ctíti, nebudeme zajisté při věcech maličerných za svědka povolávati; tím bychom jej ura-

zili. Právě tak nesmíme při věcech malicherných (bez příčiny) a tím méně při věcech, které nejsou pravdivy, za svědka bráti Boha (křivě přísahati); tím bychom Boha uráželi a činili bychom pravý opak toho, čeho vyžaduje jeho čest. Jméno Boží zlehčuje

5. kdo **neprávě přísahá** t. j. neprávě Boha za svědka bere.

Často můžeme, aniž bychom k tomu byli nuceni (dobrovolně) přislíbiti něco dobrého vykonati (ku př. varovati se míst. kde bychom ku zlému lákání býti mohli), co žádným přikázáním Božím ani církevním výslovně poručeno není. Dobrovolná přípověď něco dobrého učiniti, co žádným přikázáním Božím ani církevním výslovně poručeno není, nazývá se **slib**. Slib, ať se stal tajně nebo veřejně, máme vždycky splniti. Nevykonáme-li, co jsme slíbili, rušíme slib a dopouštíme se hříchu. Jako každým hříchem, tak zlehčuje jméno Boží

6. kdo **sliby Bohu** učiněné **ruší**.

Kdo přísahá neprávě?

Boha za svědka se dovolávati nazýváme **přísahati** a úkon ten sluje **přísahou**, jak již výše bylo poděno. Boha za svědka se můžeme dovolávati (přísahati) v dvojím případě: buď, abychom stvrдили, že **pravdu mluvíme**, nebo že **slibu svému dostáti chceme**. Prvnější vztahuje se na věci, které se staly (minulé) a sluje přísaha **stvrzovací**; druhé na věci, které se stanou (budoucí) a sluje přísaha **záslibná**.

Jest-li to, k čemu Boha za svědka se dovoláváme, jest skutečně pravdivo, anebo, jestliže to, co přísahou slibujeme, jistě splniti chceme, pak jest přísaha dobrá a dovolená, nebo jí Boha ctíme, vyznávající, že jest vševědoucí a spravedlivý. — Neprávě tedy přísahá:

a) kdo vědomě něco nepravého přísahou stvrzuje, anebo přísahou slibuje, co splniti nechce. Takovou přísahu jmenujeme **křivou přísahou**.

Petr se zapřísahal, že nezná Pána Ježíše, čímž se dopustil přísahy křivé. (B. d. str. 184.)

To, k čemu se dovoláváme Boha za svědka, musí býti něco dobrého, dovoleného, nesmí to býti nic hříšného a směřovati proti povinnostem, jež máme k jiným.

Neprávě přísahá:

b) kdo se přísahou zavazuje, že něco zlého učiní, nebo něco dobrého opomine.

Tak ku příkladu byl by hřích, kdyby se někdo zapřísáhl, že se pomstí, že nepůjde k sv. zpovědi. Takovou přísahu učinilo oněch 40 židů, kteří přísahali, že nebudou jísti ani píti, dokud sv. Pavla neusmrtí. (Skutk. ap. 23, 12.)

Taková přísaha nevíže; ano, kdo by ji splnil, těžce by hřešil.

Herodes zhřešil slibuje lehkovázně dceři Herodiadině přísahou, že jí dá, zač žádati bude a zhřešil znova, splniv přísahu onu. (B. d. str. 152.)

Protože přísahou dovoláváme se za svědka Boha, nejvyššího pána nebes i země a nejsvětějšího, nemá se tak díti, kde toho potřeba není t. j. jinak pravdu dokázati lze, aniž při věcech nepatrných a ze zlého zvyku. — Neprávě přísahá:

c) kdo bez potřeby, zvláště při věci nepatrné a ze zlého zvyku přísahy užívá.

Potřebná jest přísaha jen tehdy, když ji uloží náležitá vrchnost, ať světská nebo duchovní; nebo když se skrze ní velké škodě zabrániti a velký užitek získati může.

Esau přísahal bez příčiny, když prodal prvorozenství své (B. d. str. 30.) Herodes přísahal bez důvodu a rozvahy. (B. d. str. 152.)

„Přísaze nechť nepřivýkají ústa tvá, nebo mnozí jsou v ní pádové.“ (Přísl. 23, 9.)

Proč jest křivá přísaha jedním z nejtěžších hříchů?

Kdo křivě přísahá, dovolává se za svědka ke lži Boha vševědouceho, jenž všecko ví, Boha nejsvětějšího, jenž všeliké zlo a tudíž i lež nenávidí, a Boha spravedlivého, který jej okamžitě potrestati může, a opovrhne a zlehčuje tudíž jej přímo v těchto vlastnostech. Křivá přísaha jest jedním z nejtěžších hříchů:

1. protože se jí Bůh vševědouce, nejsvětější a nejvyšší spravedlivý tupí.

Přísaha jest poslední, nejplatnější prostředek, kterým možno pravdu dokázati a věrnost t. j. dostání slibu mezi lidmi udržeti. Kdo křivě přísahá, ničí tento prostředek a podvrací tudíž pravdu a věrnost mezi lidmi. Nebo kdyby křivé přísahy se rozmohly, nemohlo by se nikomu věřiti, že pravdu mluví nebo slibu dostáti chce. Jest tedy křivá přísaha velmi těžký hřích:

2. protože se jí všechna pravda a věrnost mezi lidmi ruší.

Kdo křivě přísahá, činí, jako by veřejně a slavně chtěl vyznati, že nevěří, že jest Bůh vševědouce, nejsvětější a že potrestati může; jak strašný to hřích! Nebo

3. se křivou přísahou člověk Boha veřejně odřiká a spravedlivou pomstu jeho na sebe volá.

Koná-li se přísaha před soudem, sluje slavnou a užívá se při ní náboženských odznaků a obřadů.

Slavná přísaha koná se vždy před křížem, jenž stojí mezi dvěma rozžatými svícemi. Obvykle drží přísahající tři první prsty pravice vzhůru k nebi a dotýká se často pak před ním ležící knihy sv. evangelia a dí: „Tak mi pomáhej Bůh a jeho sv. evangelium.“

Světla mají přísahajícího upamatovati na světlo věčné, na nebe, jehož se jednou dostane pravdomluvným

a věrným; mají mu však také připomínati oheň pekelný, jenž zachvátí ty, kdož krivě dovolávají se Boha za svědka. — **Kříž** má připomenouti Boha vševědouceho a všudybytného, který nenávidí všelikou lež — **Tři k nebi pozdvížené prsty** mají pamatovati na nejsvětější Trojici, a že přísahající chce tím říci: Dovolávám se za svědka Boha trojjediného v nebesích, ten ať mne potrestá, zavínám-li lež. — **Kniha sv. evangelia** má připamato-
vati život, učení a skutky Pána Ježíše, které nám staví před oči a žádají jen pravdu, svatost a spravedlnost. — Slovy: „Tak mi pomáhej Bůh a toto sv. evangelium“ chce přísahající říci: „nemluví-li pravdu, ať mi Bůh nepomůže a já nechci míti podílu na zaslíbeních a požehnání sv. evangelia!“

Již tyto významné obřady nasvědčují tomu, jak strašného dopouští se hříchu, kdo přísahá krivě.

Že jest krivá přísaha jedním z nejhroznějších hříchů, počítá se mezi hříchy biskupovi k odpuštění vyhrazené (reserváty); zákoník občanský pak považuje krivou přísahu za zločin a trestá ji těžkým žalářem.

Co jest slib?

„**Slibem**“ rozumíme přípověď, kterouž se člověk dobrovolně a s rozvahou Bohu zavázal, že vykoná něco dobrého, co vlastně povinností jeho není.

Čtyry věci náležejí tedy k tomu, aby přípověď byla slibem: 1. Musí se slíbiti věc **Pánu Bohu**. — 2. Co se slibuje, musí býti **něco dobrého**, co jest Bohu milejší nežli opak toho (postiti se jest lepší nežli nepostiti se). — 3. Přípověď ta musí učiněna býti dobrovolně a s rozvahou. — 4. To, co se slíbilo, jest považovati za **novou svatou povinnost** tak, že by bylo hříchem, kdyby se slíbené nevykonalo. — Slíbiti možno Pánu Bohu to, co **vlastně povinností není** t. j. co se ani v Božích ani v církevních příkázáních neporoučí. — Možno však také přislíbiti, co konati povinni jsme, pak nastává **povinnost dvojí** to vyplniti, následkem příkazu a slibu, a dopouští se člověk pak dvojího hříchu, když slibu nedostojí.

Slib jest tedy více nežli **pouhé předsevzetí**. Kdo činí předsevzetí, činí také přípověď, ale nechce na se vzíti novou povinnost; tak že (není-li předsevzatá věc přikázána) hříchu se nedopouští, neprovede-li je. —

Kdo však činí slib, ten bere na sebe novou povinnost, a dopouští se, nedostojí-li mu, hříchu, nebo byla-li slíbená věc kromě toho přikázána, hříchu dvojího.

Nikdo není povinen sliby činiti; kdo však slibem nějakým se zaváže, **jest povinen** jej vyplniti, leč by to bylo úplně nemožno.

„Slíbil-lis co Bohu, neprodlévej toho splniti. Mnohem lépe jest neslibovati, než po slibu, co připověděno, nesplniti.“ (Kaz. 5, 3. 4.)

Sliby činiti jest **dobře a užitečno**, poněvadž se zavazujeme vykonati něco Bohu milého a vůle člověka tím bývá v dobrém posilněna.

Písmo sv. vypravuje, že i svaté osoby činily sliby ku př. Anna slíbila, že Samuele zasvětí službě Boží. (B. d. str. 67) Maria zaslíbila stále panenství (B. d. str. 122.)

Činí-li někdo sliby, má je činiti **s rozvahou**, nikoli lehkovázně a v přehnané horlivosti. — Nejlépe jest, prve nežli slib učiníme, poraditi se s moudrým zpovědním.

Bez rozvahy učinil slib Jefte (Soudc. 11, 30.)

Co se velí v druhém přikázání Božím?

V druhém přikázání se velí: **jméno Boží světiti.**

Čím světí se jméno Boží?

Jméno Boží světí:

1. kdo je **uctivě** vyslovuje a všechno ke cti a chvále Boží koná.

Jméno Boží **uctivě vyslovovati** znamená užívati ho tak, abychom ukázali, že je považujeme za něco svatého a že je máme ve vážnosti. — **Všecko ke cti a chvále Boží konati** t. j. všechno, co myslíme, mluvíme nebo činíme, počínati a konati s tím úmyslem, abychom tím Boha chválili a ctili.

„Buďte tedy, že jíte nebo pijete, nebo cokoli jiného činíte, všechno k slávě Boží činite!“ (I. Kor. 10, 31.)

2. Kdo jméno Boží a víru svou před lidmi ochotně vyznává.

Toho žádá Pán Ježíš slovy: „Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 10, 32.) Sv. apoštolové (B d. str. 200).

3. Kdo dovolenou přísahu koná.

Dovolenou přísahou ctíme jméno Boží, protože jí vyznáváme víru svou v Boží vševědoucnost, svatost a spravedlnost.

Kdy jest přísaha dovolena?

Dovolená jest přísaha:

a) když se děje k rozkazu řádné vrchnosti,

b) když se jedná o věc důležitou a v sobě samé dobrou.

Jako léku jen v nemoci se užívá, tak i přísahy má býti užito jen za mimořádných poměrů, když totiž jiným způsobem pravdy zjistiti nelze.

c) když jistě víme, nač přísaháme, a jistě splniti chceme, co přísahou slibujeme.

Nesmí tudíž nikdo přísahati jsa v pochybnosti. V pochybnosti přísahá, kdo si není zcela jist, zdali jest něco pravda, a přece přísahou stvrzuje, že pravdivo jest. Kdo tak činí, vydává se vědomě a schválně v nebezpečenství krivé přísahy, a uvaluje na sebe touž vinu jako ten, kdo krivé přísahá.

4. Kdo sliby Bohu učiněné věrně plní.

Kdo sliby věrně plní, činí něco dobrého, co slavně slíbil; Bůh pak bývá ctěn každým dobrým skutkem.

Patriarcha Jakub učinil slib, an řekl: „Bude-li Bůh se mnou a navrátím-li se šťastně do domu otce svého: ze všech věcí desátky obětovati budu.“ Bůh přijal jeho slib se zalíbením a přivedl jej šťastně do otčiny zpět. (I. Mojž. 28, 20—22.)

Opakování. Co se zapovídá druhým přikázáním? — Čím se zlehčuje jméno Boží? — Kdo přísahá neprávě? — Proč jest krivá přísaha jedním z nejtěžších hříchů? — Co jest slib? — Čím se svěť jméno Boží? — Kdy jest přísaha náležitá (dovolena)?

O třetím přikázání Božím.

Třetí přikázání Boží zní:

„Pomni, abys den sváteční světil.“

V prvním přikázání poručil Bůh, abychom mu vůbec prokazovali čest, kterou mu povinni jsme, čest v smýšlení; v druhém přikázání velí, ctíti jméno své uctivým jeho vyslovováním — ctění slovy; v třetím pak přikázání velí, bychom jej ctili svěcením jednoho dne — ctění skutky.

Který den v témdni ustanovil Bůh v zákoně starém za den sváteční?

V starém zákoně ustanovil Bůh sobotu za den sváteční.

„A požehnal dni sedmému a posvětil ho: nebo v něm byl ustal ode všeho díla svého.“ (I. Mojž. 2, 3.) Bůh posvětil tento den t. j. ustanovil, aby den ten považován byl za svatý a k jeho cti se slavil. — Požehnal mu t. j. ustanovil, že ti, kdož jej svěť, dojdou milosti a požehnání

„Šest dní pracovati budeš a dělati všecka díla svá. Sedmého pak dne sobota Hospodina Boha tvého jest. Nebudeš dělati žádného díla v něm, ani ty, ani syn tvůj, ani dcera tvá, ani služebník tvůj, ani děvka tvá, ani hovado tvé, ani příchozí, který jest v branách tvých. Nebo v šesti dnech učinil Hospodin nebe a zemi, i moře i všecko, což v nich jest a odpočinul v den sedmý: protož požehnal Hospodin den sobotní a posvětil ho.“ (2. Mojž. 20, 9—11.)

Který den v týdnu jest od dob sv. apoštolů dnem svátečním v zákoně novém?

V novém zákoně jest hned od časů apoštolských **neděle** dnem svátečním ustanovena.

Na památku čeho jest ustanovena neděle?

Apoštolové ustanovili z moci od Boha jim dané, aby světili křesťané den po sobotě — neděli — jakožto den sváteční, protože v tento den Pán Ježíš vstal z mrtvých, a že též Duch svatý v neděli sestoupil na apoštoly.

Proto scházivali se již za časů apoštolských křesťané v neděli k bohoslužbě (Sk. ap. 20, 7., I. Kor. 16, 2.) a sv. Jan nazývá výslovně neděli „den Páně.“ (Zj. 1, 10.)

Které svátky ustanovila církev katolická kromě neděl?

Mimo neděle jsou v církvi katolické ustanoveny ještě jiné svátky. (Viz 1. přikázání církevní.)

Co velí třetí přikázání Boží?

Třetí přikázání Boží velí, světit neděle a svátky.

Čím světi se neděle?

Světíme neděli:

1. odpočíváme-li od všeliké **práce služebné.**
2. konáme-li **pobožné skutky.**

Co rozumíme prací služebnou?

Služebná práce jest taková práce namahavá, zvláště tělesná, kterou v den sváteční konati potřeba nežadá. Taková práce jest zvláště práce polní, řemeslnická, nádennická atd.

Kteří jsou pobožní skutkové, jež v den sváteční konati sluší?

Pobožní skutkové, které v den sváteční konati sluší, jsou:

1. **obcování veřejným službám Božím** totiž slyšení mše svaté a dle možnosti kázání, také odpolední návštěva chrámu na cvičení křesťanské a požehnání.

(O povinnosti obcovati mši svaté viz druhé přikázání církevní.)

2. **domácí pobožnost**, ku které náleží také čtení nábožných knih.

Nábožné knihy jsou takové, které jednají o náboženských věcech, ve kterých se lze dočísti o velkých dobrodiních, jež Bůh prokázal lidem, o vznešených tajemstvích našeho náboženství, o zbožném životě Svatých, nebo vůbec o věcech, které člověku napomáhají, aby Boha lépe poznal, více ctil a pracoval na spáse duše své.

Dále sluší:

3. **Obsluha nemocných a jiné výkony křesťanské lásky** k bližnímu.

Tím však se nezapovídá **nevinné a slušné** vyrazení v den sváteční.

Co zapovídá třetí přikázání Boží?

Třetím přikázáním Božím se zapovídá:

1. v den sváteční služebnou **práci** konati, neb jí od jiných žádati.

Služebné práce jsou v neděli **zapovězeny** proto, poněvadž Bůh chce, bychom tento den od práce odpočívali. nové síly shromažďovali a tím celý den k jeho cti a spasení duší svých strávili. Také tím máme býti uchráněni od přílišné příchyllosti k věcem vezdejším.

Kdo bez dostatečné **příčiny** koná v neděli služebnou práci, **hřeší**, a to těžce, leč by krátkost času, (kratší dvou hodin), jenž by ku práci byl vynaložen,

činila hřích všedním. — Hřeší však netoliko ti, kdo sami také práce konají, nýbrž i ti, kdo od svých podřízených, čeládky, nádenníků, řemeslníků a těm podobných pracovníků bez příčiny je **žádají** nebo dělati **dávají**.

Jestli tedy někdo ve službě (učeďník, tovaryš, čeledín) a představení na něm žádají, aby v neděli bez příčiny konal práci služebnou, nech ať jich požádá ve vsí skromnosti, by mu popřáli příležitosti, by vyplniti mohl příkázání Boží a církevní. Nedovolí-li toho přece, ano hubují-li a brozí, smí práci tu konati (může-li se jinak státi bez velkého pohoršení), má pak ale, jak brzo mu to možno, službu takou opustiti a vyhledati si takovou, kde by příkázání Boží i církevní plniti mohl.

Dále se zapovídá:

2. všeliké jiné počínání, kterým se den sváteční zlehčuje, nebo které ve konání pobožných skutků svědků překáží.

Kromě prací služebných zapovídají se v neděli též práce jiné, které, přísně vzato, ku pracím služebným počítati nelze, které však pro spojený s nimi hluk a okázalost značně ruší ticho sváteční. — Takové úkony jsou zvláště řízení soudní, vyslychání svědků, trhy atd.

Jiná počínání, kterými se zlehčuje den sváteční, jsou hříšné skutky, jako: hýření, nestřídmost v jídle a pití, hry, zábavy atd.

Nezapovídají se však obyčejné, potřebné práce domácí, jako krmení dobytka, připravování pokrmů, mytí nádobí, uklízení světnic atd.

Též dovolují se práce duševní jako: čísti, psáti, kresliti, hráti na piano, jiné vyučovati atd.

Kdy toliko smí se v den sváteční konati služebná práce?

Služebná práce smí se v den sváteční konati toliko:

1. když jí **duchovní vrchnost** z důležitých příčin

přivolí, aneb 2. když ji **neodkladná potřeba** k uvarování velkých škod žádá.

Duchovní vrchnost může z důležitých příčin dáti dovolení, konati služebné práce v neděli a to: biskup pro svou diecési a v nutných případech farář pro svou osadu, ku př. ke konání nutných prací na poli v době žní.

Neodkladná potřeba nastává tehdy, když jednotlivec nebo více lidí, kdyby obmeškali práci služebnou, utrpěli by velkou škodu buď na zdraví nebo na svém majetku, jako ku př. za všeobecných nehod, při požáru, za povodně atd.

Pán Ježíš řekl Fariseům, když se ho tázali, sluší-li v den sobotní uzdravovati: „Který bude z vás člověk, jenž by měl jednu ovci, a ta kdyby upadla do jámy v sobotu, zdaliž nedosáhne a nevytáhne jí?“ (Mat. 12, 11.) Pročež dovoleno, jiným v potřebě v neděli pomoci a pracovati.

Rovněž dovoluje se práce služebná v neděli, kdykoli toho vyžaduje **úcta k Bohu**, na př. zvoniti, oltáře o Božím Těle strojiti atd. jakož i **láska k bližnímu**; na př. nemocným sloužiti, mrtvé pochovávat, pro osobu chudou pracovati.

K svěcení neděle má nás zvláště **povzbuditi** za to přislíbené **požehnání Boží**, jakož i **odplata věčná** v životě budoucím.

„Ostříhejte sobot mých; postavím stánek svůj uprostřed vás a nezavrhne vás duše má; já choditi budu mezi vámi a budu Bohem vaším a vy budete lidem svým.“ (3. Mojž. 26, 2. 11, 12)

Odstrašiti má nás však od znesvěcování neděle **těžkost urážky Boží**, jakož i **tresty věčné i časné**, jimiž vyhrožuje Bůh.

Již v starém zákoně hrozí Bůh: „Ostříhejte soboty mé, nebo svatá jest vám; kdož by ji poskvrnil, smrtí umře, kdo by dělal v ní dílo, zahyne duše jeho z prostředku lidu svého.“ (2. Mojž. 3, 1. 14.) — Čím těžší stihnou tresty Boží křesťana, jenž znesvěcuje neděli!

Zajisté, znesvěcování neděl nese velkou vinu nezdaru a bídy, jež tíží lidstvo za našich dnů.

V neděli odpočívej a rád se modli. — Toť jest den Páně! Varování před znesvěcováním neděle a povzbuzení k jejímu svěcení!

Opakování. Který den v témdni ustanovil Bůh v zákoně starém za den sváteční? — Který den v témdni jest od dob sv. apoštolů dnem svátečním v zákoně novém? — Na památku čeho jest ustanovena neděle? — Které svátky ustanovila církev sv. kromě neděl? — Co velí třetí přikázání Boží? — Čím světi se neděle? — Co rozumíme prací služebnou? — Kterí jsou pobožní skutkové, jež v den sváteční konati sluší? — Co zapovídá třetí přikázání Boží? — Kdy toliko smí se v den sváteční konati služebná práce?

O čtvrtém přikázání Božím.

Čtvrté přikázání Boží zní:

„Cti otce svého a matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo na zemi.“

Přikázání první desky praví nám, čím jsme povinni Bohu, totiž: ctíti jej v myšlénkách, slovech i skutcích. — Přikázání druhé desky praví nám, jak máme se chovati k bližnímu a k sobě.

Nejbližšími ze všech lidí jsou nám rodiče; proto na prvním místě nalézá se na desce druhé přikázání ono, které nám praví, čím jsme povinni rodičům.

Co velí čtvrté přikázání Boží?

Čtvrté přikázání velí, aby děti rodiče své ctily, milovaly a jich poslušny byly.

Kterak ctí a milují děti rodiče své?

Dítky nezvolily si rodičů svých samy, ale rodiče dal dětem Bůh. A Bůh dal dítkám rodiče proto, aby při nich zastupovali místo jeho, aby pro dítky činili

totéž, co činí Bůh pro veškeré lidstvo, starali se totiž o jejich tělo a duši a vychovávali je pro nebe. Proto jsou rodiče u dětí svých **zástupci Božími**. Z té příčiny mají dítky o nich dobře smýšletí, mluvíti a také při každé příležitosti zevně tak se k nim chovati t. j. je **ctíti**.

Děti **ctí** rodiče své, když si jich jako zástupců Božích váží a k nim uctivě se chovají.

„Skutkem i slovem i ve vši trpělivosti cti otce svého.“
(Sír. 3, 9.) Příklady: Josef egyptský. (B. d. str. 43)
Pán Ježíš.

Rodiče jsou po Bohu největšími **dobrodinci** dítěte; rodičům mají dítky kromě Boha děkovati všecko, co jsou. Rodiče se starají o jejich pokrm, oděv, zachování zdraví, jakož i o patřičné poučování ve všem, co směřuje k blahu těla i duše. Rodiče zdržují je ode všeho zlého a vedou je k dobrému, aby se stávaly vždy lepšími a zbožnějšími t. j. rodiče **vychovávají** dítky své. Protože jsou rodiče největšími dobrodinci dítěte a jemu tolik lásky prokazují, jsou dítky povinny lásku tu odpláceti láskou t. j. rodiče své **milovati**. — Koho milujeme, tomu **přejeme** vše **dobré** a hledíme mu působiti **radost**. Mají tedy dítky rodičům svým všecko dobré ze srdce přátí a chováním svým jim radost působiti. Láska osvědčuje se dále vděčností. Z vděčnosti k rodičům svým mají se dítky vynasnažovati, splatiti jim četná dobrodiní a přispěti rodičům v potřebách jejich, t. j. kdyby rodiče měli na něčem nedostatek, mají jim přispěti pokrmem a oděvem; kdyby byli nemocní, obsluhou, léky; kdyby byli zarmoucení, je těšiti atd. — Protože však dítky samy nemohou rodičům dáti, co není v jejich moci, jako ku př. zdraví, spokojenost, blaženost věčnou atd. mají prositi Boha, aby to rodičům udělil, t. j. **za své rodiče se modlíti**, zvláště když zemřeli; nebo

tu jest modlitba jediný prostředek, jímž možno osvědčiti lásku k rodičům.

Děti rodiče své **milují**, když jim všechno dobré ze srdce přejí a chováním svým radost působí; též v potřebách jejich je podporují a za ně se modlí.

„Čiň dobře rodičům svým, jakož i oni tobě činili.“ (Sír. 7, 30.) Příklady: Ruth (B. d. str. 66), Mladý Tobiaš (B. d. str. 96.), Pán Ježíš na kříži (Bibl. děj. str. 188.)

Kdy poslouchají děti rodičů.

Právě proto, že rodiče zastupují u dítek místo Boží, mají dítky rodičů svých poslouchati t. j. jednati tak, jak rodiče chtějí, když jim něco **přikazují**, **radí** nebo **zapovídají**. Dítky mají vůli rodičů vyplniti **rády**, **ochotně** a právě tak, jak byli poručili nebo **dokonale**. Rodiče, i když to s dítkami nejlépe myslí, zůstávají přece jen slabými lidmi, kteří snadno pochybyti mohou. Stalo-li by se, že by rodiče z lidské slabosti něco činili nebo poroučeli, co by bylo proti přikázáním Božím, mají s nimi dítky míti shovívavost a trpělivost a nemají v takém případě poslechnouti. „Boha sluší více poslouchati než lidí.“ (Sk. ap. 5, 29.)

Děti rodičů svých jsou **poslušny**, když ochotně a dokonale činí, co jim rodiče přikazují neb radí, není-li to proti přikázáním Božím; taktéž, když se všeho varují, co jim rodiče zapovídají.

„Dítky, poslouvejte rodičů ve všech věcech, nebo to jest libé Pánu.“ (Kolos. 3, 20.)

Příklady: Izák (B. d. str. 27.), Pán Ježíš.

Co zapovídá čtvrté přikázání?

Ve čtvrtém přikázání se zapovídá, co směřuje proti povinné **úctě**, **lásce** a **poslušnosti** k rodičům.

Protože mají dítky rodiče své **ctiti**, zapovídá se:

1. rodičů svých si nevážiti, nebo jimi pohrdati, zle o nich mluviti, za ně se stydět i k nim hrubě se chovati.

„Oko, které se posmívá otci, a které pohrdá matkou svou, to ať vyklinou krkavci a snědí je mláďata orličí,“ (Přís. 30, 17.) t. j. nech taký nezdárný syn neb dcera jsou ukamenováni, mrtvoly jejich na pusté místo pohozeny a dány na pospas dravcům, kteří nejdříve vyklinou obyčejně oči.

Příklady: Cham (B. d. str. 21), Absolon (B. d. str. 78).

Protože mají děti rodiče své **milovati**, zapovídá se:

2. rodičům zlého přát, špatným chováním starost a hanbu jim dělati, v potřebách je opouštět.

„Kdo by zlořečil otci svému neb matce, smrtí ať umře!“ (2. Mojž. 21, 17.)

„Kdo by udeřil otce svého neb matku, smrtí ať umře!“ (2. Mojž. 21, 15.)

Příklady: Absolon. (B. d. str. 78.)

Protože mají děti rodičů svých **poslouchati**, zapovídá se:

2. rodičů svých málo neb nic neposlouchati, jejich napomínání si nevšímati, nebo jím pohrdati.

Málo poslouchají děti, činí-li sice, co jim poroučejí rodiče, ale teprve po dlouhém váhání a odmlouvání; také ty, které rozkazy rodičů plní nevrle, vzdorovitě nebo docela za klení a spílání, konečně ty, které věci poroučené konají nedbale nebo jen tak dlouho, dokud je rodiče vidí.

Nic neposlouchá, kdo rozkazu zcela nevykoná. — Kdo ve věci důležité výslovného rozkazu nebo zákazu rodičů neposlechne a jim odporuje, jako by mu neměli co poroučeti, ten dopouští se hříchu **smrtelného**; na př. zákazu, navštěvovati špatné nebo nebezpečné společnosti, tanečírny, herny, hříšné známosti udržovati atd. — O takých dětech platí: „Rodičů neposlušní hodni jsou smrti.“ (K Řím. 1, 30, 32.)

Dítě se nesmí **vzpouzeti** nebo se brániti, nebo utéci, zuřiti a křičeti, chtějí-li je rodiče **potrestati**, nýbrž má ochotně přijati trest a si pomyslit: já toho zasloužilo, chci se polepsiti. — Chybilo-li dítě, má rodiče své od-

prosití. — Jest-li skutečně nevinno, má to rodičům se vši uctivostí a přívětivostí vysvětliti; nenalezne-li víry, má i tu trpělivě trest nésti a si pomyslití, že již často jindy zasloužilo trestu a trestáno nebylo. Vzpouzeti nesmí a nemá se však nikdy a v žádné příčině.

„Má-li kdo syna zpuřného a protivného, jenžto by neposlouchal přikázání otce neb máteře a jsa trestán nechtěl by poslouchati, uchopí ho a přivedou k starším města a řeknou k nim: „Syn náš tento protivný a spurný jest, na napomínání naše nic nedba . . . tedy kamením uhází jej lid města a umře. (5. Mojž. 21, 18,—21.)

Synové Héli. (B. d. str. 67.)

Co slibuje Bůh dětem, které čtvrté přikázání věrně plní?

Čtvrté přikázání má **zvláštní slib od Boha**, že totiž děti, kteréž otce a matku ctí, dojdou života šťastného i dlouhého, pokud by to věčné blaženosti jejich nevadilo.

Dítěti, které všechny povinnosti k rodičům věrně plní, **rodiče jeho žehnávají** t. j. přejí mu všechno dobré pro tělo i pro duši a modlí se Bohu, aby je učinil hodně šťastným, a Pán Bůh vyplní obyčejně velmi rád toto přání rodičů.

„Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, zlořečení pak matčino z kořene vyvrací základy.“ (Šir. 3, 11.) — Bůh přislíbil též hodným dětem dlouhý život a že dobře se jim povede na zemi.

Příklady: Sem, Izák, Jakob, Josef, Tobiáš atd.

Často sice umírají hodné dítky předčasnou smrtí; avšak tím Bůh přislíbení svého nikterak neruší, nýbrž dává více, nežli přislíbil. Dává místo namahavého, nebezpečí plného života pozemského nebe. Bůh totiž předvídá, že mnohé hodné děti, kdyby déle živы byly, v hříchy by upadly a tak na věky zahynouti mohly; proto připouští, aby byly nemocny a brzy zemřely, aby je tak uchránil před hříchem a zahynutím věčným a dal jim dříve nebe, což jest štěstí největší.

Kdo bývají zástupci rodičů?

Často se stává, že dítkám rodiče předčasně zemrou a tu ujímají se jich lidé jiní, (příbuzní nebo cizí), a je pak jako své považují a při nich místo rodičů zastupují; tito nazývají se **pěstounové**.

Po rodičích prokazují dětem největší dobrodiní **učitelové**, nebo s mnohým namáháním se zasazují o to, aby dítky naučili tomu, čeho jest jim třeba k jich časnému i věčnému blahu. Také **učitelové** zastupují místo rodičů.

Dětem, jimž zemřel otec, bývá též ustanoven muž, jenž pečuje jmenovitě o jejich jmění a další zaopatření a nazývá se **poručník**. Místo rodičů zastupují u dítek též **poručníci**.

Osoby, které dítko při křtu sv. na rukou drží, zavazují se o dítě pečovati, kdyby mu rodiče zemřeli nebo nedbali o jeho vychování; osoby ty slují **kmotrové** a zastupují rovněž místo rodičů u dítky.

Živnostníci, u kterých se mladí lidé, hoši nebo dívky učí nějakému řemeslu aneb obchodu, nazývají se **mistři**.

Povinnosti rodičů zastupují tedy: **pěstounové, učitelové, poručníci, kmotrové a mistři**.

Kterak mají se dítky chovati k zástupcům rodičů?

K zástupcům rodičů mají se dítky **podobně** chovati jako k vlastním rodičům.

Které povinnosti zahrnuje ještě čtvrté přikázání Boží?

Čtvrté přikázání zahrnuje též povinnosti **služebných** k jich pánům a **poddaných** k vrchnostem duchovním a světským.

Kterak služební mají se chovati k pánům?

Služební lidé povinni jsou:

1. pány své **ctíti**;

„Syn ctí otce a služebník pána svého.“

2. jich **poslouchati** ve všem, co by proti přikázáním Božím nebylo, a uloženou práci **pilně a pozorně** konati.

„Služebníci, buďte poslušni pánů tělesných, ne na oko sloužíce jako lidem se líbíce, ale jako služebníci Kristovi činíce vůli Boží ze srdce.“ (Efes. 6, 5. 6.)

Jakub u Labana. (B. d. str. 32.)

3. ve všem **věrnost** zachovávati.

„Služebníků napomínej, ať jsou pánům svým poddáni neokrádajíce, ale ve všem věrnost dokazujíce.“ (2. Tit. 2, 9. 11.)

Eliezer. (B. d. str. 28.)

K čemu jsou povinni věřící v příčině duchovních představených?

Pán Ježíš (viz 9. čl. víry) ustanovil sv. apoštoly a jejich nástupce, biskupy, (první mezi nimi papež) a kněze představenými církve své. Tito starají se sdílením učení Ježíše Krista, přisluhováním svatými svátostmi, bohoslužbou, přikázáními svými a jinými spasnými prostředky o naše duše nebo naše blaho duševní a nazývají se **představení duchovní**.

Protože představení duchovní od Boha jsou ustanoveni, máme je **ctíti**; protože nám veliké prokazují dobrodiní a tak lásku svou k nám osvědčují, jim láskou spláceti — je **milovati**; protože rozkazy jejich vycházejí z vůle Boží a směřují k našemu časnému a věčnému blahu, máme jich **poslouchati**. Věřící jsou povinni

1. duchovní představené **ctíti a milovati**, a jich **poslouchati**.

„Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.)

2. K časnému jich **zaopatření** svědomitě přispívati.

Tak činili již první křesťané vzhledem apoštolů.

Pán Ježíš praví: „Hoden jest dělník pokrmu svého.“ (Mat. 10, 10.) Sv. Pavel dí: „Kterí oltáři slouží, s oltářem díl mají“ t. j. náleží jim část, kterou věřící jako oběť přinášeli na oltář. (I. Kor. 9, 13.)

Z vděčnosti mají věřící představeným duchovním všecko dobré přátí a Boha za to prositi t. j.

3. za ně se **modliti**.

K čemu jsou poddaní vzhledem k světským vrchnostem?

Má-li panovati v nějakém domě pořádek a pokoj, musí tam někdo býti, kdo by celému domu poroučel, nebo dával nařízení — zákony. Je-li toho potřebí již ve společnosti malé, jako jest dům, jest toho tím více potřebí ve společnosti četné a velké. Obyvatelé jedné země tvoří společnost, již nazýváme společností **občanskou**. Má-li panovati ve společnosti občanské pořádek a svornost, musí tam někdo býti, jenž má moc, dáváti rozkazy nebo zákony a jenž jako otec v rodině přihlíží k tomu, by se tyto zákony od jiných zachovávaly; a tato vznešená osoba nazývá se **panovník, zeměpan** (císař, král atd.). Panovník má moc svou od Boha. Když Ježíš nedával Pilátovi odpovědi, řekl k němu Pilát: „Se mnou nemluvíš? Nevíš-li, že mám moc tebe ukřižovati a mám moc tebe propustiti?“ Odpověděl Ježíš: „Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby nebyla tobě dána s hůry“ (od Boha). (Jan 19, 10—11.) Pilát byl pouze náměstkem římského císaře. Má-li již náměstek panovníkův moc od Boha, čím více má ji panovník sám. Panovník má tedy moc od Boha, všem obyvatelům země své dáváti rozkazy čili zákony. Kdo má moc dáváti zákony, toho nazýváme

představeným čili vrchností, a kdo zákonů těch mají poslouchati, služí poddaní.

Panovník nemůže sám všude býti; potřebuje pomocníky, kteří by zastupovali jeho místo, kteří na místě jeho nad zachováváním zákonů bdí a přestupníky jich trestají. Tito se nazývají jeho **úředníky a náležejí také k vrchnosti světské.**

Poddaní jsou povinni:

1. světskou vrchnost **ctíti a ji ve všem, co není proti Božím přikázáním, poslouchati.**

„Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; neboť není mocnosti, leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou. Protož, kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví, a kteříž se protiví, odsouzení sobě dobývají.“ (K Řím. 13, 12.) „Poslouchati sluší Boha více nežli lidí.“ (Sk. ap. 5, 29.)

Poddaní mají dále

2. za světskou vrchnost, zvláště **za zeměpána se modliti.**

„Prosím tedy především, aby činěny byly prosby a přímlyvy za všechny lidi, za krále a za všechny, kteří jsou v úradech vysokých postaveni; neboť to dobré jest a vzácné před Spasitelem naším Bohem.“ (I. Tim. 2, 1—3.)

Jaké mají povinnosti rodiče vzhledem dítek svých?

Často by se dítky mohly domnívati, že od nich rodiče žádají příliš mnoho. Aby přestala tato lichá domněnka, stanovil Bůh též povinnosti rodičům, jež, nechtí-li přijíti o spasení své, mají zachovávatí vzhledem dítek svých.

Rodiče mají dítky své milovati a o jich **časné i věčné blaho pečovati.**

Rodiče pečují o **časné blaho**, dítek svých, když jim potřebného pokrmu a oděvu dávají, o zdraví jejich se starají, v nemoci je ošetřují a jim k dalšímu zaopatření pomáhají.

„Časné blaho“ týká se života vezdejšího a těla. By potřebného pokrmu a oděvu mohli rodiče poskytovatí dítkám svým, mají pilně pracovatí, aby vydělali, zač by potřebných věcí pro děti zaopatřiti mohli. **„O zdraví jejich se starají“** přihlížejí-li, aby nepřišly k úrazu, ničeho nepožívaly, co by ohrožovalo zdraví jejich a jinak na zdraví si neškodily. Roznemohou-li se dítky, mají se rodiče starati o to, by nabyly opět předešlého zdraví, by nemoci jejich nezanedbali, v nemoci těžší mají jim povolati moudrého lékaře. — **„K dalšímu zaopatření pomáhají“** t. j. dají-li dítky vyučiti a vycvičiti, by ve věku dospělém samostatně živiti se mohly.

Sv. Pavel praví: „Jestliže kdo o své, a obzvláště o domácí péči nemá, víru zapřel a jest horší nežli nevěřící.“ (I. K. Tim. 6, 8.)

Rodiče pečují o **věčné blaho** dítek svých, když je křesťansky vychovávají, jim ve všem dobrý příklad dávají, je před mravní nákazou chrání a chyby jejich moudře trestají.

„Křesťansky vychovávají“ t. j. starají se o to, aby poznaly učení Ježíše Krista a je také plnily, jakož i jiným vědomostem, jichž potřebovati budou v životě, se přiučily.

Dobrý příklad dávají rodiče dítkám řečmi a činy svými (v zbožnosti, pracovitosti, strídmosti atd.) a tak je k dobrému povzbuzují. — Je před mravní nákazou chrání t. j. starají se, by neutrpěly škody na duši věcmi, jež ohrožují mravnost, jako jsou: špatní druhové, špatné společnosti, rozpustilé hry divadelní, špatná četba atd. Chybují-li děti, jsou rodiče po zákonu Božím povinni jich potrestati. Trestati mají však jen s tím úmyslem, aby docílili u dítek polepšení, ne tedy příliš shovívavě, ani zase tuze přísně, a pak trestají dítky své moudře.

„Vy otcové, vychovávejte syny své v kázni a trestání Páně!“ (Efes. 6, 4.)

Čím jsou povinni představení a vrchnosti vzhledem svých poddaných?

Vrchnosti a představení jsou povinni: s poddanými svými spravedlivě nakládati, je před násilím

a utlačováním chrániti a k jich duchovnímu a tělesnému blahu slovem i skutkem napomáhatí.

Opakování. Co velí čtvrté přikázání Boží? — Kterak ctí a milují děti rodiče své? — Kdy poslouchají děti rodičů? — Co zapovídá čtvrté přikázání? — Kdo bývají zástupci rodičů? — Kterak mají se chovati dítky k zástupcům rodičů? — Které povinnosti zahrnuje ještě čtvrté přikázání? — Kterak mají se služební chovati k pánům? — K čemu jsou povinni věřící v příčině duchovních představených? — K čemu jsou povinni poddaní vzhledem k světským vrchnostem?

O pátém přikázání Božím.

Páté přikázání zní:

„Nezabiješ!“

Co zapovídá páté přikázání Boží?

V pátém přikázání Božím se zapovídá:

Sebe neb bližního **usmrtiti, zmrzačiti**; sobě neb bližnímu **na zdraví ubližovati**.

Kdo jest sebevrah?

Kdo sobě **zúmyslně** život bere, jmenuje se **sebevrah**.

Sebevraždy dopustil se: Saul (B. d. str. 76.). — Jidáš (B. d. str. 184.).

Kolikerého zločinu dopouští se sebevrah? Proti komu?

Sebevrah dopouští se **trojího** zločinu:

a) **proti Bohu**, jenž jediný sám jest pánem nad životem a smrtí.

Rodiče dávají dítěti šaty k jeho potřebě; však dítě nesmí se šaty dělati, co by chtělo; nesmí je na př. svévolně roztrhati, nebo někomu darovati. To mohou učiniti jediné rodiče, oni jsou pány šatů. Právě tak dal nám Bůh život, bychom ho užívali k dobrému, bychom se v něm stávali stále zbožnějšími a světlejšími a dospěli tak k blaženosti věčné. Bůh jest pánem života našeho, jediné on může s ním naložiti, jak se jemu líbí: nám jej ponechati nebo vzíti, nebo: Bůh jediný má právo na náš život. Kdo tedy svévolně ničí život svůj, osvojuje sobě toto právo Boží a tak těžce se proti Bohu prohřešuje.

„Žádný zajisté z nás není sobě živ a žádný sobě ne-umírá; nebo buď že jsme živi, Pánu jsme živi, buď že umíráme, Pánu umíráme Protož, buď že jsme živi, buď že umíráme — Páné jsme.“ (Řím. 14, 7—8.)

Sebevrah hřeší:

b) proti sobě, protože svůj hřích žádným pokáním více napravit nemůže.

Sebevrah umírá v hříchu těžkém, který nikterak napravit nemůže, nebo po smrti nemůže člověk nic již učiniti pro duši svou. Sebevrah ničí tedy netoliko život svůj tělesný, nýbrž vrhá i duši svou do věčné zkázy.

Konečně hřeší sebevrah:

c) proti svým bližním, jimž tímto zločinem pohoršení dává; zvláště ale proti svým přátelům, které tím uvádí v zármutek a hanbu. Proto církev sebevrahům pohřbu církevního odpírá.

Každým hříchem dává se bližnímu pohoršení, zvláště však hříchem tak veřejným a nápadným, jakým jest sebevražda. Tu i jiní, vidouce špatný příklad, bývají strženi, aby si nevážili života. — Každý člověk, by byl sebe nepatrnějším, má býti užitečným členem lidské společnosti jako celku a má působiti netoliko pro sebe, ale i pro jiné, zvláště pro ty, ku

kterým jej vízí svazky příbuzenství. Sebevrah přetrhuje tyto svazky a hřeší proti svým **přátelům** t. j. příbuzným, které často zbavuje ve své osobě živitele, podporovatele a ochránce. Kromě toho způsobuje jim **hanbu**, t. j. že se stydětí musí za mrzký čin ten a **zármutek** jim způsobuje, ježž nelze zkonejšiti útěchou, jako když člověk zemře smrtí přirozenou a právem se říká: „Pán Bůh si ho vzal.“

Kdo jmenuje se vrah?

Kdo bližního svého **zúmyslně a bezprávně** života zbavuje, jmenuje se **vrah**.

Zúmyslná a bezprávná vražda jest **hřích do nebe volající**.

Kain (B. d. str. 17.), Herodes (B. d. str. 126.)

Kolikerého zločinu dopouští se vrah? Proti komu?

Také vrah se dopouští **trojího** zločinu:

a) **proti Bohu**, protože opovážlivě sahá v právo, které jediné Bohu náleží;

b) protože bližnímu bere největší statek pozemský, a zbavuje ho příležitosti, by se k smrti připraviti mohl.

Všecky statky tohoto světa, jako: pokrm, oděv, obydlí, zdraví, bohatství atd. by pro nás přestaly, kdybychom života neměli. Proto jest život mezi všemi vezdejšími dobry statkem **největším**. — Člověk, na němž se vrah dopouští zločinu svého, nalézati se může v hříších, za které by snad činil pokání, by na živu zůstal, ne-li dříve, tedy aspoň na smrtelném loži. Vrah bere mu tudíž příležitost, aby se k smrti připraviti mohl a ničí tak netoliko jeho tělo, ale i jeho duši.

Vrah hřeší proti bližnímu:

c) protože jiným často bere jich živitele a dobrodince.

Co se zapovídá dále v přikázání pátém?

V pátém přikázání se dále zapovídá:

Sebe nebo jiného **svévolně v nebezpečení života** uváděti. ●

Sebe nebo jiného uvádí v **nebezpečí života**, kdož sebe neb jiné vydává v takové okolnosti, kde by snadno sám neb jiní o zdraví i život přijíti mohli; jako dlením v místnostech, kde jsou nakažlivé nemoci, svévolným stoupáním, lezením na vysoké předměty, skokem do prohlubní, klouzáním se na tenkém ledě, koupáním se ve velkých hlubinách. Nebo kdo buď z mlsavosti nebo z nezdrželivosti všechno jí a pije, nedbaje, škodí-li to zdraví čili nic, (ku př. kdo nezralé ovoce jedí, uhrátí pijí atd.)

Kdy smíme život svůj a zdraví své v nebezpečení uvést?

Sebe nebo jiného život v nebezpečení uváděti zapovídá se, děje-li se to **svévolně**; protože často čest Boží, povinnost stavu nebo lásky k bližnímu žádá, aby člověk své zdraví ano i svůj život v nebezpečení vydal ku př. kněz, lékař, opatrovníci nemocných za nakažlivých nemocí, vojáci ve válce atd.

Co zapovídá se konečně pátým přikázáním?

Konečně se v pátém přikázání zapovídá:

Hněv a msta, sváry a různice, svádění k nepravostem, které tělo hubí, a vůbec vše, čím člověk sobě nebo bližnímu na zdraví uškoditi může.

Hněv záleží v nezřízeném rozčilení mysli proti osobám neb věcem nám odporným. Z hněvu vzniká:

nenávisť, závist jakož i **pomstychtivost** a všechny tyto nepravosti svádějí snadno k neoprávněným činům neb jednání proti zdraví a životu bližních; proto se též tyto hříchy zapovídají v pátém přikázání.

Pán Ježíš praví: „Každý, kdo nenávidí bratra svého, vražedníkem jest.“ (I. Jan 3, 15.)

Příklady: Kain z hněvu zabil Abela. (Bibl. děj. str. 17.) Saul hněval se na Davida. (B. d. str. 74.) Esau nenáviděl Jakoba a hrozil mu zabitím. (B. d. str. 30.) Nenávisť bratří proti Josefovi. (Bibl. děj. str. 34.)

„**Sváry a různice**“ vedou často k poranění ano i k zabití bližního.

„**Nepravosti, které hubí tělo**“, jsou na př. mlása, nestřídmost, smilstvo, nemírný tanec atd.

Varujte se náruživostí, jako je hněv a pomsta, nenávisť a závist; ony vedou netoliko k vnitřním hříchům proti pátému přikázání, nýbrž i k tvrdému, vzdorovitému ano i ukrutnému chování se k bližnímu, k svárům a různicím, ano i ku krvavým pátkám, poranění, zabití a vraždě.

K čemu je zavázán, kdo bližního života zbavil, nebo jemu na těle a zdraví ublížil?

Kdo bližního života zbavil, nebo jemu na těle a zdraví uškodil, musí škodu tím učiněnou dle možnosti **nahraditi**.

Kdo bližního života bezprávně zbavil, jest povinen,
1. za spásu jeho duše se modliti, almužnu uděleti atd.;
2. pozůstalým nahraditi všechnu škodu, kterou utrpěli předčasnou smrtí zavražděného.

Kdo bližního poranil, nebo jakýmkoli způsobem jeho zdraví porušil, jest povinen zapraviti útraty lékařské a nahraditi škodu z poranění vzešlou.

Co velí páté přikázání?

V pátém přikázání se **velí**, bychom pečovali o život a zdraví jak vlastní tak i bližního.

Kterak pečujeme o vlastní život a zdraví?

O vlastní život a zdraví pečujeme:

1. střídmostí v jídle a pití,
2. čistotou těla a obydlí.
3. mírou v práci a odpočínutí,
4. krocením všelikých naruživostí.

Střídmost jest matkou zdraví, jako nestřídmost jest matkou všech nemocí. Daniel a jeho přátelé. (Bibl. děj. str. 108.) — „Čistota půl zdraví“, praví pořekadlo. — Míru v práci a odpočínutí zachovává, kdo se přílišně nepřetěžuje pracemi, ať tělesnými nebo duševními na škodu svého zdraví a tělu svému popřívá potřebného zotavení spánkem, klidem, procházkou atd. — Jako se život prodlužuje ctnostmi, tak se zkracuje naruživostmi. Jak mnozí nemírným pitím, tancem, nestřídmostí a zlostí našli již hrob v nejkrásnějších letech svého života!

Co jest nám činiti, jestli jsme v nemoc upadli?

Upadne-li kdo v nemoc, má pečovati, aby zase předešlého zdraví nabyt; má bolesti a obtíže nemoci trpělivě, s odevzdaností do vůle Boží a v duchu kající snášeti; pakli nemoc těžší, má se přijetím sv. svátostí ku šťastné smrti připravit a také časné záležitosti své v pořádek uvést.

„Aby zase předešlého zdraví nabyt“ má si nemocný v čas povolati moudrého lékaře, s ním se poraditi a dle předpisů jeho přesně se chovati. „Cti lékaře pro potřebu. — Nejvyšší stvořil ze země léky a muž opatrný neoškliví jich sobě“. (Sir 38, 1, 4.)

Považuje nemoc buď za zkoušku a příležitost k ctnosti, snáší ji trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží, nebo za pokutu hříchů, a proto jich má litovati.

„Časné záležitosti své v pořádek uvést“ t. j. učiniti poslední pořízení (závět) vzhledem svého majetku buď ústně nebo písemně.

Kterak pečujeme o život a zdraví bližního?

Bližnímu napomáháme v péči o život a zdraví, když mu k zachování těchto darů dle možnosti přispíváme, a jej varujeme před tím, co by tělesnému blahu jeho škoditi mohlo.

Různé způsoby, jimiž křesťan péči o život a zdraví bližního projevuje, jsou zahrnuty ve skutcích křesťanského milosrdenství tělesného. — Zde platí výrok Kristův: „Cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.“

Co připomíná nám páté přikázání v příčině zvířat?

Páté přikázání Boží nám též připomíná, že nemáme **zvířata** zabíjeti, leč když jsou nám na škodu, nebo když toho naše potřeba žádá; aniž je smíme týrati a mučiti. Domácích zvířat nemáme lehkovážně zanedbávati.

Zvířata zabíjeti, která ohrožují lidský život nebo jinak škodí, jakož i jsou-li nám k užitku, není zapovězeno; nebo zvířata jsou stvořena k užitku člověka a Bůh výslovně dovolil zvířat požívatí slovy: „Všecko, co se hýbe a živo jest, bude vám pokrmem.“ (I. Mojž. 9, 3) — Smíme též zvířat užívatí ku práci, k rychlejší práci mírnými ranami jich doháněti, ale neukládati jim práce příliš těžké, nenechat jich o hladu a žízni, nýbrž poskytovat jim potřebné potravu a odpočinku. Kdo zvířata týrá a mučí, má ukrutné srdce a snadno i s lidmi nakládá tvrdě a nemilosrdně. — „Spravedlivý pečuje také o život dobytka svého, ale srdce bezbožných jest ukrutné.“ (Přisl. 12, 10.) Zcela převráceno jest však milovati a opatrovatí zvířata jako lidi; ano hřích jest, míti k nim přehnanou náklonnost, ošetřovati je jako děti a při tom chudé lidi nechat strádati a hladověti.

Opakování. Co zapovídá páté přikázání Boží? — Kdo jest sebevrah? — Kolikerého zločinu dopouští se sebevrah? Proti komu? — Kdo se jmenuje vrah? — Kolikerého zločinu dopouští se vrah? — Proti komu? — Co zapovídá se dále v pátém přikázání? — Kdy smíme život svůj a zdraví své v nebezpečí uvéstí? — Co se za-

povídá konečně v pátém přikázání? — K čemu je zavázán, kdo bližního života zbavil, neb jemu na těle zdraví uškodil? — Co velí páté přikázání? — Kterak pečujeme o vlastní život a zdraví? — Co jest nám činiti, jestli jsme v nemoc upadli? — Kterak pečujeme o život a zdraví bližního? — Co připomíná nám páté přikázání v příčině zvířat?

O šestém přikázání Božím.

Šesté přikázání Boží zní:

„Nesesmilníš.“

Co zapovídá šesté přikázání?

Jest vůle Boží, abychom se stávali stále lepšími a dokonalejšími, bychom proto těla svého, jeho údů a sil, jakož i duše užívali jen k dobrému. — „Toť jest zajisté vůle Boží, posvěcení vaše; aby každý tělo své v svatosti a počestnosti chovati uměl a nechoval v duši své nepočestné žádosti, jako pohané, kteří Boha neznají.“ (I. Thes. 4, 3—5.) Máme tedy dle těla i duše býti čistí — svatí.

Proto máme se bedlivě varovati všelikých zlých myšlének, žádostí, slov i skutků, čím by tělo, jeho údy a síly užívaly se ke zlému; nebo naše tělo jest chrámem Ducha svatého. (I. Kor. 6, 19.)

Bychom se všeho toho tím snadněji varovati mohli, učinil Bůh velemoudré zařízení, že totiž hodný, nezkažený člověk při podobných neslušných myšlenkách, žádostech, slovech a skutcích se zardí, nad tím velikou nelibost (opovržení) jeví; a to nazýváme **studem**, jež bychom zachovali, stále máme se přičiňovati; nebo stud jest strážcem nejvzácnější ozdoby naší, totiž **nevinnosti**.

Kdo jest prost všech zlých myšlének, žádostí slov a skutků, jimiž tělo a údové jeho užívání bývají ke zlému, za něž by se člověk před Bohem a poctivými lidmi stydětí musil, toho nazýváme **cudným** (čistým, stydlivým, počestným, mravným) (všecky tyto výrazy znamenají skoro totéž); kdo však toho prost není, nazýváme ho **ne cudným** (nečistým, nestydatým, nemravným).

Šesté přikázání Boží **zapovídá** všeliké nestydaté řeči a skutky, dobrovolné zalíbení v nestydatých myšlénkách a žádostech a vůbec všechno, co k tomu svádí.

Smilství pak, a všeliká nečistota, nebuď ani jmenováno mezi vámi, jakož sluší na svaté. (K Efes. 5, 3.)

Co svádí k nestydatosti?

Kdo nás k zlému svádí, činí něco zapovězeného; tudíž zapovídá se také všechno to, co k nestydatosti svádí.

Kdo pilně pracuje, dlí myšlénkami při své práci; při zahálce povstávají často rozličné špatné myšlenky a žádosti.

Mnohému zlu naučila zahálka. (Sir. 33, 29.)

K nestydatosti svádí tedy především **zahálka**.

Tělo již samo sebou zdržuje nás často od dobrého a láká ku zlému. Poskytujeme-li mu nad to více pokrmu, nežli máme zapotřebí k zachování života, tedy je posilujeme a podněcujeme, by nás tím více ke zlému svádětí mohlo. Proto praví apoštol: „Neopíjejte se vínem, v němž jest prostopášnost, ale naplnění buďte Duchem svatým.“ (Efes. 3, 18.)

K nestydatosti svádí dále **nestřídmost v jídle a pití**.

Písmo sv. praví: „Špatné společnosti kazí dobré mravy.“ Kdo by rád s lidmi nehodnými dlel, od nichž by něco špatného slyšel, nebo viděl, snadno by k ne-

stydatosti sveden býti mohl; k nestydatosti svádí dále společnost **nestydatých lidí**.

Dle napomenutí sv. Pavla (K Efes. 5.) nemáme o nestydatosti, o neslušných a necudných řečech a činech ani poslouchati, tím méně v oděvu a ve způsobech si něco dovoliti, nebo nějaké knihy čísti, které by obsahovaly něco podobného. (knihy oplzlé). Proto děti, any knih neznají, nemají žádnou knihu čísti, bez svolení svých rodičů a učitelů.

K nestydatosti svádí: zahálka, nestřídmost v jídle a pití, společnost nestydatých lidí, nepočetnost v oděvu a ve způsobech, čtení oplzlých knih atd.

Které bývají následky nestydatého chování?

Následky nestydatého chování bývají:

1. že nestydatý člověk trátí veselou a pokojnou mysl;

„Není pokoje bezbožným“, praví Pán Bůh. (Is. 57, 21.)

2. že nemívá zalíbení v modlitbě, a ve věcech duchovních;

3. zapomíná na Boha, a stává se zatvrzelým hříšníkem.

Člověk, jenž hřeší proti šestému přikázání, nemůže bez bázně na Boha mysliti, protože se má obáhati od něho zaslouženého trestu. Pro tuto bázeň nutí se, aby zapudil myšlénku na Boha. Na koho nemyslíme, na toho snadno zapomeneme. — Čemu si někdo přivykl, toho tak snadno nezanechá. Tak jest to i u toho, jenž si proti čistotě něčeho dovolí: buď se polepší velmi těžko, nebo zcela se nepolepší t. j. stává se **zatvrzelým hříšníkem**.

4. že upadá často v ohyždné a záhubné nemoce.

Kdo se prohřešuje proti čistotě, ničívá nejednou síly tělesné, podkopává své zdraví, ano činí se mnohdy

i k práci neschopným; často připravuje se i o své jmění, o svou čest a své dobré jméno, upadá v hanbu a opovržení a vrhá se předčasně v hrob.

Co velí šesté přikázání?

Šesté přikázání Boží **velí**, bychom se stydlivým a počestným chováním v nevinnosti a čistotě udrželi.

Co se sluší a co nesluší, poví každému v té příčině vlastní svědomí a stud.

Které ctnosti náležejí mezi hlavní ozdoby člověka?

Čistota a nevinnost náležejí mezi hlavní ozdoby člověka.

Pán Ježíš praví: „Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou.“ (Mat. 5, 8.) A Duch Boží praví jinde: „Ó jak krásné jest čistotné plémě v ctnosti neposkvrněné! Nesmrtelná jest zajisté památka jeho, neboť i u Boha známo jest i u lidí“ (Moudr. 4, 1.) Písmo sv. praví o nevinných, že v nebi „následují Beránka, kamkoli jde“ a že „zpívají píseň novou, již nikdo jiný zpívati nedovede.“ (Žjev. 14, 4. 3.)

Máme těchto ctností bedlivě hleděti:

1. abychom dokonale osvědčili, že jsme k obrazu **Božímu** stvoření,

2. abychom důstojným příbytkem byli **Krista Ježíše**, kteréhož v nejsvětější svátosti oltářní přijímáme.

3. abychom byli neposkvrněným chrámem **Ducha svatého**,

„Nevíte-li, že chrám Boží jste, an Duch svatý přebývá ve vás? Jestliže tedy někdo chrám tento znesvěť, toho zatratí Bůh; nebo chrám Boží jest svatý a ten jste vy.“ (I. Kor. 3, 16—17.)

Čeho je třeba k zachování čistoty a nevinnosti?

K zachování čistoty a nevinnosti jest třeba:

1. abychom bedlivě se varovali zahálky, nestřídmosti, nestydatých osob, a všelikých příležitostí k necudnosti.

2. abychom připomínali si, že **Bůh** všecko vidí, a spolu ho vroucně vzývali za pomoc v pokušení.

Prospívá také vroucně ctíti a za přímluvu prositi blahoslavenou Rodičku Boží a anděla strážce.

3. abychom často se zpovídali a nejsvětější svátost přijímali.

Příklady: Josef Egyptský; Maria, matka Páně; svatý Alois, Stanislav a j.

Opakování. Co zapovídá šesté přikázání? — Co svádí k nestydatosti? — Které bývají následky nestydatého chování? — Co velí šesté přikázání? — Které ctnosti náležejí mezi hlavní ozdoby člověka? — Čeho je třeba k zachování čistoty a nevinnosti?

O sedmém přikázání Božím.

Sedmé přikázání Boží zní:

„Nepokradeš.“

Co zapovídá sedmé přikázání?

V sedmém přikázání Božím se **zapovídá:**

1. krádež, 2. podvod 3. zadržování povinné mzdy, 4. lichva, 5. jakékoli uškození bližnímu na jeho jmění a právech.

V pátém přikázání se zapovídá škoditi bližnímu na tělesném životě. — V šestém přikázání se zapovídá, porušiti vzácný poklad čistoty. — V sedmém přikázání se zapovídá, škoditi bližnímu na jeho majetku. — Ma-

jetek nazýváme všechny pozemské statky (peníze, domy, pole, dobytek atd.). které někomu po právu náležejí, — kterých jest pánem.

Kdo dopouští se krádeže?

Krásti jest, bližnímu nespravedlivým způsobem (= bez náležité příčiny, proti jeho rozumné vůli) jemu náležející statek tajně vzíti. —

Krádeže se dopouští, kdo cizí věc bez vědomí a proti vůli majitelově bere. — Činí-li to násilím, dopouští se **loupeže**.

Achab uloupil Nabotovi vinici. (B. d. str. 89.)

Odcizí-li kdo věc **svatou** aneb z místa svatého, dopouští se **svatokrádeže**.

Nabuchodonosor pobral všechny nádoby posvátné z chrámu jerusalemského. (B. d. str. 104.)

„Ani zloději ani dráči nebudou královstvím Božím vládnouti.“ (1. Kor. 6, 10.)

Kdo jest spoluvinným krádeže?

Kdo sice sám nekrade, ale jest příčinou, že jiní kradou neb loupí nebo k tomu napomáhá, aby tak snadněji činili, ten bere na krádeži neb loupeži podíl, nebo jest **spoluvinným krádeže**.

Spoluvinným krádeže zejména jest:

1. Kdo vědomě kradené věci kupuje, prodává, neb ukrývá;

2. kdo zloděje tají, přechovává, neb jakkoli jemu napomáhá;

3. kdo nalezené, vydlužené neb sobě svěřeně věci zadržuje.

Kdo se dopouští podvodu?

Podvodu se dopouští, kdo bližního svého zúmyslně klame, aby mu škodu na majetku učinil; na př.

1. když nespravedlivé míry a váhy užívá.

Kdo užívá při prodávání menší (nespravedlivé) míry, dopouští se podvodu v míře; kdo menší (nespravedlivé) váhy, dopouští se podvodu ve váze.

„Nechíte nic nepravého v loktu, ve váze a míře. Váha spravedlivá a rovná ať jsou závaží, spravedlivý korec a spravedlivý žejdlík.“ (Mojž. 19, 35—36.)

2. kdo zboží porušuje a za dobré prodává.

Zboží sluje vše, co se prodává. Zboží porušuje, kdo k potravinám a nápojům jiné látky přimísuje, a je pak za pravé prodává; zboží pokažené prodává za dobré, nebo skryté nedostatky jeho zatajuje.

„Tot jest zajisté vůle Boží . . . aby žádný neoklamával v jednání bratra svého, nebo mstitel jest Pán všeho toho.“ (I. Thess. 4, 3. 6.)

3. špatnou práci odvádí, jako ku př. řemeslník, jenž dal špatnou látku, nebo práci nedbale zhotovil.

4. podvodně hraje, by na jiném peníze vylákal.

5. dluhy dělá, kdežto ví, že je nebude moci zaplatiti, aneb ani nemíní je zaplatiti.

Kdo hřeší zadržováním povinné mzdy?

Mzda jest plat, který někdo přislíbil svým služebným, dělníkům, řemeslníkům atd. za práci.

Zadržováním povinné mzdy hřeší, kdo dělníkům zaslouženou mzdu zkracuje, t. j. dá jim méně, ji v určitou dobu nevyplácí, nebo ji úplně zadržuje (zcela neplatí).

„Chléb nuzný jest život chudých, kdo jej odjímá, vražedník jest.“ (Sir. 34, 25) — Hřích do nebe volající!

Kdo se dopouští lichvy?

Lichvy se dopouští, kdo na příliš velké úroky peníze půjčuje, aneb jinak nouze bližního k svému zisku užívá.

Bližnímu má se v nedostatku poskytnouti pomoc. Ježto se může bližní i v takých okolnostech octnouti, že potřebuje na nějakou dobu jistou částku peněz, bývá

mu spomoženo, když mu jiný peníze zapůjčí. Koupí-li si kdo za své peníze zahradu nebo pole, neb obrací-li jimi v obchodu a řemesle, náleží výtěžek z nich jemu může tedy z peněz míti užitek. Tento užitek z peněz má i ten, komu byly zapůjčeny; tedy jest zcela spravedливо, aby z užitku toho něco dal tomu, jenž mu je půjčil (věřiteli), to jmenujeme úrok. Věřitel může tudíž žádati úroky, ale ne tolik, kolik dlužník se zapůjčenými penězi může vyzískati, jinak by mu nepomohl. — Zákon a obyčej stanovily, kolik možno jistou částkou peněz ročně vyzískati, a kolik možno tedy též žádati úroků. Kdo ze zapůjčených peněz žádá příliš velké úroky, dopouští se lichvy.

Jsou-li lidé v nouzi a potřebují peněz, aby si věci k životu nejpotřebnější zaopatřiti mohli, povinni jsme (máme-li sami) dáti almužnu, nebo zapůjčiti bez úroků. — Lichva jest též, odkupovati předměty a věci těm, kdož nalézají se ve velké bídě, za cenu mnohem nižší, než zač tyto věci stojí.

„Půjčíš-li peníze chudému, nebudeš naň nastupovati jako dráč, aniž ho lichvou obtížíš.“ (Mojž. 22, 25.)

K čemu je zavázán, kdo jinému uškodil na statku?

Kdo jinému uškodil na statku časném, musí ho zase odškodniti.

Čím jej odškodní?

Odškodnění stane se:

1. **navrácením věci** t. j. cizí statek, jejž si někdo nespravedlivým způsobem osvojil, musí vrátiti a dodat na místo, kde se nalézal.

Navrátí-li bezbožný základ a vrátí-li loupež, a chodil by v přikázaních života, aniž co činil nespravedlivého, životem živ bude a neumře.“ (Ezech. 33, 15.)

2. **náhradou škody a užitku**, t. j. utrpěl-li majetník odcizením statku škodu nějakou, neb ušel-li mu nějaký zisk, musí zloděj nahraditi kromě věci **I tuto škodu a užitek**. Na př. někdo má koně, s kte-

rým obstarává potřebné práce ve svém hospodářství a jiným ještě za plat pomáhá. Kůň mu byl ukraden. Nemůže nyní své práce polní konati, má tedy velkou škodu; pro jiné nemůže také pracovati a pozbývá užitku (zisku).

Chce-li zloděj tento dojíti odpuštění tohoto hříchu, musí majetníkovi navrátiti nejen koně, nýbrž i vzniklou škodu a ušlý užitek nebo zisk.

Odcizenou věc navrátiti a učiněnou škodu nahraditi, jest **přísnou povinností**, tak že bez jejího vyplnění odpuštění hříchu naprosto dojíti nelze (jestli totiž možno povinnost tu vyplniti).

Krásný příklad v této příčině dává nám Zacheus: „Pane, polovici statku svého dávám chudým a oklamal-li jsem koho v čem, navracuji to čtvernásob.“ (B. d. str. 171.)

Komu se má odškodnění státi?

Odškodnění má se státi tomu, komu byl statek odcizen, nebo komu škoda se stala, tedy **vlastníku**. Není-li poškozený více na živě, náleží odškodnění **právním jeho dědicům** (dětem, příbuzným). Pakliby nebylo možno vypátrati vlastníka neb dědice jeho, má se cizí věc dáti **chudým**, nebo věnovati dobrým účelům.

Kdy se má odškodnění státi?

Odškodnění má se státi co možná **nejdříve**, t. j. nikdo nemá odkládati, ale učiniti tak hned; nemůže-li hned, má se přičiniti, aby co nejdříve dostál své povinnosti. — Odškodnění má se státi **najednou**, pakli by toho však nemožno bylo, aspoň po částech.

Kdo by **nevědomě** cizí statek držel, má jej navrátiti, jakmile se doví, že to statek cizí.

Co sluší činiti s věcmi vypůjčenými nebo nalezenými?

Taktéž sluší vypůjčené, svěřené neb nalezené věci navrátiti. Nevíme-li komu věc nalezená náleží, máme nález na místě patřičném (v kostele, na úřadě, novinari) oznámiti.

Co velí sedmé přikázání?

V sedmém přikázání Božím se **velí**.

1. abychom poctivým a spravedlivým způsobem **dobývali**, čeho k vezdejšímu životu potřebujeme.

Poctivý a spravedlivý způsob dobývání majetku jest práce, koupě, prodej, výměna, půjčka atd.

Sv. Pavel louče se s křesťany v Miletu pravil: „Stříbra neb zlata neb roucha nežádal jsem od žádného, jakož sami víte; neb na to, čehož potřebí bylo mně i těm, kteříž se mnou jsou, podávaly ruce tyto.“ (Sk ap. 20, 30.) Písmo sv. chválí pracovitého člověka těmito pěknými slovy: „Z práce rukou svých jísti budeš; blahoslavený jsi a dobře tobě bude.“ (Žalm 127, 2)

2. abychom s tím, čeho jsme spravedlivě nabyli, **šetrně** zacházeli.

Příklad šetrnosti poskytuje nám Josef Egyptský, který za let úrodných dal obilí v celé zemi egyptské shromažďovati do obilnic a chovati je k létům nedostatku a hladu. (B. d. str. 37.) — Pán Ježíš, nasativ zástupy na poušti, poručil sesbírati drobty, kteréž pozůstaly, aby nezhyuly. (B. d. str. 153.)

„Pamatuj na chudobu v čas hojnosti a na potřebnosti chudoby v den bohatství. (Sir 18, 25.)

3. abychom svých statků ke cti Boží, k svému i bližního pravému prospěchu **užívali**.

Statku užíváme ke cti Boží, vynakládáme-li dle možnosti část svého majetku k bohoslužebným a bohumilým účelům na př. na stavbu a opravu chrámů katolických, šíření křesťanství v zemích nevěřících atd.

Ku svému pravému prospěchu užívá statků, kdo sobě a svým opatřuje především co potřebno, potom co důležito a konečně co příjemno

Ku prospěchu bližního, užívá statku, kdo rád podporuje nuzné nebo dává almužnu.

„Cti Boha ze statku svého.“ (Přísl. 3, 9.) Tobiáš napomínal syna svého: „Kterak budeš moci tak buď milosrdný. Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho; jestliže málo míti budeš, také i z toho mála udělovati hled.“ (Tob. 4, 8. 9.)

Job (B. d. str. 45.).

Kdo hřeší proti tomu?

Proti tomu hřeší:

1. zahaleč t. j. kdo sil a schopností svých ne-užívá, aby sobě dostatečné výživy dobyl.

„Nechce-li kdo dělati, ať také nejí.“ (2. Thess. 3, 10.)

2. lakomec t. j. kdo pozemských statků nemírně miluje;

„Kdo miluje zlato nebude spravedliv.“ (Sir. 31, 5.) — Jidáš.

3. marnotratník t. j. kdo jměním svým lehkomyslně plýtvá.

Syn marnotratný. (B. d. str. 162.) „Kdo miluje hodo-vání, bude v chudobě. (Přísl. 21, 17.)

Opakování. Co zapovídá sedmé přikázání? — Kdo dopouští se krádeže? — Kdo jest spoluvinným krádeže? — Kdo se dopouští podvodu? — Kdo hřeší zadržováním povinné mzdy? — Kdo se dopouští lichvy? — K čemu je zavázán, kdo jinému uškodil na statku časném? — Čím jej odškodní? — Komu se má odškodnění státi? — Kdy se má odškodnění státi? — Co sluší činiti s věcmi vypůjčenými, svěřenými neb nalezenými? — Co velí sedmé přikázání? — Kdo hřeší proti tomu?

O osmém přikázání Božím.

Jak zní osmé přikázání?

Osmé přikázání zní:

„Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.“

Co zapovídá osmé přikázání?

V osmém přikázání Božím se zapovídá:

1. lháti,
2. bližnímu na cti a dobrém jménu ubližovati.

Kdo se dopouští lži?

Nejdobrotivější Bůh udělil nám schopnost řeči, bychom, co si myslíme, nebo víme, srozumitelnými hláskami mohli sdělit s jinými. Jak veliké jest toto dobrodiní, můžeme se přesvědčiti na ubohých hluchoněmých, jimž dar ten schází. Tohoto vzácného daru máme z vděčnosti užívat jenom k dobrému, k čemuž nám také od Boha byl udělen; proto máme vždycky mluvit tak, jak myslíme nebo co víme. Kdo zúmýslně za pravdu vydává, o čem ví, že to pravda není, aby jiné oklamal, dopouští se lži.

Lži dopouští se tedy člověk vypovídá-li něco 1. **nepravdivého**, toto nepravdivé vypovídá-li 2. **vědomě**, a 3. **zúmýslně**.

Ananiáš a Sáfira. (B. d. str. 199.)

Proč jest třeba varovati se lži?

Lháti nesmí se nikdy, nebo lež jest sama o sobě ošklivá nepravost, to vysvětluje z toho:

1. že se lživý člověk podobá ďáblu, jehožto sám Pán Ježíš nazval lhářem od počátku.

Ďábel byl na světě první, jenž se dopustil lži, když svedl první rodiče naše v ráji.

Proto praví Pán Ježíš: „Ten byl vražedníkem od počátku a nestál v pravdě, nebo pravdy v něm není... neb jest lhář a otec lži.“ (Jan 8, 44.)

2. protože lež bývá pramenem i jiných nepravostí.

Kdo se dopouští lži, projevuje netoliko podlou duši a slabost povahy, nýbrž vydává se i v největší nebezpečí své záhuby. Nebo kdo si uvykl lháti ve věcech nepatrných, vydává se v nebezpečenství, lháti i ve věcech předůležitých. Není podvodníka, krivopřísežníka, svatokrádce, který by jako lhář byl nezačal. Tak strašných zločinů nedopustí se člověk najednou; obyčejná lež bývá k nim první začátek.

3. protože lež подрývá důvěru mezi lidmi a působí mnoho zlého

. Kdyby lež se rozmohla, nevěřil by jeden druhému a tak vymizela by důvěra mezi lidmi, která jest základem společenského života, vychování a kázně.

„Ohavností jsou Hospodinu rtové živí.“ (Přisl. 32, 22.)

Které druhy lží rozeznáváme?

Rozeznáváme lež zlomyslnou, služebnou a žertovnou.

Kdo se dopouští lži zlomyslné, služebné a žertovné?

Zlomyslné lži se dopouští, kdo lže, aby jiným uškodil.

Žena Putifarova lhala proti Josefovi, aby byl potrestán. (B. d. str. 36.)

Služebné lži se dopouští, kdo lže, aby sobě neb jiným posloužil; něco dobrého získal nebo něco zlého odvrátil.

Takové lži dopustila se Rahab proti králi Jericha, anam dala zvěstovati, že vyzvědači, již v domě jejím ukryti byli, z města vyšli (Jos. 2, 5.) — Lži služebné dopustil se Giezi, sluha Elizeův, přelhav Naamana. (B. d. str. 91.)

Žertovné lži se dopouštějí, kdož lhou, aby jiných obveselili. I taková lež jest člověka nedůstojna, ano může se jí velice prohřešiti, když při ní neopatrností svou někomu na cti neb jinak ublíží.

Čím může se také člověk lži dopustiti?

Člověk se může dopustiti lži také i **skutky** zvlášť:

1. **přetvařováním**, když kdo jinak jedná a jinak smýšlí, t. j. chová-li se někdo zevně k jiným přívětivě, aby se domnívali, že jest jim nakloněn, v srdci však jinak smýšlí. Tak na př. Jidáš, když se tázal: „Zdali já jsem to, Pane?“ (B. d. str. 179.) nebo ve svém chování ke Kristu na hoře Olivetské. Přetvářka sluje jinak licoměrnost (= v líci [zevně] jinak se jeviti, nežli v srdci někdo jest);

2. **pokrytstvím**, když se někdo tváří jako by byl zbožný a šlechetný, a není.

Takovými byli mnozí farizeové za času Krista Pána. Též Herodes, který předstíral, že se chce dítku Ježíši klaněti.

Čím škodí se bližnímu na cti?

Zajisté že nechceme, aby jiní lidé o nás špatně smýšleli a mluvili. Proto máme žíti všickni tak, abychom jim k tomu nezavdali příčiny. K tomu napomíná nás sv. apoštol slovy: „I toho, co by se zlému jen podobalo, se vystříhejte.“ (I. Thess. 5, 22.)

Jestliže o nás jiní nic zlého nemyslí a nemluví, tedy máme u nich dobré **jméno**. Připisují-li nám dobré vlastnosti, myslí-li a mluví-li o nás dobře, tedy máme u svých bližních **čest**. O svou čest o své

dobré jméno máme co nejvíce pečovati. Co jsme povinni sobě, to máme činiti též vzhledem svých spolu-
bližních. Máme se tedy o čest a o dobré jméno
bližního starati a nečiniti nic, čím by se mu na cti
a dobrém jménu škodilo.

Kdo se dopouští křivé žaloby, křivého svědectví?

„Na někoho žalovati“, znamená zlo, jehož se
někdo dopustil, oznámiti představeným (soudu). —
Pravá jest žaloba, oznámí-li se zlo představeným
(soudu) právě tak, jak se ho někdo dopustil.

Taková žaloba jest netoliko dovolena, nýbrž je
často přikázána. Tak mají na př. oznámiti děti svým
rodičům, pozorují-li na svých bratrích a sestrách nebo
služebných něco zlého, aby se tito polepšili.

Proto právem obžaloval Josef bratry své u otce.
(B. d. str. 34.)

Křivá jest žaloba, má-li se to se zlem, jež se
představeným oznamuje jinak, než se to oznamuje,
jestliže se totéž vůbec nestalo, nebo jinak se stalo než
někdo udává.

Křivě obžalovala žena Putifarova Josefa (B. d. str. 36);
nespravedliví soudcové ctnostnou Susanu. (B. d. str. 105).
— Židé Pána Ježíše. (B. d. str. 183)

Často bývají dítky od rodičů, poddaní od před-
stavených tázáni, co u jiných lidí viděli, slyšeli neb
jiným způsobem o nich se dověděli, t. j. mají podati
svědectví, nebo býti **svědky**. Vypravují-li to tak, jak
to viděli, slyšeli atd. vydávají svědectví **pravé** (prav-
divé), vypravují-li to jinak, svědectví **křivé**.

Tak vydali onino dva svědkové, kteří předstou-
pili před vysokou radu a vinili Pána Ježíše z roz-
ličných přestupků, **svědectví křivé**, protože jinak
mluvili, než jak na Pánu Ježíši viděli, slyšeli nebo
se jinak dověděli. Tím zavinili, že nejnevinnější Ježíš

byl odsouzen k potupné smrti kříže. Tak velice možno uškoditi křivým svědectvím. Proto volá k nám Bůh v přikázání osmém: **Nepromluviš křivého svědectví proti svému bližnímu.**

Křivé žaloby a křivého svědectví se dopouští, kdo před soudem na bližního křivě žaluje aneb o něm křivě svědčí.

Kdo se dopouští pomluvy a na cti utržení?

Pomluvou hřeší, kdo o bližním vymyšlené chyby roznáší nebo skutečné chyby jeho přehání.

Vymyšlené chyby roznáší t. j. vypravuje o bližním chyby, jichž on nemá; nebo skutečné chyby jeho přehání t. j. zvětšuje.

Tak pomlouvali židé Pána Ježíše před Pilátem. (B. d. str. 185.) „Jako had tajně uštkne, tak činí ten, kdo tajně utrhá“ t. j. jsou oba stejně jedovatí (Přisl. 10, 11). „Neutrhejte jeden druhému.“ (Jak. 4, 11.)

Pomluva jest hřích, protože porušuje křesťanskou spravedlnost a lásku, a jako lež pravdomluvnosti Boží na odpor se staví.

Na cti utrhá, kdo sice skutečné, ale skryté chyby bližního bez potřeby uvádí na veřejnost.

Dopustíme-li se chyb, bylo by nám nepříjemno, kdyby je někdo všude vypravoval. Nebo pak by lidé o nás tak dobře nesměšleli a nemluvili; tím by trpěly naše dobré jméno a čest. Právě tak bylo by bližnímu nepříjemno a škodливо, kdybychom chyby, jichž se skutečně dopustil, jiným lidem vypravovali bez příčiny t. j. že jich věděti nemusí.

Kdy jsme povinni chyby bližního vyjevit?

Ve dvou případech jsme povinni chyby bližního vyjevit a to:

a) když od jeho představených na ně tázání jsme; protože tyto chybujícího mohou napravit.

b) když toho k polepšení chybujiícího aneb k zamezení velké škody potřeba jest; na př. kdyby chtěl někdo jiného podvésti nebo svěsti, jsme povinni jemu to oznámiti, aby byl škody uvarován.

Tak na př. jednal dobře Josef, že oznámil otcí svému chyby bratrů. — Sv. Pavel psal plným právem Timotheovi: „Alexander, kotlář, mnoho zlého mi učinil... kterého ty se varuj, nebo velmi se protivil slovům našim“ (2. Tim. 4, 14. 15.)

Při tom jest však dobře pamatovati, že se tak nesmí státi z nenávisti a škodolibosti, atd., nýbrž jen v tom úmyslu, by se bližní polepšil, a že se nesmí chyby zvětšovati, nejisté vydávati za jisté, nýbrž je ohlásiti tak, jak se staly.

Mluvití o chybě bližního, která jest už veřejně známa, není na cti utrhaním, ale jeví nelaskavost a proto bývá obyčejně též hříšno.

Také poslouchati utrhačné a pomlouvačné řeči jest hříchem; jestliže je dobrovolně a se zalíbením posloucháme, jim nezabráníme, kde by se to státi mohlo, neb otázkami k nim dáváme podnět a je udržujeme. Dobře se říká: „Kdyby nebylo poslouchačů, nebylo by pomlouvačů.“

Kdo se dopouští křivého podezření, opovážlivého posuzování, sočení?

Nejvyšší kněz Heli pozoruje Annu, manželku Elkanovu, ona v chrámě se modlí, viděl sice její zbožné projevy zevnější, neslyšel však její modlitby, nebo se modlila v duchu. Heli měl za to, že jest podnapilá. Tím chybil; nebo okolnost, že slova modlitby nebylo slyšeti, nebyla ještě dostatečnou příčinou (která by byla zjistila) o Anně tak zle smýšleti. Dopustil se hříchu, jenž sluje **křivé podezření**.

Křivého podezření se dopouští, kdo bez dostatečných příčin o bližním zlých věcí se domýšlí.

Když kdysi sv. apoštol Pavel, zahrán mořskou bouří, přišel na ostrov Maltu, byl od tamních oby-

vatelů i se soudruhy dobře přijat. Ježto bylo počasí chladné, a všickni byli mokří, rozdělali obyvatelé oheň, aby se apoštolé ohřáli. Svatý Pavel sesbíral otep roští aby ji přiložil na oheň. V tom vymrštil se jedovatý had a připjal se k jeho ruce. Když to uzřeli lidé toho ostrova, řekli jedni k druhým: „Jistě tento člověk jest vražedník, neb ač z moře vyšel, pomsta Boží nedá jemu živu býti.“ Měli za to, že mu bude uštknutím tím zemřít. Ale on vyraziv hada do ohně, nic zlého neutrpěl. Jak snadno lze se mýlit a jinému uškoditi, vypovídá-li se o něm něco bez rozmyslu! O sobě neb o jiných vypovídati, jací jsou, neb jací nejsou, nazývá se **souditi** nebo **posuzovati**. Obyvatelé Malty posuzovali tedy sv. Pavla; ale připjetí se hada nebyla dostatečná příčina k tomu. Kdo o bližním něco zlého vypovídá, čeho se o něm bez dostatečné příčiny domýšlí, ten jej **opovážlivě posuzuje**.

Kdo zlé věci o bližním za jisté prohlašuje, jichž se bez dostatečné příčiny o bližním domýšlí, dopouští se **opovážlivého posuzování**.

„Nesudte a nebudete souzeni.“ (Luk. 6, 37.)

Sv. apoštol Jakub praví: „Budiž každý člověk rychlý k slyšení a zpozdilý k mluvení“, t. j. uvaž každý dobře dříve, co povědět chce, by tím nespůsobil škody. (Jak. 1, 19.). Kdo všechno, co ví, bez rozvahy povídá, toho nazýváme **žvavým**. **Žvavostí** natropí se zvláště mnoho zlého, když někdo zlé věci, jež od jiných slyšel, vypravuje lidem, o kterých byly proneseny, a tím roztržky, sváry a různice působí. Tato chyba sluje **sočení**.

Sočením hřeší, kdo jinému donáší, co zlého proti němu slyšel, anebo zlomyslně někoho števe, aby způsobil různice.

„Dvoujazyčník jest zlořečený; nebo mnohých, kteří pokoj mají, pobouří.“ (Sir. 28, 15.)

K čemu jest zavázán, kdo bližnímu na cti ublížil?

Odcizený statek jsme povinni bližnímu navrátiti; následovně i **dobré jméno a čest**, statky velmi vzácné, má každý navrátiti, jestliže je jinému odňal. Proto:

Kdo jinému na cti ublížil, má se všemožně o napravení cti a dobré pověsti jeho starati.

Jak lze chybu tu napravit?

Kdo na bližního **křivě žaloval neb svědčil**, aneb ho **pomluvil**, musí **odvolati**; t. j. jestliže těm, jimž pomluva známa jest, řekne a vyzná, že zlé věci, jež o bližním mluvil, nejsou pravdivy. Stalo-li se tak tiskem, musí rovněž tiskem odvolati.

Kdo **skryté chyby** bližního roznášel, má je pak omlouvati a spolu i pověděti, co dobrého o něm ví. Pakli z toho bližnímu také škoda na jmění neb na jeho právech povstala, má původce i tuto škodu dle možnosti nahraditi.

Co velí osmé přikázání?

V osmém přikázání se velí:

1. abychom byli **pravdomluvní** a v jednání svém **upřímní**;

2. abychom pečovali o **čest a dobré jméno** své i bližního svého.

Pravdomluvný jest, kdo mluví jen to, co za pravdu má.

„Mluvtež pravdu jeden každý s bližním svým, nebo jsme vespolek údové.“ (Efes. 4, 25.)

Kdy jest nutno pravdu zamlčeti?

Ačkoli není nikdy dovoleno, mluvit nepravdu, přece nesmíme všude a vždycky říci, co víme, by to

snad i pravda bylo, nýbrž jest někdy potřeba, **pravdu zamlčeti**. Pravdu sluší zamlčeti:

1. je-li pravda svěřeným tajemstvím, nebo někdo svým úřadem k tomu zvláště jest zavázán, jako kněz, lékař, soudce, představený atd.;

2. když dovoleným mlčením velké pohoršení neb velká škoda se zameziti může.

Táže-li se někdo všetečně po takých tajemstvích, můžeme krátce říci: „Do toho mi nic není“, nebo, „o takové věci se nestarám“ a p.

Kdo jest upřímný v jednání?

V jednání **upřímný** jest, kdo tak jedná, jak v srdci smýšlí.

Jak pečujeme o čest svou?

O čest svou pečujeme:

1. když **spravedlivě žijeme**, ano i stínu hříchu se varujeme, nebo jen v tom se zakládá pravá čest.

2. když se proti křivému nařknutí a pohanění **hájíme**.

To ale se má státi s mírností, láskou a šetřením dobré pověsti bližního; lépe jest křivdu trpěti, nežli křivdu činiti.

Proti tomu se prohřešuje, kdo o čest a dobrou pověst svou **nic nedbá**; anebo kdo **ctižádnostivý** jest t. j. kdo nemírně neb nedovoleným způsobem po cti a vážnosti baží.

Příklad: Stavitelé věže babylonské pravili: „Pojďte a učiňme sobě město a věži, jejíž vrch by dosahoval k nebi a oslavme jméno své.“ (B. d. str. 22.)

Jak pečujeme o čest bližního?

O čest bližního pečujeme:

1. když o něm **dobře mluvíme**, k němu se uctivě chováme, jeho dobré vlastnosti na veřejnost uvádíme, chyby jeho dle možnosti **omlouváme**.

2. když čest jeho proti nespravedlivým útokům hájíme.

Napomenutí k pravdomluvnosti a upřímnosti! Varování před zneužitím jazyka! „Nebo kdo chce milovati život a viděti dobré dny, ten zdržuj jazyk svůj od zlého a ústa jeho ať nemluví lži.“ (1. Petr 3, 10.)

Opakování. Co zapovídá osmé přikázání? — Kdo se dopouští lži? — Proč jest třeba varovati se lži? — Které druhy lži rozeznáváme? — Kdo se dopouští lži zlomyslné, služebné, žertovné? — Čím může se také člověk lži dopustiti? — Čím škodí se bližnímu na cti? — Kdo se dopouští křivé žaloby, křivého svědectví? — Kdo pomluvy, na cti utrhaní? — Kdy jsme povinni chyby bližního vyjeviti? — Kdo se dopouští křivého podezřívání, opovážlivého posuzování, sočení? — K čemu jest zavázán, kdo bližnímu na cti ublížil? — Jak lze chybu tu napravit? — Co velí osmé přikázání? — Kdy jest nutno pravdu zamlčeti? — Kdo jest upřímný v jeduání?

O devátém a desátém přikázání Božím.

Deváté a desáté přikázání Boží zní:
„Nepožádáš manželky bližního svého.“
„Aniž požádáš jeho statku.“

Co zapovídá se v těchto dvou přikázáních?

V těchto dvou posledních přikázáních zapovídá Bůh všelikou zlou a hříšnou žádost.

Slovo „žádost“ pochází od žádati. — Žádostí rozumí se velká touha, mocné přání, něco viděti, slyšeti, mluvit, činiti nebo míti.

Kdy jest zlá žádost hříšnou?

Žádost zlá jest hříšnou, když člověk ji svévolně v sobě vzbuzuje, aneb v ní má dobrovolné zalíbení.

„Svévolně zlou žádost probouzí“, kdo dobrovolně v mysl přivolává touhu po něčem zlém.

„Dobrovolné zalíbení“ má v zlé žádosti, kdo ví a sobě připomene, že jest něco hříšné a přece s radostí při tom se zdržuje a se zálibem si to představuje.

Není tedy zlá žádost (touha něco zlého vykonati) hříšnou, když připadne člověku na mysl proti jeho vůli, člověk s odporem od ní se odvrací, hledí ji zapuditi a k ní v myšlénkách nesvolí.

Co velí Bůh zvláště v těchto dvou přikázáních?

V těchto přikázáních velí Bůh, bychom zlé žádosti **vůbec** krotili, zvláště pak nepožadovali, co jest proti čistotě a nevinnosti, a čím bychom bližnímu na jeho statcích ublížili.

„Zlé žádosti krotiti,“ znamená, zlé žádosti učiniti krotkými, je tak omeziti (v mezích držeti), aby nás nestrhly ku zlému, nám nemohly uškoditi na duši; je potlačovati.

„Čistotou srdce“ rozumí se, nemíti hříchu vůbec, zvláště pak býti prost všelikého hříchu nečistoty (= smilstva) (v myšlénkách, slovech i skutcích).

Deváté přikázání zapovídá zvláště všeliké nečisté myšlenky a žádosti (tedy vnitřní hříchy proti čistotě).

Desáté přikázání zapovídá všeliké nespravedlivé bažení po cizím statku. — Touha po cizím statku není hříchem, žádáme-li získati jej spravedlivým způsobem na př. koupí nebo výměnou.

Hříchem jest však žádost, získati a míti statek bližního **spůsobem nespravedlivým, nedovolenými prostředky**, tak že by bližní utrpěl škodu.

Žádost po statku bližního máme všemožně potlačovati, protože žádost tato svádí k mnohým hříchům.

„Kořen zajisté všeho zlého jest žádostivost. Jí někteří puzení pobloudili od víry a uvedli se v bolesti mnohé.“ (I. Tim. 6, 10.)

Proč podřídil Bůh i žádosti naše zákonu svému?

Bůh i naše žádosti zákonu podrobil, aby nám ukázal:

1. že mu nic není skryto, co se v našem srdci děje.

Světští zákonodárci mohou spravovati pouze činy a slova svých podřízených, ale nikoli jejich myšlenky, poněvadž tyto nemohou viděti a znáti. Bůh však hledí i do srdce; on tudy může i myšlenky a žádosti naše spravovati a potrestá každý přestupek i ten, který pouze v myšlénkách se stal. On posvěcuje tedy zákonem svým celého člověka (nejenom zevně, ale i vnitřně).

„Člověk vidí to, což zevnitř jest, Hospodin pak hledí k srdci.“ (I. Kr. 16, 7.)

Bůh i naše žádosti zákonu podrobil, aby nám ukázal,

2. že se člověk hříchu neuvaruje, když zlým žádostem neodpírá hned v počátku.

Zlé myšlenky a žádosti jsou **příčinami hříchu**. Chceme-li tedy býti hříchu prosti, musíme nejdříve zlým myšlénkám a žádostem, kořenům hříchu, učiniti přítrž.

„Ze srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, vraždy a krádeže, krivá svědectví, rouhání.“ (Mat. 15, 19.)

Opakování. Co zapovídá se v těchto dvou přikázáních? — Kdy jest zlá žádost hříšnou? — Co velí Bůh zvláště v těchto dvou přikázáních?

O pateru přikázání církevních.

Ježíš Kristus, jemuž dána všeliká moc na nebi i na zemi, řekl k apoštolům: „Amen, amen pravím vám, cožkoli svážete, na zemi bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi,“ (Mat. 18, 18.) t. j. cokoli ve prospěch duší pravověrných křesťanů zařídíte, ustanovíte nebo poručíte, to bude též schváleno v nebi.

Apoštolové obdrželi tedy od Ježíše Krista moc, věřícím dávatí rozkazy nebo přikázání na prospěch jejich duší.

Tato moc apoštolů přešla na jejich řádné nástupce, papeže, biskupy a kněze, jakožto pomocníky biskupů. Papež ve spojení s biskupy tvoří církev učící; má tedy církev učící moc nebo právo dávatí přikázání a to od Ježíše Krista.

Tuto moc církev též vykonává a skutečně přikázání dala; přikázání ta nazývají se přikázáními církevními.

Která jsou přikázání církevní?

Přikázání církevní jsou:

1. **Svátky zasvěcené světitl.**
2. **V zasvěcený svátek celé mši svaté pobožně přítomen býti.**
3. **Ustanovené posty zachovávatl.**
4. **Nejméně jednou v roce zřízenému knězi se zpovídatl a při čase velikonočním velebnou svátostí oltářní přijímatl.**
5. **V zapovězený čas svatebního veselí ne-
držetl.**

Proč jsme povinni i tato přikázání plniti?

Povinni jsme i tato přikázání plniti:

1. protože Syn Boží přikázal, abychom církve jeho poslušni byli; nebo když posílal sedmdesát učenníků svých šířit učení své v říši israelské, řekl jim: „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, kdo pak pohrdá mnou, pohrdá tím, kdož mne poslal.“ (Luk. 10, 16.)

Tím chtěl Pán Ježíš říci: „Jestliže někdo vás (jakožto představené mé církve) poslouchá, tedy jest to právě tak dobře (já to tak chci považovati a odměniti) jako by byl poslechl mne; a jestliže vás někdo neposlouchá, tedy jest to právě tak (já to tak chci považovati a potrestati), jakoby mnou pohrdl a mne neposlechl.“

„Jestliže pak ani církve neuposlechně, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Mat. 18, 17.)

Pohané nenáleží k církvi; publikáni byli za veřejné hříšníky považováni t. j. za lidi, kteří bez ostychu, veřejně, přede všemi lidmi přestupovali přikázání Boží. Chtěl tedy Spasitel říci: „Kdokoli církve neposlechně, budiž považován, jako by k církvi ani nenáležel, jej můžete z ní vyloučiti; on jest právě takový jako člověk, jenž veřejně a drze přestupuje některá přikázání Boží a nemůže (pokud setrvá v této neposlušnosti své) přijíti do nebe. Z toho je patrné, že chceme-li přijíti do nebe, přikázání církevní zachovávat musíme právě tak, jako přikázání, jež dal Bůh sám.

2. Protože nás církev těmito zákony v životě křesťanském cvičí a utvrzuje.

Přikázání církevní jsou určitější a jasnější vysvětlení přikázání Božích. — Církev sv. chce, abychom plněním jejich osvědčovali svou víru, pokoru a poslušnost a tak v životě křesťanském se cvičili a utvrzovali.

O prvním přikázání církevním.

První přikázání církevní zní:

Zasvěcené svátky světiti.

Co velí církev v tomto přikázání?

V tomto přikázání církev velí, abychom svátky zasvěcené tak světili jako neděle.

Již v starém zákoně ustanovil Bůh Israelitům mimo sobotu i jiné výroční svátky ku př. slavnost velikonoční, letnic, stánků, den očisťování. (B. d. str. 59) Kromě těchto ustanovili nejvyšší kněží ještě některé jiné slavnosti. Tak také církev svatá ustanovila kromě neděl ještě jiné svátky, které právě tak jako neděli světiti velí a zasvěcenými svátky je nazývá.

„Zasvěcený svátek“ jest ten, jež slaviti, světiti máme jako neděli, na který církev totéž činiti velí, co se v neděli státi má, totiž: od práce odpočívati a pobožné skutky konati.

Které svátky ustanovila církev kromě neděle?

Kromě neděle jest více dní v roce, na které nám Bůh prokázal velmi veliká a důležitá dobrodíní. Tak ku př. dne 25. měsíce prosince přišel Ježíš z lásky k nám v podobě lidské jako nepatrné dítě v chudobě na svět; o velikonocích vstal pro nás z mrtvých; čtyřicátý den po tom vstoupil na nebesa; o letnicích seslal nám Ducha sv., který nás osvěcuje a k dobrému sílí, bychom spasení byli atd. Veškeré tyto slavnosti vztahují se na dobrodíní nám prokázaná Bohem trojjediným, jenž jest naším Pánem, a proto slují **slavnosti Páně**. — Kromě toho prokázal nám Bůh veliká dobrodíní Pannou Marií, jakož i Svatými a Světicemi, kteří též vyvolení Boží slují; také na ta dobrodíní máme si každého roku vzpomínati a

Bohu za ně děkovati, a proto ustanovila církev svatá slavnosti **vyvolených Božích čili Svatých**.

Církev katolická zřídila (ustanovila) mimo neděli též rozličné výroční slavnosti; a sice buď **slavnosti Páně**, buď slavnosti **vyvolených Božích čili Svatých**.

Rozeznáváme tedy slavnosti **Páně** a slavnosti **Svatých**.

Nejdůležitější slavnosti Páně jsou: Vánoce (Narození Páně) dne 25. prosince. — Obřezání Páně (Nový rok) dne 1. ledna. — Slavnost Zjevení Páně (Sv. tří králův) dne 6. ledna. — Slavnost nejsvětějšího jména Ježíš; na 2. neděli po Zjevení Páně. (Plnomocné odpustky po celý oktáv, jichž mohou získati ti, již byli u sv. zpovědi a u sv. přijímání, obcovali mši sv. a předepsané modlitby vykonali.) — Velikonoce (Z mrtvých vstání Páně). — Slavnost Na nebe vstoupení Páně 40. dne po Božím hodu velikonočním — Letnice (Seslání Ducha svatého) 50. dne po Velikonocích. — Slavnost Nejsvětější Trojice; první neděli po Letnicích. — Božího Těla (ustanovení nejsvětější svátosti oltářní) ve čtvrtek po Nejsvětější Trojici.

Proč ustanovila církev slavnosti Páně?

Zvláštní a velmi velká dobrodiní, jež Bůh všem lidem prokázal v jisté dni a na jejichž památku slavnosti Páně jsou ustanoveny, skutečně se stala: P. Ježíš přišel skutečně jako dítě na svět, vstal z mrtvých atd., to jsou tedy **pravdy** jisté. Avšak pravdy tyto nemůžeme rozumem svým pochopiti, čili nemůžeme sobě vysvětliti, **jak** se státi mohly. Ku př. nemůžeme sobě vysvětliti, **jak** bylo možno, že Ježíš vstal z mrtvých, a přece jest to pravda jistá. Pravdy, jež nemůžeme pochopiti, nebo při nichž si nemůžeme vysvětliti ono **jak**, slují **tajemství**. Všecka tajemství svátků Páně směřují k našemu vykoupení. Tato tajemství máme si o výroční dni zbožně a vděčně na mysl uváděti (na ně se rozpomínati). Slavnosti Páně ustanovila církev:

1. abychom tajemství vykoupení našeho nábožně a vděčně sobě na mysl uváděli.

Vykoupení Kristovo samo o sobě člověku by neprospělo, kdyby se nepřičiňoval ovoce t. j. užitky jeho sobě přivlastniti. Ovoce vykoupení přivlastňuje si člověk, užívá-li milosti Boží. Svátky Páně živě nás pamatují na milosti od Boha trojjediného ku spáse nám udělené a mocně nás vybízejí, bychom se přičiňovali, milost tu pro sebe získati. Slavnosti Páně ustanovila církev:

2. abychom horlivostí svou v službě Boží ovoce téhož vykoupení došli.

Svátky svatých. Církev svatá světí téměř každého dne památku některého Svatého, aniž by dny tyto slaveny býti musily jako neděle. Jen málo svátků Svatých jsou svátky **zasvěcenými**. Svátky světí se buď ke cti blahoslavené Rodičky Boží Marie Panny, nebo ku cti andělů a jiných Svatých.

Zasvěcené svátky andělů a Svatých jsou: Svátek sv. andělů strážných; na první neděli v měsíci září. — 2. Svátek sv. Štěpána, prvomučenníka (26. prosince). — 3. Svátek sv. apoštolů Petra a Pavla (29. června). — 4. Svátek Všech svatých (1. listopadu). — 5. Svátky sv. patronů zemských (v Čechách sv. Jana Nepomuckého 16. května a sv. Václava 28. září.).

Proč ustanovila církev sv. svátky Svatých?

Písmo sv. praví: „Podivný jest Bůh ve Svatých svých“ (Žalm 67, 36.) t. j. ctíce svaté podivujeme se zvláštním zázračným účinkům milosti, kterou jim propůjčil Bůh, aby svatými se stali. Pocta, kterou vzdáváme svatým, vztahuje se tedy na Boha, který láskou a dobrotivostí svou jest původem svatosti jejich. Svátky svatých ustanovila tedy církev:

1. abychom Boha **chválili** pro milosti, kterýmiž Svaté oslavil.

Svatí nám sami pomoci nemohou, nebo nejsou všemohoucí. Oni však u Boha za nás prosí a se přimlouvají a Bůh na jejich přimluvu a pro jich zásluhy již mnohé milosti lidem prokázal a dosud prokazuje. To nás má povzbudit k vděčnosti. Ustanovila tedy církev svátky Svatých.

2. abychom Bohu **děkovali** za milosti, jichž pro zásluhy a na přimluvu Svatých docházíme.

Chce-li býti křesťan blaženým jako Svatí, musí dobro, jež oni konali, považovati za svůj vzor a dle něho se spravovati, nebo má o ctnostech Svatých rozjímati a jako svého příkladu jich následovati. Jsou tedy svátky Svatých konečně ustanoveny.

3. abychom se povzbudili **k následování jejich příkladů.**

Mezi svátky Svatých vynikají zvláště slavnosti blahoslavené Panny Marie, jelikož nám důstojnost a ctnosti Matky Boží, jakož i důležitá tajemství našeho vykoupení připomínají.

Důstojnosti největší mezi Svatými dostalo se Panně Marii, protože ostatní svatí jsou toliko služebníci Boží, ona však je matkou Boží. — Kdežto Svatí jednotlivými jen vynikali ctnostmi, stkvěla se Panna Maria všemi. Zejména vyznamenávala se zbožností, pokorou, čistotou srdce, poslušností, odevzdaností do vůle Boží atd. Tyto ctnosti připomínají se nám o jednotlivých svátcích Rodičky Boží. Zároveň připomínají se nám jimi důležitá tajemství našeho vykoupení, jako svátkem Očišťování P. Marie, Zvěstování Panně Marii, Navštívení atd.

Zasvěcené svátky Panny Marie jsou: 1. Svátek Neposkvrněného početí (8. prosince). — 2. Očišťování Panny Marie neboli Hromnic (svěcení svící), též obětování Páně v chrámu 40. dne po jeho narození (2. února). — 3. Zvěstování Panně Marii (25. března). — 4. Navštívení Panny Marie (první neděle v měsíci červenci). — 5. Na nebe vzetí Panny Marie (15. srpna). — 6. Narození P. Marie (8. září). — 7. Jméno P. Marie (plnomocné odpuštění) v neděli po Narození.

Kromě toho připomínáme si některé důležité události ze života Panny Marie, svátky, které zasvěceny nejsou,

leč by připadly na neděli; tak ku př.: Sedmi bolestí Panny Marie v pátek po květné neděli a na třetí neděli v září. — Slavnost Růžencová (první neděli v říjnu) atd.

Jak nazývá se souhrn všech neděl a svátků v roce?

Souhrn všech neděl a svátků během jednoho roku nazývá se **rok církevní**.

Rok církevní začíná první nedělí adventní, končí se poslední nedělí po sv. Duchu a dělí se na tři hlavní doby, totiž 1. na dobu **vánoční**, 2. na dobu **velkonoční**, 3. na dobu **svatodušní**.

Hlavní slavnost v době vánoční jest **Narození Páně** (Hod Boží vánoční) a celá doba uvádí nám na paměť touhu po příští Vykupitele, jeho narození a dětství a skrytý život jeho v Nazaretě.

Hlavní slavnost v době velkonoční jest **Z mrtvých vstání Páně** (Hod Boží velikonoční). V té celé době si zvláště připomínáme hořké utrpení a smrt Ježíše Krista, jeho slavné z mrtvých vstání a na nebe vstoupení.

Hlavní slavnost v době svatodušní jest **Seslání Ducha sv. neboli Letnic** (Hod Boží svatodušní). V době této připomínáme si zvláště seslání Ducha svatého, který nám církví jím řízenou zvěstuje učení Kristovo a uděluje milosti své, abychom i my přijíti mohli za svým Spasitelem do nebe. Připomínáme si tu dále veřejný život Pána Ježíše, totiž úřad jeho učitelský.

Každý rok církevní máme tak strávit, jako by tajemství, jež slavíme, znova před našimi zraky se děla. Též se máme upřímně vynasnažiti, abychom době té jevíli přiměřené smýšlení v duchu, slověch i činech svých.

Opakování. Co velí církev v prvním přikázání? — Které svátky ustanovila církev kromě neděle? — Jak se nazývá souhrn všech neděl a svátků v roce?

O druhém přikázání církevním.

Druhé přikázání církevní zní:

V zasvěcený svátek celé mši svaté pobožně přítomen býti.

V tomto přikázání ustanovuje církev, jak neděle a svátky světiti máme. Obsahuje tedy toto přikázání bližší vysvětlení třetího přikázání Božího a prvního přikázání církevního.

K čemu je povinen katolický křesťan v neděli a ve svátek?

Víme z biblické dějepřavy, že měl Bůh zalíbení na oběti Abelově. V novém zákoně máme neskonale lepší a dokonalejší oběť, totiž **mši svatou**; na té má Bůh zajisté mnohem větší zalíbení. Proto přikazuje nám církev, této oběti obcovati nebo na celé mši sv. býti a při tom modlitbou nebo zpěvem duši svou k Bohu povznášeti t. j. mši sv. **pobožně** obcovati.

Katolický křesťan jest povinen v zasvěcený svátek celé mši svaté pobožně přítomen býti.

Na mši svaté v neděli a ve svátek býti se **přísně ukládá** všem katolickým křesťanům, kteří dospěli k užívání rozumu a důležitými důvody omluveni nejsou.

K užívání rozumu dospěje člověk obyčejně sedmým rokem věku svého; proto obcovati mši svaté jsou povinny též dítky, které dokončily sedmý rok věku, nejsou-li důležitými důvody omluveny.

Důležitým důvodem, jenž omlouvá od obcování mši sv., rozumí se překážka, pro kterou buď naprosto nebo bez značné škody vlastní neb jiných mši svaté obcovati nelze.

Naprosto nemůže obcovati mši sv. ku př. kdo jest nemocen a upoután na lůžko. — Bez značné škody nemohou mši sv. obcovati osoby churavé, kterým jest se

obávati, že by tím zhoršiti mohly stav svůj, matky, jež musí opatrovati a hlídati malé děti, lidé, jimž jest hlídati dům, ošetřovati nemocné, nebo kteří přílišnou vzdáleností od chrámu jsou omluveni. Proto katechismus dodává:

Leč by v tom důležitá překážka bránila, zejména nemoc, opatrování dětí a bezpečnost domácích.

Co jest tomu činiti, kdo v neděli a ve svátek mši svaté obcovati nemůže?

Kdo v neděli a ve svátek na mši svatou jíti nemůže, má to aspoň v duchu činiti a svou domácí modlitbu s modlitbou v chrámu Páně shromážděných spojovati. Proto také hlavní částky mše svaté zvoněním na věži se ohlašují.

Kterak máme obcovati mši svaté?

Máme **celé** mši svaté **pobožně** přítomni býti. **Celé** mši svaté obcujeme, jestliže žádné hlavní částky mše svaté svou vinou neobmeškáme.

Kdo by tedy pozdě přišel anebo před časem odešel, neslyše některého z hlavních dílů, anebo kdo by ode dvou mší sv. slyšel po polovici, nevyhovuje požadavku církve. Oběť jest úkonem jednotným, jenž dělen býti nesmí. — Hřeší tedy děti, které přicházejí na mši sv. pozdě, že jsou líný si přivstati, nebo které odcházejí, dokud není mše sv. ukončena.

Které jsou hlavní částky mše svaté?

Hlavní částky mše svaté jsou: **evangelium, obětování, pozdvihování a přijímání.**

Při evangeliu máme povstati a svatým křížem se žehnati.

Povstáním a posloucháním sv. evangelia stojíce dáváme na jevo, že si slova Božího vážíme a ochotni jsme dle něho žiti a je hájiti. — Kříž na čele má vyznamenávati naše odhodlání, že chceme v učení Ukřižovaného pevně

a stále věřiti; kříž na ústech má označovati, že jsme odhodláni, učení Ukřižovaného zmužile vyznávat; kříž na prsou znamená, že jsme odhodláni učení Ukřižovaného srdcem milovati a jemu věrnými zůstat.

Při obětování máme sebe obětovati t. j. své myšlenky, žádosti, řeči a všečen život svůj Bohu zasvěcovati.

Při pozdvihování máme se Ježíši Kristu v nejsvětější Svátosti klaněti a sobě připomínati, že hříchy lidské smrt Kristovu zavinily; protož máme svých vlastních hříchů litovati a víru, naději a lásku v sobě vzbuzovati.

Máme se Ježíši Kristu klaněti t. j. každý má pokleknouti, jestliže před tím stál neb seděl, křížem se požehnati, v prsa se bít a říkati buď: „O Ježíši, buď mi milostiv! ó Ježíši, buď mi milosrdným! ó Ježíši, odpusť mi moje hříchy!“ nebo: „Ježíši, Tobě žiji; Ježíši, Tobě umírám; Ježíši, Tvým jsem v životě i ve smrti.“ Nebo: „Ježíši, v Tebe věřím, poněvadž Jsi neskončená pravda; Ježíši, v Tebe doufám, poněvadž Jsi neskonale věrný, dobrotivý a milosrdný; Ježíši, tebe miluji z celého srdce, poněvadž Jsi nejvyšší dobro!“

U přijímání máme za dar nejsvětější Svátosti děkovati. Kdo při mši svaté nepřistupuje k stolu Páně, má aspoň touhu po hodném přijetí těla Páně v sobě vzbuditi. Taká touha sluje duchovní přijímání.

Kdo obcuje mši svaté pobožně?

Nedostačí býti jen v kostele, když se mše svatá koná; právě tak jako u žáka nedostačí býti jen ve škole, nedává-li na vše bedlivý pozor, co se vykládá. Takový žák byl by žákem nedbalým. Nechceme-li tedy, když jsme na mši svaté, býti nedbalými, musíme vše bedlivě uvažovati, co se při mši sv. koná a při tom s Bohem se obírat, t. j. Bohu se modliti,

nebo zbožně zpívati a modlitbu svou s modlitbou kněze spojovati.

Pobožností rozumíme zbožnou náladu mysli. Kdo tedy mezi mši svatou schválně myslí brzy na to, brzy na ono, na věci, které na Boha a mši svatou zcela se nevztahují, ten není zbožným, a to jest hřích.

Co také náleží ke mši svaté?

Ke mši svaté náleží též **výklad svatého evangelia** neboli **kázání**.

Proč mají katoličtí křesťané poslouchati kázání?

Od toho, koho milujeme a sobě vážíme, slýcháme všechno rádi. Boha máme však **nade všechno** milovati a jeho si vážit. Proto také vše, co se ho týká, nebo od něho pochází, tudíž i kázání, ve kterém slovo Boží se hlásá a vysvětluje, z úcty a lásky k Bohu rádi máme poslouchati.

„Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.“ (Jan 8, 47.)

Máme kázání poslouchati:

1. protože se jím slovo Boží hlásá a vysvětluje.

„Kdo nevěří, bude zavržen.“ (Mar. 16.) Co člověk nezná, v to nemůže věřit. Proto musíme pravdy sv. náboženství znáti a to nejen povrchně, nýbrž důkladně a podrobně. Pravdám těmto učí se sice mládež ve škole; avšak jak snadno se zapomíná, čemu se člověk naučil z mládí, jestliže si to častěji nepřipomene a naučeného neopakuje. Takové opakování — důkladnější a podrobnější vysvětlování pravd náboženských děje se právě kázáním.

Máme kázání poslouchati:

2. protože člověk snadno zapomíná, čemu se z náboženství v mládí naučil.

By někdo znal sebe lépe pravdy náboženské, přece se stává, že se dle nich v životě nespravuje, jestliže ho nikdo nenapomene a ku konání povinností nepovzbudí.

Máme kázání poslouchati:

3. protože každý člověk časem potřebuje napomenutí a povzbuzení k dobrému.

Kázáním mají lidé dojít poučení a polepšení a stane-li se tak skutečně, mají z kázání **užitek**.

Co musí činiti, kdo chce z kázání užitek míti?

Kdo chce z kázání **užitek** míti, musí:

1. je slyšeti s pozorností t. j. jen na to dávatí pozor a na to mysliti, co kazatel mluví, varovati se tedy všeliké roztržitosti. Dále

2. musí na sebe obracet, co se káže, nikoli na jiné, t. j. uvažovati: to, co kazatel praví, týká se mě, já toho mám uposlechnouti; jak jsem to až dosud činil, jak se chci zachovati budoucně? a t. d.

Nesmí obracet na jiné t. j. nesmí se nikdo při kázání domnívati, že to, co kazatel praví, týká se jiných lidí, těch nebo oněch, to se hodí zcela dobře na toho neb onoho, nýbrž, že se to týká každého. — Konečně

3. musí si předsevzíti, že se dle slov kazatelových zachová t. j. míti pevnou vůli, naučení kazatelova uposlechnouti a je plniti. Spasitel praví v té příčině: „Blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho.“ (Luk. 11, 28.)

Sluší též v den sváteční svaté svátosti přijímati, odpoledním službám Božím obcovati, nábožné knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

Opakování. K čemu je povinen katolický křesťan v neděli a ve svátek? — Co jest tomu činiti, jenž v neděli a ve svátek mši sv. obcovati nemůže? — Kterak máme obcovati mši svaté? — Kdy obcujeme celé mši svaté? — Které jsou hlavní částky mše svaté? — Kterak máme se chovati při každé z hlavních částí mše svaté? — Kdo obcuje mši svaté pobožně? — Co také náleží ke mši svaté? — Proč mají katoličtí křesťané poslouchati kázání? — Co musí činiti, kdo chce z kázání užitek míti?

O třetím přikázání církevním.

Třetí přikázání církevní zní:

„Ustanovené posty zachovávatí.“

Které posty ustanovila církev k rozličným časům v roce?

Církev svatá ustanovila tyto posty v roce:

1. **Čtyřecetidenní půst** na památku postu Pána Ježíše, jakož i pro důstojnou přípravu k slavnosti velikonoční.

Čtyřecetidenní půst začíná popeleční středou a trvá do hodů Božího velikonočního.

2. **Čtvero suchých dnů** v každém čtvrtletí, abychom Bohu děkovali za všechna dobrodiní od něho po tu dobu obdržená; — abychom z hříchů se káli, kterých jsme se v předešlém čtvrtletí dopustili; — abychom Boha za horlivé dělníky na vinici Páně prosili, ježto se v ty doby po řádě církevním svěcení kněžstva konati má.

Suché dni jsou středa, pátek a sobota v každém čtvrtletí. Připadají každého roku: 1. třetí týden v adventě; 2. druhý týden v čtyřecidenním poše; 3. v tém-dni po svátcích svatodušních, 4. třetí týden v měsíci září.

3. Posty svatvečerní, připadající na den před většími slavnostmi, aby se věřící k hodnému jich slavení připravili.

Křesťané za dávných časů noci před velkými slavnostmi probděli a připravovali se k nim bohoslužbou, modlitbou a postem. Tato slavnost byla později přeložena na předcházející den. Tyto předslavnosti mají nám poskytnouti příležitost, abychom se modlitbou, mrtvením sebe a pokáním připravovali k svátku následujícímu.

4. V každý pátek a sobotu v roce.

Které druhy postů rozeznáváme?

Dle způsobu, jakým se postiti máme, rozeznávají se :

1. dnové zdrželivosti, v kterých se všechněm věřícím od sedmi let stáří počínaje, zapovídá masitých pokrmů požívati;

2. dnové újmy, v kterých věřící po jedenadvacátém roce věku svého nemají se vícekrát než jen jednou za den do syta najísti.

Ve dnech zdrželivosti dovoluje se ráno a večer něco málo pojísti. Obě dohromady nesmí však obnášeti tolik, by najednou požitio poskytlo úplného nasycení. Mezi jednotlivým pojetím nesmí se v dny újmy žádného pokrmu, (jako ku př. svačiny) požiti. Napítí se, jest však dovoleno, kdykoliv se pociťuje potřeba nápoje.

Konečně

3. dnové zdrželivosti a spolu újmy, v kterých věřící nemají ani masitých pokrmů požívati, aniž vícekrát než jednou za den dosyta se najísti.

Tito dnové služí též dnové přísného postu. Poněvadž tu dvě věci se poroučejí: 1. zdržení se masitých pokrmů a 2. učiniti si újmu, jest tudíž ten, kdo má dovolení masitých pokrmů požívati pouze od jedné povinnosti sprostěn a jest zavázán učiniti si újmu.

Jakou měrou se tyto posty v rozličných biskupstvích konati mají, každoročně se věřícím ohlašuje.

Za příčinou drahoty postních jídel a přepínání pracovních sil církev v novějších dobách (od 1. ledna 1877) zmírnila ustanovené posty pro celé Čechy takto:

Dnové přísného postu (zdrželivosti i újmy) jsou: Popeleční středa, pátky 40denního postu, středy a pátky čtyř suchých dnů, tři poslední dni svatého téhodne; svatvečer hodu vánočního a svatodušního a pátky v čase adventním.

Dnové pouhé újmy: Všecky dni 40denního postu vyjma neděle, soboty 4 suchých dnů; dále svatvečer svátku Petra a Pavla, Na nebe vzetí P. Marie a Všech svatých; středy času adventního. Zapovídá se však v tyto dni újmy a též o nedělích 40denního postu při témž jídle masitých pokrmů a ryb požívati.

Dnové pouhé zdrželivosti jsou všechny ostatní pátky v roce. Avšak připouští se požívání masitých pokrmů i v pátek, připadne-li naň svátek zasvěcený. Též dovoluje se: za dnů přísného postu strojení pokrmů o zvířecím tuku.

Nemocní, chudí a ti, kteří těžkou práci konají, příkazem jediného nasycení ani ve dnech újmy ani ve dnech přísného postu nejsou vázáni.

Požívání masitých pokrmů dovoluje se:

1. Na všechny dni celého roku vyjímaje: popeleční středu, poslední tři dni ve svatém témdni a svatvečery hodu vánočního a svatodušního (tedy 6 dní): dělníkům v továrnách, v báních a uhelných dolech, pocestným, kteří v hostincích jedí a všem, kteří v hostincích jísti jsou nuceni.

2. Na všechny dni celého roku vyjma **velký pátek**: průvodcím železničních vlaků, pocestným, jimž jísti jest na stanicích železničních a těm, kteří v lázeňských místech, aby zdraví nabyli, trvají, jakož i jejich příbuzným a služebným s nimi se tam zdržujícím.

3. Na všechny dni celého roku **bez výjimky** všem, kteří pro velkou chudobu jísti musí, co se jim předloží, a všem těm, kteří v rodinách žijí, kde se postních pokrmů po celý rok na stůl neklade. Avšak mají hleděti, aby se aspoň na velký pátek masitých pokrmů zdrželi.

Proč ustanovila církev svatá posty?

Hospodin praví u Joela proroka: „Obrátte se ke mně celým srdcem svým, s postem, pláčem a s kvílením.“ (Joel 2, 12.) — Duch Boží v knize Tobiášově

dí: „Modlitba s postem a almužnou jest lepší než poklady zlata shromažďovati.“ (Tob. 12, 8.) Půst Nivitův (B. d. str. 91.) — Bůh tedy půst častěji **schválil** a za půst své slitování a milosti přislubuje. — Dříve než započal Pán Ježíš svůj úřad učitelský, odebral se na poušť a tam čtyřicet dní a nocí se postil, čímž půst příkladem svým doporučil. Ustanovila tedy sv. církev posty:

1. protože Bůh sám je častěji schválil a Pán Ježíš svým příkladem doporučil.

Písmo sv. praví: „Jestliže sami sebe soudíme (trestáme), nebudeme souzeni“ (I. Kor. 11, 31.), t. j. máme si sami dobrovolně ukládati pokání nebo tresty za hříchy, jichž jsme se dopustili, abychom předešli trestům Božím na věčnosti; půst jest právě také prostředek, jímž sami sebe trestati můžeme, čili **napomáhá nám ku kajicnosti**. Tělo zdržuje nás od dobrého, jako ku př. apoštoly od bdění v zahradě gethsemanské a ponouká nás ku zlému, jako ku př. Evu k požívání ovoce zapovězeného. Čím více člověk tělo své posiluje pokrmem a nápojem, tím více může ho od dobrého zdržovati a ku zlému ponoukati, postem však se tělo a tudíž **zlé jeho žádosti krotí**. — Čím více jest někdo najeden a napit, tím neschopnějším se cítí k práci a ku konání dobrého; stává se se líným. Je-li však člověk lačen, ku př. ráno, když vstal, tu jest naladěn ku každé práci a k dobrému a také mu všecko jde rychleji. Půst dopomáhá tedy ku konání **dobrého a k ctnosti**.

Církev sv. ustanovila posty:

2. protože člověk své kajicnosti postem **napomáhá**, **zlé žádosti krotí** a k ctnosti stále dospívá.

I zdravý lidskému jest půst velmi užitečný; nebo zkušenost a lékaři praví, že velký počet nemocí pochází z nestřídmosti v jídle a pití. — Poustevníci a mniši některých řeholí přísně se postí a dosahují při tom vysokého stáří.

Proč hřeší, kdo lehkomylně postů nezachovává?

Kdo lehkomylně postů nezachovává, hřeší; ne jako by požívání jistých pokrmů samo sebou bylo hříchem, ale proto, že neposlouchá církve, kterou slyšeti Kristus Pán velel.

Při postu záleží tedy hlavní zásluha v poslušnosti, kterou zachováváním ho osvědčujeme. Tím dáváme na jevo, že jsme dítkami církve a jí poslouchati chceme. Kdo však poslouchá církve, poslouchá Krista samého.

Opakování. Které posty ustanovila církev k rozličným časům v roce? — Které druhy postů rozeznáváme? — Proč hřeší, kdo lehkomylně postů nezachovává?

O čtvrtém přikázání církevním.

Čtvrté přikázání církevní zní:

„Nejméně jednou v roce zřízenému knězi se zpovídati a při času velikonočním velebnou svátostí oltářní přijímati.“

Ježíš Kristus sám sv. zpověď a přijímání nařídil; ale neřekl nám sám, kolikráte tyto svátosti přijímati máme, nýbrž zůstavil to k ustanovení církvi své. První křesťané byli v přijímání sv. svátostí velmi horlivými a proto nebylo pro ně příkazu potřebí. Přistupovali k stolu Páně každého dne a později aspoň každou neděli. Ale během času horlivost tato ochabla a mnozí zpovíдали se a přijímali velmi zřídka. Tu konečně církev sv. na IV. sněmu Lateranském r. 1215 přísně nařídila, aby všichni katoličtí křesťané aspoň jednou v roce se zpovíдали a v čas velikonoční nejsvětější svátostí oltářní přijali: dala své čtvrté přikázání.

Kolikrát v roce aspoň máme se zpovídati?

Dle tohoto přikázání máme se **nejméně jednou v roce** zpovídati, t. j. hodně svátostí pokání přijati. Kdo by po celý rok ku sv. zpovědi nešel anebo se zpovídal neplatně, přestupuje toto přikázání.

Čas, kdy se zpovídati máme, není předepsán; poně-
vadž však v čase velikonočním máme jíti k svatému
přijímání, jest tedy přirozeno, že i toho času zpověď se
státi má.

Zřízený kněz jest každý kněz, který má od
svého biskupa plnou moc a dovolení, aby v jeho
diecési zpovídal, od hříchů rozhřešoval neb je za-
držoval.

Slovem „nejméně“ vyjadřuje církev sv. přání, aby se
tak častěji v roce dle možnosti stalo.

Kolikráte v roce máme aspoň nejsvětější Svátost přijímati?

Dle čtvrtého přikázání církevního má každý ka-
tolický křesťan **nejméně jednou v roce** nejsvětější
Svátost přijímati.

Kdy má jíti k svatému přijímání?

Svaté přijímání má se státi **při čase veliko-
nočním.**

Čas velikonoční jest čas okolo velikonoce t. j.
doba před nimi a po nich; délku této doby stanoví
v každé diecési biskup.

V Čechách trvá doba velikonoční od popeleční
středy až do svátku Nejsvětější Trojice (včetně).

Přijímání Nejsvětější Svátosti oltářní nařizuje
církev v **době velikonoční** proto, že ustanovil Ježíš
Kristus tuto svátost v té době, totiž při poslední
večeři.

Nehodným přijímáním křesťan neučiní za dost
této povinnosti.

Které následky má tvrdošíjně zanedbávání tohoto přikázání?

Kdo toto přikázání **tvrdošíjně** zanedbává, toho
církev za úda svého již nepovažuje; a protož tako-

vému hříšníku i odepržením církevního pohřbu vyhrožuje.

Biskup by mohl takového člověka z církve vyloučiti, a, by se mu církevního pohřbu nedostalo, naříditi.

Opakování. Kolikrát aspoň v roce máme se zpovídati? — Kolikrát aspoň nejsvětější Svátost přijímati? — Kdy? — Které následky má tvrdošíjné zanedbávání tohoto přikázání?

O pátém přikázání církevním.

Páté přikázání církevní zní:

„V zapovězený čas svatebního veselí nekonati.“

Co se zapovídá v tomto přikázání?

Páté přikázání: církevní zapovídá od první neděle adventní až do svátku sv. tří králů, pak od popelce až do neděle provodní **svatební a všeliká jiná veřejná a hlučná veselí konati.**

Některých dob v roce máme použití výhradně k tomu, bychom činili pokání a milost Boží získali a ji rozmnožili. Tyto doby slují též doby posvátné, milostivé.

Bůh sám praví: „V čas příjemný uslyšel jsem tebe a v den spasení pomohl jsem tobě. Aj, nyní jest čas příjemný, aj, nyní den spasení.“ (2. Kor. 6, 2.)

Doby posvátné (milostivé) jsou (kromě pátků, suchých dnů a dnů křížových, jakož i některých svatvečerů velkých slavností) obzvláště doba od první neděle adventní až do svátku sv. tří králů (Zjevení Páně) a od popeleční středy až do první neděle po velikonoci (neděle provodní).

Doba od první neděle adventní až do narození Páně sluje advent. V této době máme se připravovati k duchovnímu příchodu Kristovu, t. j. na přijetí Ježíše do srdcí našich. To se pak stává tím, odumřeme-li hříchu

a činíme-li pokání. Proto jest tento čas dobou pokání a touhy po Spasiteli a proto jsou v čase tom zapovězeny svatby (a pod. světské radovánky), protože věci takové odvracejí od pokání a zbožného rozjímání. — Doba od narození Páně až do svátku svatých tří králů sluje pohodí vánoční. V době této máme se s nově narozeným Spasitelem zabývatí a radost z narození Ježíšova má naplňovati celé naše srdce. — Doba od popeleční středy až do velikonoce nazývá se dobou postní. Čas tento jest zasvěcen utrpení Kristovu a jest zvláště časem pokání, any hříchy naše jsou příčinou utrpení a smrti Kristovy a proto svatby a jiné hlučné zábavy nehodí se do doby této. O hodu velikonočním, jenž se církevně slaví po celých osm následujících dní, které tvoří týden velikonoční, má výhradně radost ze z mrtvýchvstání Kristova naplňovati srdce naše.

Tyto doby nazývají se **čas zapovězený**, ježto v něm svatby, zvláště ty, které jsou spojeny s hlučným veselím, se zapovídají. — Poněvadž totiž doba tato jest dobou pokání, t. j. dobou, již strávití máme zbožností a konáním skutků kajících, nehodí se v ní svatby aniž jiná hlučná a veřejná veselí (taneční zábavy, plesy atd.), protože by zmařily účel doby té a tudíž jsou zapovězeny.

Povzbuzení k zachovávaní přikázání církevních. Kdo přikázání církevní věrně zachovává, jest hodným synem a hodnou dcerou církve, má církev za matku a proto bude míti i Boha za Otce!

.

2. O hříchu.

Co jest hřích?

Bůh nám dal svá přikázání, bychom je plnili a tak stali se blaženými.

V přikázáních Božích se nám buď něco činiti poroučí nebo něco činiti zapovídá.

Kdo hřeší?

Kdo **nekoná**, co Bůh **přikazuje**, anebo **činí**, co Bůh **zapovídá**, hřeší, čili dopouští se hříchu.

Hřích jest **vědomé a svévolné** přestoupení zákona Božího.

„**Vědomé**“ t. j., aby člověk věděl, že přikázání se přičí, co vykonati chce, nebo že koná něco nedovoleného.

Kdo bez vlastní viny neví, že to, co činí nebo nekoná, nedovolené nebo zapovězené jest, nehřeší dle zásady: „Nevědomost hříchu nečiní.“ (Noe.) Hřích však má, kdo zavinil sám tuto nevědomost.

„**Svévolné**“ t. j. jako dobrovolné, z vlastní vůle svobodné pochodící přestoupení, aby totiž člověk ničím nebyl nucen.

Kdo by zevnější násilím k něčemu zlému byl přinucen v srdci svém nesvolil, nemá hříchu.

Proč jest hřích sám v sobě ohavný?

Hřích jest **sám v sobě ohavný**, protože jest vzpourou proti Bohu, Stvořiteli, Spasiteli a Posvětiteli našemu.

Jest „**vzpourou**“ t. j. vzpírání se proti jeho svaté vůli. Kdo hřeší, jako by po každé pravil k Bohu: „Ty mně hřích zapovídáš a hrozíš mi tresty za hřích, ale já přece neposlechnu!“

Jest vzpourou proti **Bohu Stvořiteli**, jehož dobrodiní a lásky si hříšník neváží; proti **Bohu Spasiteli**, že na vykoupení jeho nedbá; proti **Bohu Posvětiteli**, že milosti Boží, již nám rozdává Duch, svatý, si neváží a lehkovážně jí pozbývá.

Proč jest hřích největší a jediné skutečné zlo?

Jest mnoho věcí na světě, které nazýváme **zlem**, jako: chudoba, nemoc, pronásledování a jiná utrpení a strasti. Všecka tato zla nejsou **pravými zly** proto, že 1. jen krátký čas potrvají a jednou skončí, neskončí-li dříve, smrtí skončí jistě; 2. protože člověku nemohou uškoditi na duši, leč by sám chtěl, a 3. proto, že člověku mohou býti i k užitku, snášeli-li je totiž trpělivě a z lásky k Bohu.

Pravé zlo jest jen to, co člověku nikterak prospěti nemůže, nýbrž jen škoditi a to nejen na těle, ale i na duši, nejen v tomto životě, nýbrž i na věčnosti. A toto zlo, které nám může škoditi na duši a pro celou věčnost, jest **hřích**. Proto jest hřích největší a jediné skutečné zlo.

Které hříchy rozeznáváme?

Hřích, kterého se Adam v ráji dopustil, dědíme všichni, proto se nazývá **hřichem dědičným**. Kromě hříchu dědičného, jejíž přináší každý člověk s sebou

na svět, přestupují lidé také sami dobrovolně přikázání Boží. Dobrovolné přestoupení zákona Božího, jehož se dopouštějí lidé sami, sluje **hřích osobní**. — Proto rozeznáváme:

1. **hřích dědičný a hříchy osobní.**

Bůh netoliko chce, abychom se zlého varovali, nýbrž, abychom též dobro konali, kde máme a můžeme. Kdo jedná proti vůli Boží v případě prvnějším, **dopouští se zlého**, kdo v poslednějším, hřeší **obmeškáním dobrého**. Rozeznáváme tedy:

2. **hříchy**, jichž se člověk vinen stává **dopuštěním se zlého** a sice: myšlením, žádostmi, slovy neb skutky; aneb **obmeškáním dobrého**, kteréž konati měl a mohl.

Myšlenkami hřeší, kdo dobrovolně a zúmyslně špatné myšlenky probouzí v duši nebo je připouští, nebo kdo při takých myšlenkách, byť třeba případly samy sebou, s radostí a zalíbením se zdržuje.

Špatné myšlenky jsou takové, které čelí proti přikázáním Božím. — Tak hřešili špatnými myšlenkami fariseové, kteří když odpustil Pán Ježíš dnou sklícenému hříchy, myslili sami u sebe: „On se rouhá, nebo kdo může odpouštět hříchy, nežli Bůh sám?“ proto jim řekl P. Ježíš: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?“ (B. d. str. 137.) „Ohavností jsou Hospodinu myšlení zlá.“ (Přisl. 15, 26.)

Žádostmi hřeší, kdo zlo, na něž myslí, též skutečně viděti, slyšeti, mluvit nebo konati žádá (si přeje) nebo docela vykonati si umínuje, tudíž ve zlou žádost svoluje.

Dobrovolné vzbuzení nebo svolení ve zlou žádost jest již hříchem, byť žádost ta i provedena nebyla. — Tak hřešil ku př. Esau předsevzav si Jakoba zabiti. (B. d. str. 32.) — Povstanou-li zlé žádosti v srdci, máme je hned potlačiti a nesmíme v ně svoliti. „Přemoz zlou žádost a panuj nad ní!“ řekl Bůh ku Kainovi. (Bibl. d. str. 18.)

Slovy hřeší, kdo vědomě a svévolně něco mluví, co se protiví některému z přikázání Božích, (anebo kdo takové řeči dobrovolně a se zalíbením poslouchá.)

Takové řeči jsou ku př. řeči proti sv. víře, proti povinné úctě k představeným, proti čistotě, proti lásce k bližnímu atd. „Ale pravím vám, z každého slova prázdného (marného, neužitečného), kteréž mluvíti budou lidé, vydají počet v den soudný.“ (Mat. 12, 36.)

Skutky hřeší, kdokoliv něco činí, co se přikázáními Božími nebo církevními (nebo zákony řádnou vrchností danými) zapovídá.

Skutek jest to, co konáme nebo činíme. — Tak ku př. hřešil skutkem Kain, jenž zabil Abela, synové Jakobovi, kteří prodali bratra svého Josefa atd.

Obmeškáním dobrého hřeší, kdo dobro, jež jest Bohem činiti přikázáno nebo poručeno, dobrovolně, svou vlastní vinou nekoná nebo konati opomíjí.

Tak hřešil ku př. Ruben, který jako starší bratr opomenul vražednému úmyslu svých bratří se oprítí. (B. d. str. 35.) Že obmeškání dobrého, jež činiti máme, hříchem jest, učí nás Pán Ježíš podobenstvím o pěti pannách opatrných a pěti neopatrných. (B. d. str. 175.) Ano, on sám praví: „Každý strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyřazen a na oheň uvržen.“ (Mat. 7, 19.) — Obmeškání dobrého, jež není přísně přikázáno, nýbrž jen raděno, není hříchem. Hříchem jest pouze dobrovolné obmeškání dobrého, které konati jest naší povinností. Ku př. nebýti v neděli a ve svátek na mši sv. jest hřích, poněvadž je to přikázáno; ale ve všední den nebýti na mši sv. hříchem není, poněvadž se to pouze radí.

Knížata kněžská a učitelé lidu věděli, že Ježíš jest nevinný, ale žádali přece jeho smrti; dopustili se tedy velmi těžkého hříchu. Hříchy, jichž se člověk sám dopouští, nazývají se hříchy **vlastní**. Oni však svedli též lid, aby žádal smrti nevinného Ježíše; byli tedy **příčinou**, že se lid dopustil těžkého hříchu. — Heli věděl dobře, že hřeší synové jeho; jako otec mohl a měl jim zabrániti, aby nehřešili; ale

on toho neučinil. Proto stal se příčinou, že jeho synové hřešili dále. Hříchy, jichž se nedopouštíme sice sami, kterých však příčinou jsme, že od jiných spáchány bývají (jichž vina na nás spadá, že jsme k nim jiných svedli, nebo v nich nezabránili, když jsme měli a mohli) nazývají se hříchy **cizí**. Rozeznáváme tedy dále

3. vlastní hříchy, jichž se člověk sám dopouští a **cizí hříchy**, které od jiných, ale jeho vinou byly spáchány.

Všecky hříchy nejsou stejně velké a stejně těžké.

To nám praví již náš rozum, který jasně poznává, že zajisté není stejné zabíjení někoho a odciziti krejcar, nebo velký podvod a nepatrná lež. To víme i **z písma sv.**, které vypravuje, že Pán Ježíš přirovnává některé hříchy k **mrvě** a jiné ku **břevnům**: „Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého a břevna v oku svém neznamenáš?“ (B. d. str. 141.)

Mrva jest zcela malý kousek dřeva, — tříška; břevno — dřevo dlouhé a těžké — trám. Pán Ježíš chtěl říci: „Proč hledíš na malé chyby svého bližního a soudíš o nich tak přísně, ale svých vlastních velkých chyb nedbáš?“

Některé chyby přirovnávají se ke **komárům**, jiné k **velbloudům**.

Konečně praví písmo sv. o některých hříších, že činí člověka nepřitelem Božím, a že je Bůh trestá **věčným zavržením** a o jiných, že se jich dopouští i člověk spravedlivý a nepřestává proto býti spravedlivým.

„Ale já pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdož by pak z hněvivosti haněl bratra svého, hoden bude vysoké rady. A kdož by řekl bratru svému: „Ty bezbožníku!“ hoden bude pekelného ohně.“ (B. d. str. 139.) Tím chce Pán Ježíš říci: „Kdo jenom v srdci na bratra se hněvá t. j. jen

nepatrným způsobem proti lásce hřeší, hoden bude soudu t. j. zasluhuje trestu, zasluhuje, aby místním soudem, tedy nejnižším soudem odsouzen byl. — Kdo však poruší lásku bratrskou těžším způsobem, bude hoden rady t. j. dopouští se hříchu většího nebo těžšího tak, že zasluhuje, aby od nejvyššího soudu židovského souzen a potrestán byl. — Kdo však lásku bratrskou poruší velmi těžkým způsobem, kdo přeje, aby bližní od Boha byl zavržen, ten zasluhuje trestu nejtěžšího, trestu věčného, pekelného ohně. — Tím poučuje nás Ježíš Kristus zcela jasně, že jsou hříchy větší a menší, že některé hříchy proti lásce k bližnímu malé tresty, jiné však trestu věčného zavržení zasluhují.

Hřích těžký nazývá se též **hříchem smrtelným**, poněvadž duši od Boha odlučuje a tím mrtvou činí pro nebe. — Hřích malý sluje též **všední**, poněvadž se takých hříchů dopouštíme každého (ves den = všední). — Rozeznáváme tedy konečně:

4. těžké a všední hříchy.

Kdo se dopouští těžkého hříchu?

Hřichu těžkého se dopouští, kdo se v **důležitých** věcech, s **úplným vědomím** a **svévolně** proti zákonu Božímu prohřešuje.

Tři věci činí tedy hřích těžkým: 1. **důležitá věc**, t. j. něco, co velmi přísně se buď zapovídá nebo přikazuje. 2. V této důležité věci musí se zákaz nebo příkaz Boží přestoupiti **vědomě** a 3. **svévolně** (dobrovolně).

Věc důležitá (příkázání nebo záповěď) jest to, na čem záleží velmi mnoho, a co velmi přísně se přikazuje nebo zapovídá, čehož vykonávání nebo opomenutí trestá se velmi přísně. — Ve věci důležité přestupuje tedy příkázání Boží ten, kdo něco koná nebo konati opomíjí, co Bůh velmi nenávidí, co Bůh velmi přísně zapověděl nebo poručil, co Bůh peklem tresce. Z toho,

že Bůh na něco určil velmi přísný trest, poznati můžeme, že jest příkaz nebo zákaz velmi důležit.

Vědomě přestupuje zákon Boží ten, kdo ví a zná nebo věděti může a má, že Bůh něco přísně zapověděl nebo přikázal, a napřed nebo v okamžiku, kdy se zlého dopouští, té těžkosti jest si vědom. — Jen kdo bez vlastní viny na to **zcela zapomněl**, nebo zcela beze své viny neví, že od Boha něco přikázáno nebo zapovězeno jest, a činí to, jest těžkého hříchu prost. **Pochybuje-li** někdo, zdali to, co činiti chce, jest hřích těžký, nesmí toho činiti; činí-li přece, hřeší těžce, poněvadž se dobrovolně vydává v nebezpečí spáchatí hřích těžký.

Svévolně přestupuje zákon Boží ve věci důležité ten, kdo ve hřích sám svolí, svobodně se rozhodne, nejsa vnitř ani zevně nucen.

Kterak nazývá se hřích těžký obyčejně? — Proč?

Hřích těžký nazývá se též **hříchem smrtelným** a sice proto:

1. že zničuje v duši posvěcující milost Boží.

Na křtu sv. obdržel člověk k **tělesnému** (= přirozenému) životu také **duchovní** (= nadpřirozený) život t. j. posvěcující milost Boží; životem tělesným žije pro tento svět, životem pak duchovním pro nebe. Udělením života duchovního uzavřel přátelství s Bohem, stal se dítkem Božím tak, že jen pro nebe pracovati a je očekávati může. Život tělesný přestává smrtí, život duchovní hříchem smrtelným.

2. Uvaluje na člověka hněv Boží a věčnou smrt.

Hříchem těžkým povstává člověk proti Bohu, chová se k Bohu nepřátelsky, nebo mu odpírá povinnou čest a poslušnost a jej uráží. Proto jej Bůh musí nenáviděti a naň se hněvati.

Hříchem smrtelným uvaluje na sebe člověk **věčnou smrt** t. j. hřích smrtelný zasluhuje a obdrží trest věčného zahynutí, peklo.

„Umřel pak i bohatec a pohřben jest v pekle . . . Otče Abrahame, smiluj se nade mnou; neb se mučím v tomto plameni.“ (B. d. str. 164.)

Kdo se dopouští všedního hříchu?

Hříchu všedního se dopouští, kdo zákon Boží ve věcech **méně důležitých** aneb **z neopatrnosti** a **z přenáhlení** přestupuje.

Věc (příkázání nebo záповěď) **jest méně důležitá**, nezáleží-li na ní mnoho, nebo není-li pod těžkým trestem přikázána nebo zapovězena.

Z neopatrnosti dopouští se hříchu, kdo na příkázání Boží a své jednání není dostatečně pozorným.

Z přenáhlení jedná, kdo následkem prudkého hnutí myslí jako ve zlosti, úzkosti, strachu, mocného lákání k hříchu něco učiní, co by za klidné myslí byl neučinil, ku př. ve zlosti, v leknutí zakleje.

Všední hříchy jsou na př.: dobrovolná roztržitost při modlitbě, neuctivé vyslovení svatých jmen jako „Ježíš“, „Maria“ atd., malá netrpělivost, malá krádež (krejcaru), lež žertovná atd.

Proč máme se i všedních hříchů varovati?

I všedních hříchů máme se varovati, protože:

1. Bůh i jimi uražen bývá.

Dítě, které miluje dokonale rodiče své, zajisté se varuje i nejmenší chyby se dopustiti, kterou by je urazilo; Boha máme však nade všechno milovati a tudy se přičiňovati, abychom ho neurazili ani nejmenším hříchem.

Jako nepatrné choroby života lidského nezničí, nýbrž pouze tělo oslabují, tak se to má i s hříchy všedními; ony nezničují v duši posvěcující milosti Boží, ale ustavičně ji zmenšují, a umenšením milosti Boží umenšuje se i přátelství Boží. Máme se tedy hříchů všedních varovati, protože

2. posvěcující milost Boží jimi v duši se umenšuje.

Písmo sv. praví: „Kdo v mále jest ueprávy, i ve větším nepravý jest“ (Luk. 16, 10.) t. j. kdo malých hříchů lehkovážně se dopouští, upadne znenáhla i ve velké. Doklad toho shledáváme na Jidášovi zrádci. Týž prisvojil si z počátku malou částku z peněz, které mu Pánem Ježíšem a ostatními apoštoly byly svěřeny; tím roznítil svou touhu po penězích, oslabil své svědomí a ošklivost před nespravedlností a za tři leta dospěl tak daleko, že za peníze zradil i svého Pána a Mistra a skončil posléze v zoufalství. Máme se tedy i hříchů všedních varovati, protože

3. jimi ošklivosti a bázně před hříchem znenáhla ubývá a náklonnost ku větším hříchům se vzмáhá.

Varujte se všech hříchů! „Po všecky pak dni života svého v paměti měj Boha a varuj se, abys nikdy nesvolil ke hříchu, a abys neopouštěl přikázání Pána Boha našeho!“ (Tob. 4, 6.) — „Chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, jestliže se báti budeme Boha a jestliže odstoupíme od všelikého hříchu a budeme-li dobře činiti.“ (Tob. 4, 23.)

Které druhy osobních hříchů rozeznáváme?

Rozličné hříchy mají **jisté znaky** společné, čili jsou společnými znaky mezi sebou spojeny. Více různých věcí pak, které společným znakem spolu spojeny jsou, činí dohromady jeden **druh**, náležejí k témuž druhu. Týmž způsobem ony hříchy, které mají jisté znaky společné, počítáme do jednoho druhu. Poněvadž

pak znaky, jimiž souvisí, jsou rozličné, tudy jsou i druhy hříchů rozličny. — Rozeznáváme pak tyto druhy hříchů osobních:

1. **Šedmero hlavních hříchů.**
2. **Čtvero hříchů do nebe volajících.**
3. **Šestero hříchů proti Duchu svatému.**
4. **Devatero cizích hříchů.**

Jisté hříchy mají ku př. společný znak, že z nich jiné hříchy povstávají; ty tvoří dohromady jeden druh a nazývají se **hříchy hlavní**. — Jiné mají společný znak, že jejich zloba čelí proti Duchu svatému, rozdavateli milosti, a ty tvoří druh **hříchů proti Duchu svatému**. — Jiné mají společný znak, že jejich zloba je tak strašná, že písmo sv. o nich praví, že volají o pomstu k nebi, a ty tvoří dohromady druh **hříchů do nebe volajících**. — Konečně mají některé společný znak, že sice od jiných bývají spáchány, ale my nějakým způsobem je zavinili, to jest druh **cizích hříchů**.

Které jsou hříchy hlavní?

Hříchy hlavní jsou:

1. **Pýcha.** 2. **Lakomství.** 3. **Smilstvo.** 4. **Závisť.**
5. **Obžerství a opilství.** 6. **Hněv** 7. **Lenost.**

1. Všecko dobré, jež konáme, nemáme přičítati sobě, nýbrž milosti Boží a Bohu za to děkovati. Tak nejednal fariseus v chrámě. (B. d. str. 167.) On děkoval sice Bohu, ale ne za propůjčenou mu milost, nýbrž za to že se může považovati za lepšího nežli jiní. Dobré skutky přičítal samému sobě an pravil: „Postím se dvakrát za týden.“ Na své chyby a hříchy nevzpomínal. Proto smýšlel o sobě příliš vysoko, an sebe považoval za lepšího nežli všechny jiné lidi, jako by na sobě neměli nic dobrého; on se nezřízeně vyvyšoval. Takové nezřízené vyvyšování sebe samého nad jiné sluje **pýcha**.

Pýcha záleží v nezřízeném vyvyšování sebe samého nad jiné.

„Co máš, čeho bys nebyl obdržel? Pakli jsi obdržel, proč se chlubíš, jako bys byl neobdržel?“ (I. Kor. 4, 7)

Pýchy, jako každého jiného hříchu může se člověk dopustiti v myšlénkách, slovy i skutky. — Pyšnými v myšlénkách byli na př. padlí andělé (B. d. str. 14.), Farizeus v chrámě. (B. d. str. 167.) — Pyšným v slovech byl ku př. Farao, který řekl: „Kdo jest Hospodin, abych poslechl hlasu jeho?“ (B. d. str. 50.) Goliáš (B. d. str. 72 a 73.). Lidé při stavbě věže babylonské (B. d. str. 22.) — Pyšným ve skutech jest, kdo si libuje v přepychu v oděvu a pokrmu, jenž se nesrovnává s jeho stavem a jméním, jenom aby vzbuzoval pozornost, kdo se před jinými pyšně tváří, svému bližnímu znáti dává, že se považuje za něco vyššího, nežli jiní, s jinými opovržlivě nakládá atd. Dle prvního příkladu byl pyšným Absolon. (B. d. str. 78.)

„V nenávisti jest před Bohem i lidmi pýcha.“ (Sir. 10, 7.) „Počátek všelikého hříchu jest pýcha.“ (Sir. 10, 15.) — „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost“ (I. Petr 5, 5.) „Kdo se povýšuje bude ponížen.“ (Mat. 23, 12.)

2. Jest dovoleno toužiti po statcích pozemských, jako jsou peníze neb jiné věci, ale **pravým způsobem**, t. j. tak, jak to chce míti Bůh. Pravým způsobem baží po statcích vezdejších, kdo nechce míti příliš mnoho, nýbrž jen tolik, čeho potřebuje a toho jen pravými, od Boha dovolenými prostředky vyhledává, nezapomínaje při tom na spásu duše své. — Kdo nepravým způsobem, čili nezřízeně, t. j. bez míry a nedovolenými prostředky jako ku př. lstí, podvodem, krádeží atd. po statcích pozemských baží, nebo kdo pro statky tohoto světa zapomíná na spásu duše své, kdo tvrdým jest k chudým a nuzným, nebo kdo chce statky míti jen proto, ne aby jich použil k svému a bližního užitku, nýbrž jenom, aby se jimi těšil, ten se dopouští hlavního hříchu, jenž sluje **lakomství**.

Lakomství jest nezřízené bažení po statcích pozemských.

Příklady: Achab (B. d. 89.), Giezi, služebník proroka Elisea (B. d. str. 91.), Jidáš (B. d. str. 179.), Ananiáš a Saphira (B. d. str. 199), bohatec (B. d. str. 163.).

„Nic není nepravějšího než milovati peníze. Nebo takový i duši svou na prodej má.“ (Sir. 10, 10.)

Spořivost není hříchem, nýbrž ctností; sporivým jest, kdo peníze a statky vůbec pečlivě uschovává, aby své živobytí zajistil a v nouzi i jiným pomoci mohl. Tak P. Ježíš po zázračném nasycení zástupců na poušti poručil sebrati pozůstalé drobtý, a Josef egyptský dal za úrodných let shromážďovati obilí a uschovati je pro léta neúrody (Mojž. 4, 1)

3. Kdo si dovoluje takové myšlenky, žádosti, pohledy, slova a skutky, za které se před Bohem, sebou a jinými stydětí musí, jest nečistý, smilný nebo chlípny.

Smilstvo záleží v nezřízeném se poddání chlípným žádostem těla.

„Smilstvo pak a všeliká nečistota neb lakomství, nebud' ani jmenováno mezi vámi, jak sluší na svaté.“ (Efes. 5, 3.)

Před tímto hříchem jest se člověku zvláště mítí na pozoru, poněvadž uvrhuje člověka u velkou hanbu a přivodí přísné tresty v životě tomto i na věčnosti.

Příklady: Potopa světa. (B. d. str. 19.), Sodomité (B. d. str. 25.), žena Putifarova. (B. d. str. 36.)

4. Jestliže se nám něčeho příjemného dostalo, míváme z toho radost. Právě tak máme se radovati ze štěstí svého bližního. Proti tomu jednali bratři Josefovi. Oni se mrzeli nebo rmoutili, že otec má bratra jejich raději, nežli je, a že mu koupil nový oděv pestrých barev.

Mrzeti se pro štěstí a dokonalosti bližního jest **závist**.

Závist záleží v tom, že se člověk na bližního svého mrzí pro jeho štěstí a dokonalosti.

První závistník byl ďábel sám, neboť ho mrzelo, že se lidem tak dobře daří v ráji a že se dostanou jednou do nebe. Proto je pokoušel k hříchu. „Závistí ďábla přišla smrt na okršlek země.“ (Moud. 2, 34.)

Příklady: Kain záviděl Abelovi (B. d. str. 18.), Saul záviděl Davidovi (B. d. str. 74.), Fariseové nemohli

snést, že byl Ježíš od lidu považován za velkého proka, a že si ho lidé více váží nežli jich; proto se radovali, když jej v utrpení jeho viděli potupeného a na kříž přibitého; to byla závist. — Laban (B. d. str. 33.) „Hnis kostí jest závist.“ (Přísl. 14, 30.)

5. Aby život a zdraví zachoval, potřebuje člověk pokrmu a nápoje; zdrží-li se obého delší čas, pocítuje touhu nebo žádost po nich. Kdo žádá více jísti a píti, nežli mu potřebí jest, aby zachoval život a zdraví má nezřízenou žádost po pokrmech a nápojích, a kdo nad potřebu jí a pije, jest nestřídmý v jídle a v pití. Hřích tento sluje **obžerství a opilství**.

Obžerství a opilství záleží v nezřízené žádosti a v nemírném požívání pokrmů a nápojů.

Hřích, jehož se člověk dopouští nemírným požíváním pokrmů a nápojů, sluje **nestřídmost**; hřích, jehož se člověk dopouští nemírným požíváním pokrmů, sluje **obžerství** a hřích, jehož se člověk dopouští nemírným pitím, nazývá se **opilství**.

Zvláště hříšno jest nemírné pití, které bývá hříchem těžkým, požívá-li někdo opojných nápojů v také míře, že ani neví, co mluví a činí, zda to dobré či zlé, správně či nesprávně jest.

Příklady: Esau (B. d. str. 30.), Holofernes (Bibl. děj. str. 102.), král Baltasar (Bibl. děj. 107.), bohatec (Bibl. děj. str. 164.)

6. Poněvadž se oběť Abelova Bohu líbila, byl nad tím Kain velice roztrpčen (choval rozčilení v duši nebo v srdci), kdežto ho štěstí bratrovo těšiti mělo. Tím jednal proti lásce, již bratru svému osvědčovati povinen byl, jednal tudíž nespravedlivě, nezřízeně; proto i jeho rozčilení bylo **nezřízené**. Takové nezřízené rozčilení sluje **hněv**.

Hněv záleží v nezřízeném rozčilení mysli proti osobám nebo věcem nám odporným.

Jest také **spravedlivý hněv**, jenž sluje též rozhorčenost. Spravedlivým jest hněv tehdy, jestliže někdo z rozumné a spravedlivé příčiny (ku př. z lásky k pořádku, ctnosti a spravedlnosti, tedy z nelibosti nad urážkami

Božími) v hněv propukne. Tato rozhorčenost nesmí však překročiti hranici rozumu. — Tak byl spravedliv hněv Mojžíšův při spatření modloslužby Israelitů. (Bibl. děj. str. 57.) Spravedlivý byl hněv Pána Ježíše, když vymítal prodávající a kupující z chrámu. (B. d. str. 133.)

Příklady: Esau se rozhněval na Jakoba (B. d. str. 32.), Nabuchodonosor na tři mládence (B. d. str. 106.), Herodes se rozhněval na mudrce (B. d. str. 126.).

7. Aby si člověk vydělal, čeho potřebuje k zachování svého života i těch, o které jest se mu starati, musí pracovati. Písmo sv. praví: „Člověk se rodí ku práci a pták k létání.“ (Job 5, 7.) — „Nechce-li kdo dělati, aby také nejedl.“ (II. Thess. 3, 10.) Proto každému vykázaný jsou práce, přiměřené jeho vzdělání, silám, stavu a věku, jež se nazývají **povinnosti stavu**. Kromě o své tělo má se člověk starati o duši svou, aby zabezpečil spasení její. „S bázní a třesením spasení své konejte.“ (K Filip. 2, 12.) Máme tedy pilně pracovati a se vším úsilím o duši svou se starati. Tak nečiní mnozí lidé. Mnozí konají povinnosti stavu svého neradi, omrzele nebo jich docela zanedbávají; ti dopouštějí se lenosti **tělesné**. Mnozí jiní pečují pouze o věci pozemské, ale co se týče Boha a spásy duše, o to se starají buď málo nebo zhola nic; neradi o takých věcech slyší a jeví k nim odpor a omrzelost, konají je jen omrzele neb docela jich zanedbávají; ti dopouštějí se lenosti **duševní**.

Lenost záleží v tom, že člověk povinnosti své, zvláště spasení jeho se týkající jen omrzele vykonává, nebo jich docela obmeškává.

Kdo pouze omrzelost a nelibost jeví k povinnostem spasení jako jsou: modlitba, služby Boží, mše sv., slovo Boží, přijímání sv. svátostí atd., není ještě lenivým; **lenivým jest pouze ten, kdo se této omrzelosti a odporu proti těm věcem oddává, jim hoví a proto povinnosti ty špatně koná nebo jich zcela nekoná.**

Pošetilost duševní lenosti vylíčil P. Ježíš podobenstvím

o pěti pannách opatrných a pěti neopatrných (B. d. str. 175.), jakož i podobenstvím o hřivnách. (Bibl. děj. str. 176.)

Proč nazývají se tyto hříchy hlavními?

Hříchy tyto nazývají se hlavními ne jako by byly nejtěžšími ze všech hříchů, nýbrž slují „**hlavními**“ proto, že každý z nich jest takoruka pramenem nebo hlavou mnoha jiných hříchů, protože z nich mnohé jiné hříchy vznikají.

Smrtelnými nebo těžkými jsou hříchy hlavní jen pak, porušuje-li se jimi důležitá povinnost k Bohu, k bližnímu nebo sobě, dopouští-li se jich někdo ve věci důležité s plným svolením a svévolně.

Které jsou hříchy do nebe volající?

Čtvero hříchů do nebe volajících jest:

1. **Zúmyslná vražda.**
2. **Němý neb sodomský hřích.**
3. **Utiskování chudých lidí, vdov a sirotků.**
4. **Zadržování neb ujímání mzdy dělníkům.**

Kain si předsevzal zabiti bratra svého; on to též učinil s úplným vědomím a svévolně (zúmyslně); dopustil se tedy **zúmyslné vraždy**. Proto řekl mu Bůh: „Co jsi učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země“ (1. Mojž. 4, 10.), t. j. vyzývá mne, abych tě potrestal. — Hříchu jako Kain se dopouští, kdo zúmyslně jiného, nemaje k tomu práva, života zbaví. První hřích do nebe volající jest:

1. **Zúmyslná vražda.**

Obyvatelé Sodomy a Gomorrhý vedli život velice spustlý; dopouštěli se ohavných hříchů proti čistotě, o nichž počestný člověk ani mysliti, ani mluvíti nemá. Proto nazývá se také ohavný hřích

němý (že o něm ani řeči býti nemá) nebo **sodomský** (že se ho dopouštěli obyvatelé Sodomy).

Hospodin řekl: „Křik sodomských a gomorrhských rozmnožen jest a hřích jejich veliký jest příliš.“ (1. Mojž. 18, 20.)

Druhý hřích do nebe volající jest:

2. Něký nebo sodomský hřích.

Chudými nazýváme ty lidi, kteří mají nedostatek v oděvu a v pokrmu, kteří nemají ani tolik, aby sobě zaopatřili věci nejpotřebnějších, jichž nezbytně potřebují k životu svému. — „**Vdovy**“ jsou ženy, jimž zemřeli manželé. „**Sírotky**“ nazýváme děti, jimž rodiče (otec a matka) zemřeli, které tedy nemají nikoho, kdo by se o ně staral. — S těmito lidmi, poněvadž již tak nešťastní jsou, máme míti soucit a jim dle možnosti pomáhati. Kdo tak nečiní, dopouští se již velkého hřichu, jako onen bohatec, jenž Lazarovi nic dáti nechtěl, tím těžší tedy má hřích ten, kdo by chudé lidi, vdovy a sirotky **utiskoval** t. j. je ještě do větší bídy uvrhoval, příčinou byl, že by ještě více trpěli, ještě s větší nouzí zápasiti museli nežli bez toho již snášejí.

Písmo svaté praví: „Vdově a sirotku nebudete škoditi. Urazíte-li je, volati budou ke mně a já budu slyšeti křik jejich.“ (2. Mojž. 22, 22.)

Třetí hřích do nebe volající jest:

3. Utiskování chudých lidí, vdov a sirotek.

Dělníci, nádenníci, služební, řemeslníci a jiní pracovníci mívají málo příjmů a těžká postavení, která jim každý z lásky k bližnímu má hledět usnadniti. Proto se těžce prohřešuje, kdo dělníkům, služebným atd. zaslouženou mzdu t. j., co si zasloužili prací svou, buď **docela nezaplatí** (ji ujme), nebo jí **nezaplatí tak, jak vyjednal** (celou), nebo též **nezaplatí v pravý čas** (zadrží). Tím bývá takým lidem velice ublíženo; nemohou si zaopatřiti, čeho potřebují k živobytí, musí trpěti nouzi, často si škodí i na

zdraví, ku př. jestliže si proto v zimě nemohou v čas zaopatřiti paliva nebo potřebného oděvu.

Písmo sv. praví: „Nezadržíš mzdy nuznému a chudému bratru svému, ale téhož dne dáš jemu mzdu za práci jeho; nebo chudý jest a tím se živí; aby nevolal proti tobě k Hospodinu.“ (5. Mojž. 24, 14. 15.)

Mzdu zadržeti jest, nezaplatiti jí v pravý čas, zaplacení její bez příčiny odkládati.

Mzdu ujímati jest, zaslouženou a slíbenou mzdu zcela nezaplatiti, celou neb díl její pro sebe podržeti. (Sem náleží též slíbenou stravu, opatrování, oděv atd. neposkytovat.)

Čtvrtý hřích do nebe volající jest:

4. Zadržování nebo ujímání mzdy dělníkům.

Proč se nazývají tyto hříchy do nebe volající?

Tyto hříchy jmenují se do nebe volající, poněvadž zloba jejich tak velká jest, že vyzývá spravedlnost Boží k přísnému a zjevnému potrestání. Proto praví o nich písmo sv., že hlasitě o pomstu do nebe volají.

Které jsou hříchy proti Duchu svatému?

Šestero hříchů proti Duchu svatému jest:

- 1. Zúmyně na milosrdenství Boží hřešiti.**
- 2. Nad milosrdenstvím Božím zoufati.**
- 3. Poznané křesťanské pravdě odpírati.**
- 4. Bližnímu svému milosti Boží nepřáti a záviděti.**
- 5. K spasitelnému napomínání srdce své zatvrzovati.**
- 6. V životě nekajícím zúmyně až do konce setrvati.**

Jsou lidé, kteří, jestliže se něčeho zlého dopustili, myslí si nebo říkávají: „Bůh jest nejvyšší dobrotivý a milosrdný, však on mi odpustí, on mi popřeje příležitosti k zpovědi a k pokání“, a spolehnajíce se na to, nelepšší se. Takový člověk odmítá milost Ducha sv., která se mu nabízí, a proto jest to hřích proti Duchu svatému:

1. Zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti.

Proto napomíná písmo sv.: „Neříkej: Hřešil jsem, a co se mi za to smutného přihodilo?“ (Sir. 5, 4.)

Jidáš, zrádce, považoval hřích svůj za tak velký, že ani odpuštění, a-liž co dobrého, následovně žádné milosti neočekával již od Boha. Rovněž tak jednal Kain. Kdo takto jedná, kdo myslí nebo říká: „Bůh mi nemůže nebo nechce již uděliti milosti své,“ nebo se domnívá, že jest ztracen, jeho hříchy že jsou tak velké nebo četné, že mu jich Bůh ani odpustiti nedopouští se hříchu proti Duchu svatému:

2. Nad milosrdenstvím Božím zoufatí.

Židé viděli zázraky, které konal Pán Ježíš; oni věděli, že všechny předpovědi proroků se na něm vyplnily, měli tudíž také uznati, že jest pravý Messiáš a učení jeho že musí býti pravdivo. Oni však poznané křesťanské pravdy uznati nechtěli, mluvili proti ní a činili všecko možné, aby ji potlačili. Proto vyčítal jim tvrdošíjnost jejich sv. Štěpán, řka: „Vy tvrdošíjní a neobřezaných srdcí a uší! Vy se vždycky protivíte Duchu svatému.“ (B. d. str. 203.) — Právě tak jako židé v dotčené příčině jedná i ten, kdož uznává sice, že pravda křesťanská, t. j. co Bůh zjevil a církve sv. věřiti poroučí, Bohem zjevená a tudíž jediné pravá jest, ale ji přece přijati a v ni věřiti nechce. Taký dopouští se hříchu proti Duchu svatému, an Duch sv. osvěcuje rozum náš, abychom pravdu jako pravdu uznali, on se jí však protiví. — Tohoto

hříchu dopouštějí se též ti křesťané, kteří sice katolické víry jsou, avšak nekřesťansky žijí, jakož i ti, kdož slovy nebo spisy svými proti ní brojí. Všickni ti dopouštějí se hříchu:

3. Poznané křesťanské pravdě odpirati.

Kain nepřál bratru svému Abelovi, že ho Bůh má raději než jej a záviděl mu tuto přízeň Boží, t. j. přál si, aby jí neměl, aby o ni přišel. — Tak hřeší podnes mnozí, kteří se nad tím rmoutí, vidí-li, že se bližnímu dostává milosti Boží, t. j. oni mu milosti Boží nepřejí; kteří se netoliko nad tím rmoutí, že se mu dostává milosti Boží, ale i sobě přejí, aby jí neobdržel nebo neměl, aby jí byl zbaven, ti mu jí závidí. — Obé jest velmi těžký hřích a sluje

4. Bližnímu svému milosti Boží nepřáti a závidět.

P o z n á m k a. Tohoto hříchu dopouštějí se za našich časů mnozí, těžce to nesouce, že jiní katolickou církví k ctnosti a zbožnosti vedeni jsou, jakož i ti, kteří církvi a křesťanským školám překážky v cestu kladou, proti nim brojí, bludařům a nepřátelům křesťanství však nadržují.

Když zvěděl Farao rozkaz Boží od Mojžíše a Arona, dopustil se velkého hříchu, že Israelských hned propustiti nechtěl. Dostavili se k němu vícekrát, upozorňovali jej na jeho chybu a na rozkaz Boží a chtěli jej pohnouti k polepšení. Někoho na jeho chyby a vůli Boží upozorňovati, nazývá se jej **napomínati**, **napomínání dávat**; poněvadž taková napomínání vedou ku spáse, slují **spasitelná**. Přese všechno toto spasitelné napomínání zůstal Farao stejným, nedbal ho a nechtěl se polepšiti t. j. on měl **zatvrzelé srdce**. — Právě tak zatvrzelé srdce jeví všichni ti, kdož napomínání, jež jim Bůh dává svědomím, andělem Strážcem, slovem Božím, bídou, jež každému hříchu kráčí v patách, si nevšímají, jakož i ti, kdo ničeho

nedají na napomínání rodičů, kněží, učitelů, dobrých přátel atd.; ti všichni dopouštějí se hříchu těžkého:

5. K spasitelnému napomínání srdce své zatvrzovati.

„Dnes, uslyšíte-li hlasu jeho (Božího), nechtějte zatvrzovati srdcí svých.“ (K Žid. 3, 7.)

S Pánem Ježíšem byli zároveň ukřižováni dva lotři. Jeden z nich, vise na pravici Ježíšově, byl kající, neboť se skroušeně obrátil k božskému Spasiteli a prosil ho za smilování. Druhý na levici se Pánu Ježíši posmíval a rouhal; nebyl hotov ani v poslední chvíli života svého pokání činiti — byl nekajícím. On jak bezbožně a nekajicně žil, tak chtěl i zemřítí, nekajicnost jeho byla zúmyslná až do konce života. Kdo takto zúmyslně (schválně) v nekajicnosti setrvává a ve svých hříších chce žítí i zemřítí, dopouští se posledního těžkého hříchu proti Duchu svatému:

6. V životě nekajícím zúmyslně až do konce setrvati.

Proč se nazývají tyto hříchy proti Duchu svatému?

„Nechci smrti hříšníka“, praví Pán, „ale aby se polepšil a živ byl.“ (Ezech. 33, 11.) K polepšení potřebuje člověk milosti Boží, kterou nám Duch svatý udělití vždy jest ochoten. Kdo však se dopouští šesti uvedených hříchů nebo jednoho z nich, ten odpírá Duchu svatému t. j. staví se mu na odpor a milostí jeho pohrdá. Proto tedy, že čelí hříchy tyto proti Duchu svatému a milosti jeho, slují hříchy proti Duchu svatému.

O hříších proti Duchu svatému praví Pán Ježíš: „Všeliký hřích i rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu sv. nebude odpuštěno . . . Kdož

by mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto věku ani v budoucím.“ (Mat. 12, 31 a 32.) Tím nechce Pán Ježíš říci, že by taký hříšník nemohl zcela dosíci odpuštění, kdyby se obrátiti chtěl, nýbrž chce jen říci, že obrácení takového hříšníka nelze tak snadno očekávati. To proto, že taký právě to, co jej obrátiti má, milost Ducha svatého a veškeré prostředky k spasení zlovolně a pohrdavě zamítá a tudíž mu nic nezbyvá, co by mu k obrácení dopomoci mohlo. Jestliže se však člověk neobráti, nemůže též odpuštění dosíci ani v tomto životě ani v budoucím.

Devatero cizích hříchů.

Devatero cizích hříchů jest:

1. Ke hříchu raditi. 2. Hříchu veleti. 3. K hříchu svoliti. 4. K hříchu ponoukati. 5. Hříchy vychvalovati. 6. Hříchy tajiti. 7. Hříchů netrestati. 8. Na hříších podíl bráti. 9. Hříchy hájiti.

Herodes zavázal se dceři Herodiadě přísahou, že jí učiní vše k vůli, zač požádá. Tu radila jí matka její, aby žádala hlavu sv. Jana Křtitele, jenž byl ve vězení. Touto radou stala se matka příčinou, že dal Herodes sv. Jana stíti t. j.

1. Ke hříchu raditi.

K něčemu „raditi“ znamená vůbec, někomu, jenž neví, co a jak by činiti měl, říci: „Mám za to, abys učinil toto, nebo učiň to takhle.“ — Ku hříchu raditi znamená tedy někomu, kdo váhá nebo jest na rozpacích, hříchu se dopustiti, poraditi, aby se ho dopustil, anebo jak se ho má dopustiti. — Nemáme toho, kdo nám k něčemu zlému radí, nikdy uposlechnouti.

Herodes dal svým služebníkům rozkaz, aby sv. Jana stali; tím se stal příčinou, že hřešili, t. j.

2. Hříchu veleti.

K hříchu veleti znamená tudíž, někomu poručiti, rozkázat, aby něco učinil, co Bůh zapověděl, nebo něco nečinil, co Bůh přikázal. — „Neposlouchejte těch, kteří vám něco zlého činiti velí. Více sluší poslouchati Boha než lidí.“ Sk. ap.

Ačkoliv byl Pilát přesvědčen, že jest Ježíš nevinný, svolil přec k tomu, aby byl ukřižován t. j. on svolil k hříchu. Třetí hřích cizí jest

3. Ku hříchu svoliti.

Ku hříchu svoliti znamená tedy, k hříchu jiného vůlí svou se přidati, s ním souhlasiti. Tak zhřešil i Aron, jenž svolil k modloslužbě Israelských, uliv jim zlaté tele. — Nepřizvukujme těm, kdož se dopouštějí hříchu, nýbrž spíše jich napomínejme, jako Ruben bratry své, když chtěli zabít nevinného Josefa.

Đábel dráždil Evu k hříchu, když řekl: „Budete jako Bůh“ t. j.

4. Ku hříchu ponoukati.

Ku hříchu ponoukati znamená: jiné slovy nebo jednáním nebo příklady ku hříchu sváděti, drážditi nebo nabádati. Tak ponoukala žena Putifarova Josefa; trpící Job byl ponoukán ženou svou a svými přátely. Tohoto cizího hříchu činí se mnozí vinnými, jako na př. neslušným oděvem, vystavováním necudných obrazů, prodejem, půjčováním a šířením špatných knih; dvojsmyslnými řečmi atd. — Kdyby vás někdo ku zlému ponoukal, rcete s Josefem egyptským: „Jak bych se mohl něčeho tak zlého dopustiti před Bohem?“

Židé chválili krále Heroda Agrippu, že dal odpraviti sv. apoštola Jakuba t. j.

5. Hříchy vychvalovati.

Hříchy vychvalovati znamená, slovy je líčiti, jako by byly něco hezkého, pravého a velkého, jim pochvalu

vzdávati. Proto praví písmo svaté výhrůžně vzhledem takých lidí: „Běda vám, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé!“ (Is. 5, 20.)

Mnozí králové israelští mlčeli k hříchům a nepravostem národa israelského; ano oni sami dopouštěli se hříchů jeho s ním; dopouštěli se hříchu cizího:

6. Hříchy tajiti.

Hříchy tajiti t. j. mlčeti, kde, aby se zabránilo zlému, láska křesťanská nebo úřad ukládá povinnost mluvit. Tohoto hříchu dopouští se člověk, jenž opomine povinnou výstrahu, napomenutí, laskavé domluvení nebo učiniti oznámení rodičům nebo představeným.

Heli viděl, že synové jeho hřeší a proto jich měl potrestati; on však toho neučinil, byl tedy příčinou hříchů jejich. Téhož hříchu dopouštějí se i jiní rodičové a představení, jenž sluje

7. Hříchů netrestati.

Písmo sv. napomíná: „Neodjímej od pacholete kázně: nebo budeš-li je mrskati metlou, nezemře, a duši jeho z pekla vysvobodíš.“ (Prísł. 28, 13. 14.)

Kdo tomu, jenž se dopouští hříchu, jakýmkoli způsobem napomáhá ku př. kradené věci odnášeti pomáhá, je ukrývá, kupuje, prodává atd., ten stává se účastným hříchu, jenž se nazývá:

8. Na hříších podíl bráti.

Toho hříchu dopustilo se oněch 250 levitů, kteří se zúčastnili vzpoury Korea, Dathana a Abirona (Bibl děj. str. 61.) Podíl brali na hříchu Absolonově, kteří se s ním spikli proti Davidovi. (B. d. str. 79.) Podíl brali na hříchu Baltasarově jeho hosté, kteří s ním pili z nádob posvátných. (B. d. str. 107.)

Achab, král israelský a manželka jeho Jësabel ujímali se lžiproroků (je hájili) a pronásledovali proroky Boží (3. Král. 18.). Tak činívají často zlé děti;

dopustili-li se druhové jejich něčeho zlého, ujímají se jich a chtějí je omluviti t. j.

9. Hříchy hájiti.

Písmo sv. praví: „Kdo ospravedlňuje bezbožného i kdo odsuzuje spravedlivého, ohavní jsou oba před Bohem.“ (Přisl. 17, 15.)

Proč se nazývají hříchy tyto cizí?

Jestliže se těchto hříchů dopouštíme, stáváme se příčinou, že jiní buď hříchy páší anebo se jich nevarují a tím způsobem stáváme se vinnými **cizích hříchů**.

Takových hříchů jest vinen, kdo příčinou jest, že se jich jiní dopouštějí aneb aspoň že se jich nevarují.

Písmo sv. napomíná nás v této příčině: „Běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází; lépe by mu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí (mlýnský kámen) na hrdlo jeho a byl pohřben v propašť mořskou.“ (Mat. 18, 6. 7.)

Co svádí člověka k hříchu?

K hříchu svádí člověka: 1. **pokoušení**, 2. **příležitost**.

Co rozumíme pokoušením?

Pokoušením rozumí se jakékoli ponoukání k hříchu.

Pokoušení samo sebou ještě není hříchem, ale stává se jím, když člověk v pokoušení **svolí** t. j. činí to, k čemu byl ponoukán.

Odkud pochází pokoušení?

Pokoušení pochází:

1. **z těla** t. j. z vlastní nezřízené smyslnosti, která k zlému dráždí.

Člověk následkem hříchu dědičného kloní se více ku zlému nežli k dobrému a proto mnohonásobně myšlenkami i žádostmi bývá ku zlému ponoukán. Na tuto vrozenou náklonnost ke zlému stěžuje si sv. Pavel: „Vidím jiný zákon v údech svých, který odporuje zákonu myslí mé.“ (K Řím. 7, 23.)

Pokušení pochází dále

2. ze světa t. j. od lidí, kteří slovy a příklady ku hříchu svádějí;

3. od ďábla, který od počátku a neustále záhubu duší lidských hledá.

Proto praví sv. apoštol, Petr: „Protivník váš ďábel obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by polhtil.“ (I. Petr 5, 8.)

Pokušení nepocházejí od Boha; neboť on jsa nejvyšší svatý, hřích co nejvíce nenávidí a nepokouší nikoho.

Bůh jen dopouští na nás pokušení a sice proto:

1. aby nás zachoval v pokoře a bedlivosti.

Ví-li člověk, že podroben jest pokušením, nestane se domýšlivým na vlastní sílu svou, nýbrž utíká se důvěrně k Bohu o pomoc, jsa si toho vědom, nepřispěje-li mu Bůh, že by snadno mohl podlehnouti a tak v duchu se pokořuje; nebo pokušením zachovává nás Bůh v pokoře. Kromě toho, ví-li člověk, že podroben jest pokušení, dá si na sebe i lepší pozor, nebo jest na sebe bedlivějším; Bůh dopouští pokušení, aby nás zachoval v bedlivosti.

Bůh dopouští na nás pokušení:

2. aby nás tím hojněji odměnil, když pokušení statečně odpíráme.

Bez boje není vítězství; bez práce a námahy nemůže nikdo očekávati odměny. Čím více musí člověk tedy proti zlu bojovati, čím více se namáhati, aby překonal ponoukání k hříchu a setrval v ctnosti, tím větší odměnu může od Boha očekávati v nebi.

Z té příčiny praví sv. Jakub: „Blahoslavený muž, který snáší pokušení, nebo když bude zkušén, vezme korunu života, kterouž zaslíbil Bůh těm, kteří ho milují.“ (Jak. 1, 12.)

Člověk může všelikému pokušení odolati, protože Bůh každému k tomu potřebné milosti a síly uděluje.

„Věrný jest Bůh, který nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete snést, ale učiní s pokušením také prospěch, abyste je snést mohli. (I. Kor. 10, 13.)

Co jest nám činiti, abychom v příliš velké pokušení neuběhli?

Pán Ježíš sám nám dává radu, co činiti máme, abychom v příliš velké pokušení (t. j. takové, v němž bychom klesli) neuběhli, an dí: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení!“ (Mat. 26, 41.)

Máme tedy:

a) **bděti** nad každým hnutím srdce svého t. j. dáti si na sebe pozor jakož i na své myšlenky a žádosti atd. a jakmile se probudí, hned je hleděti potlačiti. Máme dále

b) **modliti se** t. j. vzývati Boha za přispění a za pomoc, by nás proti pokušení sílil.

Zvláště tu máme pamatovati na všudybytnost a a vševědoucnost Boží, vzývati sv. jména jako jsou: Ježíš, Maria, Josef atd.

Máme konečně:

c) **vystříci se příležitosti k hříchu.**

Co rozumíme příležitostí ke hříchu?

Příležitostí ku hříchu rozumíme osoby, místa a doby, jimiž člověk snadno k hříchu sveden býti může.

Sv. Petr miloval velice božského Spasitele tak, že sliboval: „A kdyby se všichni nad tebou pohoršili, já se nepohorším.“ A přece zapomněl se sv. Petr i po tak slavném slibu; jeho láska ochladla tak, že zapřel Spasitele, ano výpověď svou stvrdil i krivou přísahou. A čím

se tak stalo? Že se nevaroval příležitosti. Kdyby byl zůstal sám anebo se sv. Janem, nebyl se přidružil v nádvoří k žoldnéřům, nebyl by jistě upadl do hříchu.

Které příležitosti ku hříchu sluší se varovati?

Máme se každé příležitosti k hříchu varovati, zvláště ale takové, která jest nám pro naši křehkost nejvýš nebezpečná.

„Nejvýš nebezpečná“ příležitost ke hříchu jest ta, která jistě k hříchu svádí a kde se spáchání hříchu již jako jisto předpokládati může, an člověk za takých okolností již klesl nebo svou slabost v té příčině zná.

Čeho dopouští se, kdo svévolně vydává se v příležitost hříchu?

Kdo se v takovou příležitost hříchu svévolně vydává, již tím samým hřeší.

„Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.)

Co jest činiti tomu, kdo proti své vůli v příležitosti se ocítí?

Kdo by proti svému nadání (nechtě) v nějakou příležitost k hříchu byl uveden, povinen jest útekem se zachrániti. (Josef v domě Putifarově. [Bibl. děj. str. 36.])

Útek před zlou příležitostí žádá výslovně božský Spasitel, an dí: „Pohoršuje li tě oko tvé, vylup je a vrz od sebe. A pakli ruka tvá tě pohoršuje, utni ji a vrz od sebe; nebo užitečnější je tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tvé tělo uvrženo bylo do pekelného ohně.“ (Mat. 5, 29. 30) Spasitel chtěl tím říci: „Kdyby ti nějaký předmět tak drahým byl, jako oko tvé, jako ruka tvá, svádí-li tě k hříchu, odstraň jej, vzdal se ho, prchni . . .“

Kdo se stává hříšníkem ze zvyku?

Kdo se jistého hříchu často dopouští, stává se hříšníkem ze zvyku.

Následky hříšných zvyků jsou:

1. Že člověk na Boha vždy více zapomíná.

Hříšník na Boha nemyslí, naň mysliti nechce, poněvadž se bojí jeho trestu, ano jemu by bylo milejší, aby Boha raději nebylo. Na koho nemyslíme, na toho snadno zapomínáme. Opakováním téhož hříchu zapomíná tudíž člověk na Boha víc a více.

2. Že z hříchu do hříchu upadá.

„Hříšník, jenž setrvá v hříších svých,“ dí sv. Augustin, „hromadí hřích na hřích.“ On pije hříchy jako vodu; nedopouští se totiž oblíbeného hříchu samého, nýbrž dopouští se při něm i mnohých jiných. Opilec nehřeší obyčejně jenom svou nestřídmostí, nýbrž upadá při tom i v hádky a různice, špatné řeči, klení, rouhání se atd.

3. Že pokáním odkládá, anebo ledabylo a protož bez užitku je koná.

Hříšník ze zvyku nepoznává velikosti a ohavnosti svého hříchu; necítí nebezpečství, v němž se nalézá; on se domnívá míti stále ještě dosti času k polepšení a proto pokáním odkládá; anebo vykoná-li je, děje se to bez pravého úmyslu polepsiti se a tudy ledabylo a bez užitku.

Z hříchu ze zvyku stává se **nepravost**.

Nepravost jmenuje se stav hříšný, v kterém člověk těžkým hříchům tak jest oddán, že jej úplně ovládají.

Kdo jednou nebo vícekrát dopustil se zlého, hřeší sice, ale není ještě nepravostným. Nepravostným jest ten, při němž zlo, ať záleží v čemkoli, stane se již zvykem. Tak selhati jest hřích; stala-li se však lež zvykem, tedy jest to nepravost lži. Tak domýšlivost jest hřích; stane-li se však smýšlením, jež člověka stále ovládá, tedy jest to nepravost pýchy.

Pakli člověk z tohoto hříšného stavu násilně rychlým a upřímným pokáním se nevybaví, stává se zatvrdelým a nekajícím hříšníkem.

Dokud jest strom mladý a útlý, snadno jej možno vytrhnouti. Nemožno to však jest, když sesílil a vyrostl.

„Srdce tvrdé naposledy zle se míti bude: a kdož miluje nebezpečenství, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.)

Opakování. Kdo hřeší? — Co jest hřích? — Proč jest hřích sám v sobě ohavný? — Proč jest hřích největší a jediné skutečné zlo? — Které hříchy rozeznáváme? — Kdo dopouští se těžkého hříchu? — Kterak nazývá se hřích těžký obyčejně? Proč? — Kdo se dopouští všedního hříchu? — Proč máme se i všedních hříchů varovati? — Které druhy osobních hříchů rozeznáváme? — Které jsou hlavní hříchy? — Co jest pýcha, co lakomství, atd. — Proč se nazývají hříchy tyto hlavními? — Které jsou hříchy do nebe volající? — Proč se tak nazývají? — Které jsou hříchy proti Duchu svatému? — Proč se tak nazývají? — Které jsou cizí hříchy? — Proč slují hříchy cizími? — Co svádí člověka ku hříchu? — Co rozumíme pokušením? — Odkud pochází pokušení? — Co jest nám činiti, abychom v příliš velké pokušení neuběhli? — Co rozumíme příležitostí ku hříchu? — Které příležitosti ku hříchu sluší se varovati? — Čeho dopouští se, kdo svévolně vydává se v příležitost ku hříchu? — Co jest činiti tomu, kdo proti své vůli v příležitosti se octl? — Kdo se stává hříšníkem ze zvyku?

3. O spravedlnosti.

Kdo sluje křesťansky spravedlivým?

Pán by nebyl zajisté spokojen se služebníkem, který by jen v domě netropil povyku, nehádal se, jemu, pánovi, nic neodcizil, ale při tom nekonal uložených prací, nebo nečinil nic dobrého; tak by Bůh také spokojen nebyl s námi, služebníky svými, kdybychom jen nehřešili, ale při tom nechtěli nic dobrého konati. Proto napomíná nás písmo sv.: „Odstup od zlého a čini dobré“ (Žalm 36, 27.).

Kdo se pilně varuje všeho, co Bůh zapovídá a stále koná, co Bůh velí, nazývá se **spravedlivý**.

V čem záleží křesťanská spravedlnost?

Křesťanská spravedlnost záleží v tom, že člověk se snaží všech hříchů bedlivě se vystríci, zákon Boží stále plnit, a dobrými skutky Bohu se zalíbiti.

Vznešený příklad spravedlnosti máme na Tobiašovi. Již od mladosti své, když ještě živ byl v říši israelské, varoval se spolku s bezbožnými, věrně ostráhaje přikázání Hospodinových. Však Tobiáš nejen zlého se varoval, nýbrž i mnoho dobrého činil; podporoval chudé, těšil skličené, pochovával mrtvé atd. (B. d. str. 94.)

Které skutky nazýváme dobrými?

Dobré skutky nazýváme takové činy, které se zákonem Božím se srovnávají, a jimiž u Boha zvláštní zásluhy dojíti můžeme. „**Zásluhou**“ rozumí se **odměna**, kterou Bůh poskytuje člověku v životě tomto a poskytne jednou na věčnosti.

„**Zvláštní**“ sluje tato odměna, poněvadž ji Bůh jen z pouhé milosti nebo z lásky přislíbil.

Proč jsme povinni konati dobré skutky?

V podobenství o hřivnách (B d. str. 176.) chválí Pán Ježíš služebníka, který dvěma hřivnami dvě jiných získal, jako toho, který pěti získal jiných pět. Oba dobře užívali svých přirozených sil a působili s milostí Boží a vykonali tolik „**dobrých skutků**“, že si jimi milosti Boží **rozmnožení** zasloužili.

Povinni jsme dobré skutky konati:

1. protože se jimi v nás rozmnožuje posvěcující milost Boží.

Podobenstvím o **dělnících na vinici** poučuje nás Pán Ježíš, že nás proto na vinici církve své povolal Bůh, abychom pracovali ke cti Boží a spáse duše své, varující se totiž zlého a činíce dobré.

Prací touto zasloužíme si pak nebe, nebo **odplatu věčnou**. — Ve čtvrtém přikázání svém praví Bůh. Cti otce svého i matku svou, **abys dlouho živ byl, a dobře se ti vedlo na zemi**; slibuje tedy za věrné plnění povinnosti této i odměnu zde čili **odměnu časnou**.

Povinni jsme dobré skutky konati:

2. protože jimi dosahujeme věčné a někdy i časné odplaty.

Kterak musí dobré skutky konány býti, mají-li míti zásluhy k životu věčnému?

Má li člověk na sobě hříchy, nemůže Bůh, jsa nejsvětější, míti na něm zalíbení, a následovně ani na skutcích, jež koná v stavu tomto.

Mají-li tedy dobré skutky míti zásluhy k životu věčnému, musíme je konati:

1. v stavu milosti Boží.

O tom poučuje nás Pán Ježíš těmito slovy: „Jako ratolesť nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu; tak ani vy, leč zůstanete-li ve mně“ (Jan 15, 4.). Tím chtěl Kristus říci: „Jestliže vy, kteří milostí a láskou se mnou spojeni jste, nezůstanete v tomto spojení se mnou, nemůžete přinášeti ovoce k životu věčnému, t. j. konati skutky záslužné pro život věčný, jako ratolesť, která od kmene odríznuta jest, nemůže nésti ovoce.“

Kdo by nějaký skutek dobrý konal, nejza v stavu posvěcující milosti, nenabývá zásluh k životu věčnému; přece však ten dobrý skutek mu prospěti může, aby nabyl milosti k pravému pokání. Kdo by zásluh dobrých skutků smrtelným hříchem pozbyl, může jich zase nabýti platným pokáním.

Fariseové konali své dobré skutky, aby od jiných viděni a chváleni byli. To bylo pomíjející a přineslo jim užitek pouze pro tento život, jenž záležel v chvále lidské. Proto praví P. Ježíš: „Již vzali odplatu svou.“ Co pomíjející jest a člověku nepřináší užitku, nazývá se **marným**. Fariseové konali své dobré skutky **z úmyslů marných**. Kdo takto jedná, neukazuje lásky k Bohu a sv. Pavel praví: „Bych rozdál na pokrmu chudých všecken statek svůj a vydal tělo své k spálení, lásky pak kdybych neměl, nic mi neprospívá.“ (I. Kor. 13, 3.)

Všecko co činíme, máme tedy činiti z lásky k Bohu. Dobré skutky mají se tedy konati

2. s dobrým úmyslem t. j. z lásky k Bohu.

Kterí jsou nejřednější dobří skutkové?

Nejřednější dobří skutkové jsou: **modlitba, půst a almužna.**

Tyto tři dobré skutky nazývají se **nejřednějšími**, poněvadž k nim písmo sv. zvláště vybízí a poněvadž každý jiný dobrý skutek, ať kterýkoli, k jednomu z těchto náleží.

„Modlitba s postem a almužnou lepší jest, nežli poklady zlata schovávati.“ (Tob. 12, 8.) — P. Ježíš sám v kázání svém na hoře tyto tři dobré skutky zvláště doporučuje. (B. d. str. 140.)

Co rozumíme každým tím dobrým skutkem?

Modlitbou míníme všechny způsoby pobožnosti, jimiž Boha oslavujeme a svaté ctíme.

Takové způsoby jsou: modlitba ústní i rozjímavá, obcování mši sv.; přijímání sv. svátostí, čtení nábožných knih, poslouchání kázání a křesťanského cvičení, každá úcta Svatých a každý skutek dobrý, který konáme s dobrým úmyslem a z lásky k Bohu.

Postem rozumí se netoliko újma v jídle a v pití, ale i ochotné zdržování se dovolených radostí.

Náleží sem tedy i bdíti nad svými smysly, krotiti své hřísné náklonnosti, všeliká střídmost a zdržování se i dovolených světských radovánek a požitků, jakož i všeliké skutky kající, jimiž trestáme tělo své.

Almužnou míníme všechny skutky tělesného i duchovního milosrdenství.

Modlitbou plníme povinnosti své k Bohu — postem plníme povinnosti k sobě, — almužnou povinnosti k bližnímu.

Máme milovati bližního jako sebe samého; jemu tedy prokazovati, co jest mu příjemno a užitečno, netoliko pro tělo, nýbrž i pro duši. Vztahují-li se dobrodiní, jež prokazujeme bližnímu více na jeho

tělo, slují skutky tělesného milosrdenství, vztahují-li se více na duši, slují skutky duchovního milosrdenství.

Které jsou skutky tělesného milosrdenství?

Skutky tělesného milosrdenství jsou:

1. Lačné krmiti.

Hlad velice trápí, proto máme míti soucit s hladovíci (lačnými) a hleděti jim dle možnosti své zaopatřiti pokrmu. Tento skutek můžeme zvláště vykonati, když chudým nemocným zaopatříme přiměřený, jim prospívající pokrm.

„Lámej lačnému chléb svůj.“ (Is. 58, 7.)

Příklady: Abrahamova hostinnost (B. d. str. 25.). Booz nakrmil lačnou a pracovitou Rut (B. d. str. 66.) Vdova v Sareptě proroka Eliáše. (B. d. str. 87.) Pán Ježíš sám rozmnožil chleby. (B. d. str. 152.)

2. Žíznivé napájetí.

Žíznivé napájetí jest zvláště velký skutek milosrdenství v krajinách východních, kde je nedostatek vody. Ale i my můžeme způsobem velice záslužným konati skutek tento, když na př. chudým pocestným, nebo opuštěným nemocným, kteří touží po občerstvujícím nápoji, jej poskytneme.

„Kdožkoli dá nápoje jednomu z těchto nejmenších číši vody studené, toliko ve jménu učedníka, zajisté pravím vám, neztratí odplaty své. (Mat. 10, 42.) — Příklady: Rebeka poskytla nápoje služebníkovi Abrahamovu. (Bibl. děj. str. 29.)

3. Pocestné do domu přijímati.

Pocestnými nazýváme cizince, kteří nemají v bydlíšti našem svého domova. Takým bývá někdy nesnadno, zvláště jsou-li chudí, najíti přístřeší, kde by zůstali na noc, a ukryli se před deštěm a jinou nepohodou. Zvláště zle bývají na tom pocestní v takých místech, kde není vůbec žádné hospody,

anebo jest jen málo hospod jako v zemích východních. Tu vykoná se zvláště milý skutek milosrdenství, poskytně-li se takým cizím lidem nocleh.

„Nuzné a pocestné uveď do domu svého.“ (Is 58, 7.)
Příklady: Maria a Marta přijali Ježíše; dva učenníci jdoucí do Emaus Pána.

4. Nahé odívatl.

Nahými rozumějí se takoví lidé, kteří nemajíc dostatečného oděvu, aby se mohli slušně obléci, by mohli obcovati službám Božím, nebo aby se uchránili před zimou a nepohodou počasí. — **Takové odíváme**, zaopatříme-li jim oděv, anebo k zaopatření jeho jsme jim nápomocni.

„Když uzhlíš nahého, přioděj ho.“ (Is. 58, 7.) — Příklady: Tabitha (B. d. str. 205.). — Legenda o sv. Martinu (11. listopadu.)

5. Nemocné navštěvovatl.

Tento skutek milosrdenství konáme, jestliže k nemocným, zvláště chudým nemocným, jdeme a jim skutky lásky prokazujeme, nebo je těšíme, jich přátelsky povzbuzujeme, aby bolesti nemoci své snášeli trpělivě a ku spáse duše jí použili, jim pomocí svou přispějeme, je obsluhujeme atd.

Příklady: Milosrdný Samaritán (B. d. str. 159.). Tento skutek konali onino čtyři muži, kteří přinesli dnou sklíčeného k P. Ježíši. (B. d. str. 137.)

6. Vězně vysvobozovatl.

Vězni nerozumějí se zde ti, kdož pro nějaký zločin v žaláři se nacházejí. Nebo světská moc má právo a povinnost potrestati jich vězením a žalářem. — Ostatně jest to také skutek dobrý, z křesťanské lásky a dovoleným způsobem i těmito zjednati úlevu nebo útěchu.

Vězni rozumějí se zde ti, kdož byli nevinně zajati nebo uvězněni, nebo kteří nevinně v takovém stavu se nalézají, v němž svobody jsou pozbaveni.

K těm náležejí zvláště ti, kdož pro svou víru nebo ctnost jati byli, ti kdož nešťastnou náhodou upadli v otroctví nebo v zajetí ve válce; ti, kdož ve vazbě držáni jsou, že nemohou zaplatiti dluhů atd. — Tyto dlužno **vysvobozovati** t. j. dovoleným způsobem je ze žaláře nebo zajetí vyprostiti, dovoleným způsobem jim k jejich svobodě opět dopomoci. To můžeme opět učiniti, jestliže k tomu přispějeme, aby se dokázala jejich nevinnost, dámeli peníze k jejich vykoupení nebo zaplacení dluhů, za ně se přimluvíme nebo jiným způsobem jejich osud usnadniti se přičiníme.

Příklady: Abraham vysvobodil Lota s jeho lidem. (B. d. str. 23.) Juda se snažil vysvoboditi Benjamina. (B. d. str. 41.)

7. Mrtvé uctivě pochovávatí.

Tímto skutkem milosrdenství prokazujeme lásku bližnímu ještě po smrti. Skutek tento jest zvláště bohumilý, neboť tělo bylo v životě příbytkem duše, která jest k obrazu Božímu stvořena a chrámem Ducha svatého a poněvadž tělo to jednou oslaveno z hrobu vstáti a věčně s duší spojeno býti má. Tento skutek konáme, máme-li o to péči, aby se bližnímu dostalo křesťanského pohřbu, jestliže zbožně mrtvolu doprovázíme ku hrobu, službám Božím za zemřelé obcujeme atd.

Příklady: Tobiáš (B. d. str. 94.), Josef z Arimathie a Nikodem. (B. d. str. 189.)

Které jsou skutky duchovního milosrdenství?

Skutky duchovního milosrdenství jsou:

1. Hřešící napomínati.

Hřešící napomínati t. j. hříšníkům laskavými slovy domlouvati, je varovati, jim hroziti, aby ustali od

hříchů a na pravou obrátili se cestu. Právo a povinnost hříšníky napomínati přísluší v první řadě vrchnostem Bohem ustanoveným, avšak i každý jiný člověk jest k tomu povolán, by vzhledem svých spolubližních tak činil.

Příklady: Sv. Jan Křtitel. (B. d. str. 128.) Lotr na pravici napomínal lotra na levici (B. d. str. 188.) Pán Ježíš sám učí o povinnosti bratrského napomínání. (Bibl. děj str. 128.)

2. Neumělé učití.

Neumělé učití t. j. je o věcech víry a o přikázáních Božích poučovati. To jest velký skutek milosrdenství, neboť tím stanou se lidé schopnými, aby Boha lépe poznali, jej milovali, tím více hříchu se chránili a přišli do nebe.

Tento skutek konají zvláště duchovní a učitelové, kteří dítky v pravdách náboženských cvičí, rodičové, kteří děti k učení se náboženství, poslouchání slova Božího přidržují, lidé, kteří jiným dobré knihy půjčují atd.

Příklady: Petr v den letnic (B. d. str. 198.). Filip poučuje komorníka. (B. d. str. 203.)

Pavel v Athenách. (B. d. str. 211.)

3. Pochybujícím dobře raditi.

Pochybujícími rozumějí se lidé, kteří nevědí, co by činiti měli, aby lépe zabezpečili neb pojistili spasení své, ku př. mají-li se tomu nebo onomu úřadu, zaměstknání, službě věnovati čili nic atd. — Těm **dobře radíme, řekneme-li jim, co považujeme k spáse jejich za prospěšné, jestliže je dobrou radou od zlého odvracíme a k dobrému vedeme nebo poukážeme-li je na osoby, které jim vzhledem spasení mohou dáti vhodnou radu. Tento skutek milosrdenství jest velice důležitým, poněvadž tomu, komu dobře radíme, k jeho časnému i věčnému dopomáháme blahu.**

Příklady: Ježíš uděluje radu mládenci, jenž neví, co by činiti měl, aby byl dokonalým (B. d. str. 168.). Petr radí o letnicích židům, aby činili pokání (B. d. str. 198.)

4. Zarmoucené těšiti.

„Zarmoucení“ jsou ti, kteří těžký mají zármutek, těžké utrpení na duši a na těle; jako nemocní, chudí, pronásledovaní, neštěstím sklíčení atd. — Takové **zarmoucené těšíme**, jestliže k nim přátelsky a laskavě promluvíme, jich k pevné důvěře v Boha a radostnému oddání se do jeho sv. vůle povzbuzujeme, činíme-li jim radost, a jinak snažíme se zmírniti neštěstí jejich.

Tak můžeme těšiti ty, kdož pozbyli svých pokrevenců, že jich navštívíme, soustrast jim projevíme, je na to upozorníme, že se opět se zemřelým shledají, že to pro ně snad bylo lépe atd. Ty, již nemocní jsou, nebo se nacházejí v chudobě, můžeme poukázati na strastiplný, chudý život Božského Spasitele, na radosti a odplatu na věčnosti. — Kterí nad svými hříchy se kormoutí, můžeme potěšiti, poukážeme-li na Boží milosrdenství, k němuž s důvěrou se každý může utéci. — Časným neštěstím postížené můžeme potěšiti laskavou soustrastí, zvláště pak podporou, pomocí atd.

Příklady: Jonathas těší Davida (B. d. str. 75). Pán Ježíš těší vdovu Naimskou (B. d. str. 142.), Marii a Martu (B. d. str. 170.) a své učedníky (B. d. str. 180.)

5. Křivdy trpělivě snášeti.

Tento skutek milosrdenství konáme, snášíme-li trpělivě příkoří nespravedlivě nám učiněné. Snášíme-li bezpráví trpělivě, působíme, že bližní přijde dříve k poznání viny své a se polepší. Proto prokazujeme mu skutkem tímto velké dobrodiní.

Příklady: Job vzhledem své manželky a přátel svých. (B. d. str. 45.) Pán Ježíš v celém životě svém.

6. Ublížujícím odpouštěti.

Ublížuje nám, kdo nám působí příkoří, bezpráví, potupu a hanbu.

Odpouštíme ublížujícím, jestliže bezpráví nebo příkoří nejen trpělivě snášíme, nýbrž je i promineme, na ně zapomeneme, z nich se nehoršíme, nýbrž na-

opak k těm, kteří nás urazili, přívětivě a laskavě se chováme, jim dobré přejeme i prokazujeme a Boha prosíme, aby jim také odpustil.

Příklady: Josef odpustil svým bratrům (B. d. str. 42.). Svatý Štěpán svým mučitelům (B. d. str. 202.). Pán Ježíš těm, kdož jej křižovali. (B. d. str. 188.)

7. Za živé i za mrtvé se modlití.

Může býti, že některý člověk často dlouho nemá příležitosti, aby bližnímu svému prokázal něco dobrého; kromě toho nemůže nikdo dobře činiti všem. Ale jeden skutek může vždycky a všem spolu-bližním prokázati, a to jest sedmý skutek milosrdenství; může totiž za všechny, za živé i za mrtvé se modlití.

Za živé se modlití poroučí nám Kristus v Otčenáši; kde nám přikazuje říkati: „Přijď k nám království tvé, — chléb náš vezdejší dejž nám dnes.“

Tento skutek konal Abraham, přimlouvaje se za obyvatele Sodomy a Gomorrhý. (B. d. str. 25.)

I za mrtvé t. j. za zemřelé máme Boha prositi. To velí nám písmo sv. výslovně: „Svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modlití, aby od hříchů osvobozeni byli.“ (2. Makab.)

Tento skutek konal Juda Makabejský. (B. d. str. 118.)

Kterak dospívá křesťan k životu ctnostnému?

Pilným cvičením se v dobrých skutcích dospěje křesťan k životu ctnostnému.

Ctnost je pevný úmysl a vytrvalé přičinění, s pomocí Boží stále plniti, co Bůh velí.

Křesťanské ctnosti nemá tudy ten, kdož má pouze dobrý úmysl, ale nedává si na práci, aby jej také

osvědčil svými činy; i ten nemá ctnosti, který jednou neb dvakráte dobré činí, a pak zase ne; ani ten ctnostným není, kdo jen to chce a po tom touží, co sám za dobré uznává, ale vůle Boží nedbá.

K ctnosti dospěje člověk **milostí Boží a vlastním přičiněním.**

.Dvě věci náležejí k tomu, aby člověk dospěl k ctnosti:

1. **Milost Boží**, kterou činí Bůh člověka schopným a ochotným, aby dobré konal a zlého se varoval. — Milost tato jest milost Boží **napomáhající**, která v nás působí, abychom dobro poznali, je chtěli, konali a v něm setrvali.

Písmo sv. praví: „Bůh zajisté jest, který působí v nás chtění i vykonání podle dobré vůle své. (Filip. 2, 13.) — Milostí Boží jsem, co jsem, a milost jeho ve mně marna nebyla. (I. Kor. 15, 10.)

Křesťan musí dále, aby k ctnosti dospěl:

2. S milostí Boží **spoluúčinkovati** t. j. on musí býti odhodlán:

a) činiti **všecko**, co Bůh velí.

Kdo by celý zákon zachoval, ale přestoupil by jediné přikázání, učiněn jest všemi vinen.“ (Jak. 2, 10.);

b) činiti **všecko z lásky k Bohu**, ne tedy pro chválu lidskou, pro svůj vlastní prospěch, nebo z jiné časné příčiny. Tu napomíná Pán Ježíš:

„Varujte se, ať spravedlnosti své nečiníte před lidmi, abyste od nich vidění byli; jinak nebudete míti odplaty u Otce svého, který jest v nebesích.“ (Mat. 6, 1.) — „Kdo nemiluje, zůstává v smrti.“ (1. Jan 8, 14.)

Nedostačilo by, kdyby člověk jen někdy zlého se varoval a dobré činil, on musí tak činiti za všech okolností — **stále** nebo **vytrvale**. Někdy se vyskytují mnohé překážky a obtíže v plnění vůle Boží, jako Abrahamovi, jenž měl opustiti vlast svou a obětovati jediného syna; ale i za těchto **překážek a ob-**

UŽÍ musí člověk dobře činit, aby k ctnosti dospěl nebo

c) činit **vytrvale**, co Bůh velí, t. j. nesmí se dáti žádnými překážkami a obtížemi od plnění vůle Boží odstrašiti.

„Království Boží násilí trpí, a ti kteří násilí činí uchvacují je.“ (Mat. 11, 12.)

Může i ctnostný časem pochybiti a klesnouti; avšak proto nepřestává býti ctnostným, jen když chybu svou hned želí, ji napraviti a v ctnosti pokračovati hledí.

Sedmkrát padá spravedlivý a povstává; ale bezbožní padají ve zlém.“ (Přísł 24, 16.)

Které ctnosti rozeznáváme?

Ctnost sama o sobě jest toliko jedna, osvědčuje se však plněním rozličných povinností a protož mluvíme také o **rozličných ctnostech**.

A sice rozeznáváme:

1. **božské ctnosti**;
2. **mravní ctnosti**.

Které jsou božské ctnosti?

Božské ctnosti jsou tři; víra, naděje a láska.

Při všem, cokoli činíme, (při každém činu) musíme míti na zřeteli, **co** činíme a **proč** to činíme. To, co činíme, (k čemu směřuje naše činnost) nazývá se **předmět činu**; příčina však, proč něco činíme, (co nás k tomu má, abychom tak jednali) sluje **pohnutka činu**.

Víru, naději a lásku nazýváme ctnosti božské, protože **sám Bůh jest předmětem jejich a pohnutkou k nim**.

Předmětem víry je všechno, co Bůh zjevil. Avšak všechno, co Bůh zjevil, týče se jeho bytosti, jeho vlastností, jeho skutků a jeho sv. vůle. Proto jest Bůh sám předmětem naší víry.

Pohnutkou víry naší jest opět Bůh sám. Nebo co zjevil, máme za pravdu proto, že On jest bytost věčná, která se mýliti nemůže. Tudy:

Víra jest božská ctnost, kterouž vše za pravé máme, co Bůh zjevil, protože jest věčná pravda, kteráž se mýliti nemůže.

Předmětem naděje jest věčná blaženost; tato záleží v požívání Boha, patření na Boha, a proto jest Bůh sám předmětem naděje. —

Pohnutka, proč doufáme, jest opět Bůh, neboť jest všemohoucí, ve slibech svých věrný a nejvyšší dobrotivý.

Naděje jest božská ctnost, kterouž pro zásluhy Ježíše Krista důvěrně očekáváme, čokoli Bůh slíbil, protože on jest všemohoucí, ve slibech svých věrný a nejvyšší dobrotivý.

Při křesťanské lásce jest zcela patrné, že Bůh sám jest předmětem a pohnutkou její, protože Boha jakožto nejvyšší dobro pro něho samého milujeme.

Láska jest božská ctnost, kterouž Boha nade všechno milujeme, protože jest nejvyšší dobré a k nám nejvyšší dobrotivý.

Víra, naděje a láska přicházejí ale též od Boha bezprostředně, poněvadž zároveň s milostí Boží posvěcující se nám udělují na křtu sv. a z té příčiny nazývají se též vlitými.

Tyto tři božské ctnosti nazýváme ctnosti **vlité** protože jsou zvláštní **nadpřirozený** dar, kteréhož nám Bůh již na křtu sv. uděluje.

„Bez víry nelze se líbiti Bohu. (K Žid. 11, 6.) — Kdo to, co Bůh slíbil, jistě neočekává (nemá žádné naděje), ten v Boha náležitě nevěří. — A „kdo

nemiluje, zůstává v smrti“ (I. Jan 3, 14.). Proto praví katechismus:

Na těchto božských ctnostech všecko záleží v životě křesťanském; nelzeť bez nich života věčného dojíti.

Na křtu sv. byly nám tři božské ctnosti vlitý nebo uděleny a jsou proto ode dne křtu ustavičně v duši (dokud je v stavu milosti). — Ale dokud člověk nedospěl k užívání rozumu, jsou v něm jakoby spaly, on o nich neví a nemůže jich také užívatí. Nedovede ještě mysliti, a proto nemůže ještě Bohu říci, že v něho věří, doufá a jej miluje a proč to činí. Teprve když k užívání rozumu dospěl, jest s to, aby jich užíval, a proto je musí probuditi a to se děje vzbuzováním jich.

Víru, naději a lásku vzbuditi znamená, buď jenom v srdci, anebo spolu i ústy Bohu říci, že v něj věříme, doufáme a jej milujeme a proč v něj věříme, doufáme a jej milujeme.

Ve třech božských ctnostech se **cvičiti**, znamená, častěji tři božské ctnosti vzbuzovati, anebo častěji víru, naději a lásku na mysl si uváděti.

Povinni jsme, tři božské ctnosti často vzbuzovati a v nich se cvičiti.

Víru lze vzbuditi takto:

Věřím v Tebe, pravý, ve třech osobách jediný Bože, Otče, Synu a. Duše svatý, jenž jsi všechno stvořil, všecko zachovávaš a spravuješ; jenž dobré odměňuješ a zlé tresceš. Věřím, že Syn Boží se vtělil, aby nás vykoupil, a že Duch svatý Svou milostí nás posvěcuje. Věřím, že duše naše nesmrtelná, milost pak Boží nám k spasení nevyhnutelně potřebna jest. Věřím a vyznávám všecko, čemu Ježíš Kristus učil, co svatí apoštolové kázali a čemu svatá římská katolická církev věřiti velí. — Tomu všemu věřím, protože jsi, ó Bože! věčná a neskonalá pravda a moudrost, kteréž nelze aby oklamala, aniž lze, aby byla oklamána. Bože, rozmnož víru mou!

Naději lze vzbuditi takto:

Doufám a důvěřuji se v Tvou, ó Bože! svrchovanou dobrotu a v Tvé milosrdenství, že mi pro nesmírné zásluhy svého jediného Syna, Ježíše Krista udělíš, abych za živa hříchy své poznal, dokonale jich litoval a že mi je odpustíš, po smrti pak že mi ráčíš spasení věčné dáti a popřáti, abych na Tebe tváří v tvář patřil, Tebe miloval, a s Tebou se věčně radoval; mám naději, že mi také dáš, čím bych toho dosáhl. — Doufám to od Tebe, protože jsi to slíbil, jenž jsi všemohoucí, věrný, svrchovaně dobrotivý a milosrdný. Bože, posilni naději mou!

Lásku lze vzbuditi takto:

Bože můj! miluji Tebe z celého srdce svého nade všechno, protože jsi nejlepší dobré, že jsi svrchovaně dokonalý a vší lásky hoden; i proto Tě miluji, že jsi ke mně a ke všemu stvoření svrchovaně dobrotivý. Žádám toho srdečně, abych Tě tak dokonale miloval, jako Tě tvoji věrní služebníci milují a milovali, s jichžto láskou spojuji svou nedokonalou lásku; tu ve mně, ó Bože, vždy víc a více rozněcuj. — Ježto si tedy upřímně žádám, abych Tě srdečně a vroucně miloval, a se opravdově snažím, abych toho dokázal, bolestně toho želim a lituji, že jsem Tebe, své nejlepší dobré, svého Stvořitele, Vykupitele a Posvětitel rozhněval; želim toho srdečně, že jsem Tebe, Otce svého nejhlavnějšího, svého všemohoucího Pána a spravedlivého soudce urazil. Opravduť míním všech hříchů i všech zlých příležitostí se varovati, předešlých nepravostí vždy více a více litovati, ošklivost hříchu častěji rozjímati, a nikdy více ničehož proti Tvé nejsvětější vůli se nedopouštět. Přijmiž mne opět za syna svého, a dejž mi tu milost, abych splnil, co jsem si umínil. Za to Tě žádám skrze neskonale zásluhy Tvého Božského Syna, Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista. Amen.

Které ctnosti nazýváme mravní ctnosti?

Slovem „mravy“ označujeme smýšlení a jednání člověka, jeho veškeré chování se k sobě a ku svým spolubližním.

Jestliže smýšlení a jednání člověka k sobě a k bližnímu jest takové, jako ho vyžaduje vůle Boží, říkáme o něm, že jest mravný nebo že má dobré mravy.

Mravné ctnosti nazýváme ty, které ustanovují, jak se sami k sobě a k bližnímu chovati máme.

Mezi mravnými ctnostmi, které křesťan konati má, rozeznáváme:

1. čtvero základních ctností,
2. sedmero hlavních ctností,
3. osmero blahoslavenství.

1. Čtvero základních ctností:

Jako jsou mezi hříchy některé, z nichž jiné povstávají, tak jsou i mezi mravnými ctnostmi některé, ze kterých pocházejí nebo vznikají jiné, a ty nazýváme **základní ctnosti**.

Písmo sv. samo na ně poukazuje: „Miluje-li kdo spravedlnost, její účinky jsou následující ctnosti: neboť střídmosti a opatrnosti vyučuje a spravedlnosti i síle, nad něž nic užitečnějšího není lidem v životě. (Moudr. 8, 7.)

Které jsou základní ctnosti?

Základní ctnosti jsou tyto čtyry:

1. Opatrnost, 2. Střídmost, 3. Spravedlnost, 4. Statečnost.

Kdo užívá vhodných prostředků k dosažení svých dobrých úmyslů, toho nazýváme vůbec **moudrým** nebo **opatrným**.

Opatrnými máme vždycky býti, jak nás k tomu napomíná P. Ježíš, řka: „Buďte opatrní jako hadové.“ (Mat. 10, 16.)

Proto má také křesťan na své spasení pamatovati, (míti je na zřeteli) a vhodných od Ježíše Krista k spasení duše ustanovených prostředků užívatí a varovati se toho, co by mu v dosažení spásy překážeti mohlo. Jedná-li tak vždycky, koná ctnost, jež sluje **křesťanská opatrnost** (moudrost).

1. **Opatrnost** (moudrost) jest ctnost, kterouž křesťan své spasení vždy na zřeteli má a k dosažení jeho nejpríhodnějších prostředků užívá.

Není opatrným nebo moudrým, kdo baží jen po věcech světských, domnívaje se, že v dosažení jich záleží největší štěstí (převrácený úmysl); aniž ten jest moudrý, kdo sice spasen býti chce, ale nikoli zbožně a křesťansky, nýbrž bezbožně žije (převrácené prostředky).

Příklady: Šalomounova modlitba (B. d. str. 81.). Panny opatrné a neopatrné (B. d. str. 175.).

Abychom vždy opatrně jednali, vzpomínejme často na smrt. Co bychom v okamžiku smrti si přáli, by od nás vykonáno nebylo bývalo, toho nečiníme nyní, a co si pak přáti budeme, bychom byli vykonali, to činíme hned. Mějme stále na očích příklad božského Spasitele a jeho blahoslavené Matky a jeho Svatých, následujme příkladu a rady křesťansky opatrných lidí, pak nebudeme jednati nikdy neopatrně.

Často povstává v člověku žádost, dopustiti se něčeho zlého, jako ku př. v Evě, jísti ze zapovězeného ovoce; jest to žádost zlá a jelikož na požitek tělesný se vztahuje, sluje též **tělesná**.

Často ponoukají nás i jiní lidé ke hříchu a žádost po něm v nás probouzejí. Při také nezřízené žádosti máme býti na sebe opatrnými, pamatovati na všudypřítomost Boží, jako to činil Josef egyptský a tak žádost svou krotiti.

Život a všecky statky tohoto světa (věci vezdejší) nic by nám neprospěly, kdybychom jich užívali na škodu duše své. „Co jest platno člověku, kdyby všecken svět získal, na duši pak své škodu trpěl?“ (Mat. 16, 26.)

Máme tělesné žádosti krotiti a vezdejších věcí užívati, aby nebyly duši na škodu. Kdo tak jedná, koná ctnost, která sluje **křesťanská střídmost**.

2. **Střídmost** jest ctnost, kterouž křesťan umí tělesné žádosti krotiti a vezdejších věcí tak užívati, aby na duši škody neutrpěl.

Příklad: O roli bohatého člověka. (B. d. str. 166.)

Máme vůli Boží rádi a ve všem plniti. Tato ukládá nám ve dvou přikázáních lásky povinnosti k Bohu, k sobě a k bližnímu. Kdo všecky tyto povinnosti vždycky plní, ten jest **křesťansky spravedlivým** vůbec.

Zde rozumí se křesťanskou spravedlností zvláštní hlavní ctnost, kterou jest křesťan schopen a nakloněn každému dáti, co jeho jest a od nikoho nežadati, co mu nenáleží.

3. **Spravedlivost** jest ctnost, kterouž křesťan každému svědomitě nechává a dává, což jeho jest.

„Dávejte, co jest císařovo císaři, a co Božího Bohu.“ (Mat. 22, 21.)

Konání dobrého bývá člověku často velmi obtížno, any se mu rozličné překážky staví v cestu. Těmito obtížemi nemá se dát křesťan zastrašiti v konání dobrého, nýbrž má raději všechno obětovati a vytrpěti, než aby nějaké důležité povinnosti obmeškal.

Kdo má takové smýšlení, pevnou vůli a stálou snahu, nedati se překážkami od konání dobrého odvrátiti a ku zlému svěsti, ten jest **statečný** a koná ctnost, jež sluje **křesťanská statečnost**.

4. **Statečnost** jest ctnost, kterouž křesťan ve své povinnosti stále trvá a žádnou překážkou a obtíží mýliti se nedá.

Příklady: Tři mládenci (B. d. str. 106.). — Eleazar (B. d. str. 115.). — Sv. Štěpán (B. d. str. 201.). — Sv. mučedníci.

Které jsou sedmery hlavní ctnosti?

Sedmery hlavních ctností, jimž se protivuje sedmero hlavních hříchů, jsou:

Pokora proti pýše.

Štědrotá proti lakomství.

Čistota proti smilstvu.

Přiznivost proti závisti.

Střídmost proti obžerství a opilství.

Mírnost proti hněvu.

Horlivost proti lenosti.

„Publikán (v chrámě) stoje z daleka, nechtěl ani očí k nebi pozdvihnouti, ale bil se v prsa svá, řka: Bože, buď milostiv mně hříšnému“; (Luk. 18, 13.) tím uznával své křehkosti a vady, zároveň však tím nechlubil se, co dobrého vykonal, jako fariseus, nýbrž připisoval to Bohu. Kdo takto jedná, nazývá se **pokorným** a ctnost ta sluje **pokora**.

1. Pokora jest ctnost, kterouž křesťan své křehkosti a vady stále na paměti má a protož toliko Bohu připisuje, co dobrého má a koná.

Apoštol praví: „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost.“ (I. Petr 5, 5.)

Příklady: Panna Maria (B. d. str. 121.). — Svatý Jan Křtitel (B. d. str. 129.). — Setník v Kafarnaum (B. d. str. 142.). — Žena Kananejská. (B. d. str. 155.)

Kdo může, má nuzného podporovati t. j. uděleti almužnu. „Prodejte, co máte, a dávejte almužnu. Dělejte sobě měšce, kteříž nevetšejí; nehynoucí poklad v nebesích, kdežto se zloděj nepřibližuje, ani mol kazí.“ (Luk. 12, 33.)

Tak máme jednati z lásky k Bohu a k bližnímu, rádi nebo ochotně. „Veselého dárce miluje Bůh“ (2. Kor. 9, 7.). Kdo potřebnému bližnímu

ochotně ze statku svého uděluje, nazývá se **štedrým** a ctnost tato sluje **štedrota**.

2. **Štedrota** jest ctnost, kterouž křesťan ze statku svého potřebnému bližnímu ochotně uděluje.

Příklady: Tobiaš. (B. d. str. 94.). Booz k Rut. (B. d. str. 66.) — Vdova ze Sarepty k proroku Eliášovi. (B. d. str. 87.)

Bůh obdařil každého člověka pocitem, jenž se nazývá stydlivost, a jenž se hned probouzí, jestliže člověk něco nepočetného mluví, myslí neb činí. Kdo si nic takového nedovolí v myšlénkách, slovech ani skutcích, co by stydlivost porušiti neb uraziti mohlo, sluje **čistým** a ctnost ta nazývá se **čistota**.

3. **Čistota** jest ctnost, kterouž křesťan se bedlivě střeží všeho, co by stydlivost porušiti nebo uraziti mohlo.

Blahoslaveni čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou. (Mat. 5, 8.)

Příklady: Josef Egyptský. (B. d. str. 36.). Susanna. (B. d. str. 105.) Marie, Josef, pěstoun Páně.

Míváme radost, potkalo-li nás něco příjemného. Podobně máme se radovati, jestliže se něčeho dobrého dostalo bližnímu. „Radujte se s radujícími“. (Řím. 12, 15.) Máme se tedy z blaha bližního svého těšiti; a protože bližnímu máme z lásky činiti všecko, co nám jest příjemno, máme též dle možnosti k blahu jeho napomáhati. Kdo tak jedná, koná ctnost, jež sluje **příznivost**.

4. **Příznivost** jest ctnost, kterouž se křesťan z blaha svého bližního upřímně raduje, a pokud může k blahu jeho napomáhá.

Příklady: Abraham a Lot. (B. d. str. 23.). Jonathas a David. (B. d. str. 74.) Pán Ježíš vzkřísiv mládence Naimského. (B. d. str. 142.)

Tuto ctnost mají a mohou dítky konati zvláště tehdy, když obdrželi bratři neb sestry jejich něco, co je těší když jejich spolužáci bývají pochváleni; tu se mají z toho radovati.

Člověk má každou nezřízenou choutku, náklonnost neb žádost krotiti (jí odporovati); a všeho užívati s mírou. Tudy máme i nezřízené žádosti po jídle a po pití odpírati a obého jen v pravé míře požívati; ano člověk si má v té příčině i mnohé věci odepríti. Kdo tak činí, jest **střídmým** a ctnost tato sluje **střídmost**.

5. Střídmost v jídle a pití jest ctnost, kterouž křesťan při požívání pokrmu a nápoje vždy slušnou míru zachovává, ano i rád se při tom zapírá.

Příklady: Daniel a jeho soudruzi. (B. d. str. 104.). — Chcete-li zůstatí zdrávi a život si prodloužiti, buďte střídmými. Nestřídmost způsobila již mnohým předčasnou smrt. „Buďte že jíte nebo že pijete, nebo cokoli jiného činíte, všechno číňte ku chvále Boží“ (I. Kor. 10, 31.)

Když byl David na útěku před synem Absolomem, potkal se s ním muž z domu Saulova, jménem Semei, kterýž házeje po Davidovi kamením a zlořeče mu řekl: „Vyjdi ze země, vyjdi, muži krve!“ Popuzen touto podlostí chtěl mu Abisai setnouti hlavu, ale David vlídně a mírně tomu odporoval, potlačiv v sobě všeliký hněv a nepřipustiv, aby se proto Abisai mstil. Tak má jednati i každý křesťan: má nespravedlivý hněv v sobě krotiti a nižádné pomstě nedati vzniknouti v srdci svém. Kdo tak jedná, jest **mírný** a ctnost, již tím koná, sluje **mírnost**.

6. Mírnost jest ctnost, kterouž křesťan nespravedlivý hněv v sobě krotí a nižádné pomstě vzniknouti nedá.

„Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“
(Mat. 11, 29)

V podobenství o hřivnách pochválil Pán Ježíš služebníka horlivého pěknými slovy, nazvav jej služebníkem dobrým a věrným a odměnil jej radostí věčnou. Aby se i nám od Pána Ježíše takové dostalo pochvaly a odměny, máme povinnosti své ochotně (rádi) a věrně plniti a s radostí konati, co k oslavě Boží a k spasení duší napomáhá. Kdo tak jedná, koná ctnost, jež sluje **horlivost**.

7. Horlivost jest ctnost, kterouž křesťan povinnosti své ochotně a věrně plní a s radostí koná, co k oslavě Boží a k spasení duše napomáhá.

Příklady: Mojžíšovo poslední napomenutí. (B. d. str. 62.) Samuel v chrámě. (B. d. str. 67.) Svatí apoštolové.

Horlivost vzhledem blaha časného nazývá se **pracovitost** nebo pilnost.

Příklady: Rut. (B. d. str. 66.). Jakub u Labana. (Bibl. děj. str. 32.)

4. Osmero blahoslavenství.

Máme žítí zbožně nebo křesťansky spravedlivě, bychom tak blahoslavenými (svatými) se stali. To si také každý z nás přeje. Pán-Ježíš učil jednou na jedné hoře ctnostem, pro které lidi, kteří je konají, nazval **blahoslavenými**, t. j. blaženými zde i na věčnosti. Proto slují ctnosti ty **blahoslavenství** a jsou tyto.

1. Blahoslavení **chudí duchem**; nebo jejich jest **království nebeské**.

„**Chudí duchem**“ znamená jako chudí dle ducha, dle duše. — Chudí duchem jsou ti, kdož nelnou srdcem k penězům a statkům, a po nich nezřízeně netouží.

Chudí duchem jsou tedy

1. **opravdu chudí**, kteří chudobu svou snášejí s odevzdaností do vůle Boží, jako na př. Job anebo chudý Lazar, ale ne ti, kteří chudobu snášejí netrpělivě, proti Bohu reptají a bohatcům jejich peníze a statky závidí.

2. **Dobrovolně chudí**, kteří z lásky k Bohu svých vezdejších statků se odříkají, aby následovati mohli příkladu Kristova a svatých apoštolů.

3. **Také ti bohatci**, kteří nelnou srdcem svým ke statkům vezdejším, nýbrž je mají a jich užívají, aby konati mohli své povinnosti a dobré skutky.

„**Jejich jest království nebeské**“ t. j. oni již nyní mají říši Boží v srdci, mají její milost, její pokoj, její radost a přijdou po smrti do království nebeského.

Na toto blahoslavenství máme vzpomenouti; když v nás povstává nezřízená žádost po penězích a statcích vezdejších; nebo pýcha se nás zmocňuje, abychom ji odolali.

2. Blahoslavení tiší; neboť oni zemí vládnouti budou.

Tiší jsou ti, kdož jsou mírné povahy, kteří se nezlobí a nereptají, nýbrž klidnými a přívětivými zůstávají i při urážkách, jako ku př. Job při výčitkách své manželky, David vzhledem Saula atd.

„Oni zemí vládnouti budou“ t. j. 1. oni získají si na světě srdce svých bližních a tak v klidu budou požívatí svých statků pozemských; — 2. budou vládnouti zemí duše své t. j. budou pány samých sebe, svého srdce, svých náklonností a žádostí a zachovají pokoj srdce; — 3. oni konečně obdrží království nebeské.

Probouzí-li se v nás netrpělivost a hněv, vzpomeňme si na toto blahoslavenství a to nás mocně bude míti k tomu, bychom přemohli všelikou náklonnost ku hněvu.

3. Blahoslavení lkající; neboť oni potěšeni budou.

Lkající jsou ti křesťané, kteří nad svými vlastními nedokonalostmi a hříchy, nebo nad hříchy svých spolubližních se rmoutí a truchlí; pak i ti zbožní křesťané, kteří se odříkají radostí tohoto světa, utrpení vezdejší trpělivě a v duchu kajicnosti snášejí, ano i dobrovolným skutkům kajícím se podrobují. Ku př. Judit, Magdalena.

„Oni potěšeni budou“ t. j. Bůh udělí jim již na tomto světě mnohonásobnou útěchu a radost srdce, a připraví jim nevýslovnou útěchu v životě budoucím.

„A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich: a smrti více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více, nebo první věci pominuly“ (Zjev. 21, 4.).

Jestliže nás lidé lákají k hříšným rozkošem, vzpomeňme si na toto blahoslavenství; a tato vzpomínka nás posilní, bychom statečně odpírali lákání jejich.

4. Blahoslavení, kteří lačněji a žízněji po spravedlnosti; neboť oni nasyceni budou.

Kdo má hlad a žízeň, má velikou touhu po pokrmu a nápoji. Po něčem lačnosti a žízniti, znamená tedy tolik, jako „po něčem velikou touhu mítí.“

Po spravedlnosti lačnosti a žízniti jest tolik, jako velikou touhu po křesťanské spravedlnosti, po ctnosti a dokonalosti mítí a po nich bažiti tak, jako hladový a žíznivý baží po pokrmu a po nápoji.

„Oni nasyceni budou“ t. j. jejich touha bude upokojena, oni již zde na zemi k větší a větší dospějí svatosti a ctnosti, a srdce jejich již na světě bude naplněno radostí. Dokonale naplní se touha jejich teprve na věčnosti, až obdrží blaženost věčnou.

Ochabuje-li naše horlivost v dobrém, máme vzpomínkou na tuto blaženost ji znova oživití.

5. Blahoslavení milosrdní; nebo oni milosrdenství dojdou.

Milosrdní jsou ti, kdož z upřímné lásky mají slitování a soustrast se svými bližními, a proto jim dle možnosti pomoci se snaží.

„Oni milosrdenství dojdou“ t. j. Bůh se slituje také nad nimi, on již zde na světě vyslyší milostivě jejich prosby, poskytne jim v potřebách jejich pomoc a odpustí tresty za hříchy. Na onom světě bude jim zvláště na soudě milostiv a odmění skutky jejich milosrdenství.

Příklady: Tobiáš. (B. d. str. 94.). Tabitha. (B. d. str. 205.).
Přichází-li nám za těžko konati milosrdenství, máme si zvláště blahoslavenství toto připomenouti.

6. Blahoslavení čistého srdce; nebo oni Boha viděti budou.

„Čisté srdce“ mají ti, kteří mají svědomí čisté od všelikých hříchů, kdož si nedovolí žádných hříšných myšlének, slov ani skutků a zvláště se chrání ohavného hříchu smilstva.

„Oni Boha viděti budou“ t. j. oni již na tomto světě Boha dokonale poznají a budou na něm míti větší radost, nežli jiní lidé, jichžto srdce není čisto, a na věčnosti dostane se jim skutečně štěstí, že spatří Boha tváří v tvář.

Příklady: Maria. Sv. Jan. Necht jakákoli pokušení k hříchu dorážejí na nás, máme se rychle na blahoslavenství toto upamatovati a jím k odporu se posilniti.

7. Blahoslavení **pokojní**; nebo oni synové Boží slouti budou.

Pokojní slovou ti, kdož jsou vždycky ochotni, zachovati pokoj, v pokoji (v míru) žíti s Bohem, se sebou a s bližními a ze všech sil se přičiňují, aby jiných, kdož jsou rozdvojeni s Bohem nebo bližním, smířili, tudy pokoj zjednali.

S Bohem má člověk pokoj, když ho miluje jakožto nejvyšší dobro, přikázání jeho zachovává a tak i od něho milován jest. — Se sebou má člověk pokoj, krotí-li své zlé náklonnosti a žádosti a plněním přikázání Božích sobě zachovává dobré svědomí. — Pokoj s bližním má ten, kdo žije se svým bližním v míru a svornosti, s ním vlídně a laskavě zachází a též mezi lidmi svárům a různicím zabrániti se snaží.

„Oni synové Boží slouti budou“ t. j. oni Bohu, jenž jest Bůh pokoje, budou podobnými a budou od něho milováni jako jeho dítky, a proto též jednou děditi budou království nebeské.

Příklady: Abraham s Lotem. (B. d. str. 23.). Jakub k Esauovi. (B. d. str. 33.). Popudy k sváru a různicím máme potlačiti vzpomínkou na toto blahoslavenství.

8. Blahoslavení, **kterí protivenství trpí pro spravedlnost**; nebo jejich jest království nebeské.

„Protivenství trpěti“ znamená utiskování a osočování býti, haněn, mučen, uvězněn, ano usmrcen býti. Pán Ježíš blahoslaví jen ty, kteří protivenství trpí pro spravedlnost t. j. kteří jsou pronásledováni, protože jsou spravedliví, přikázání Božích zachovávají a k hříchu svěsti se nedají, tedy pronásledováni jsou pro Krista.

K nim náležejí 1. kdož jsou pronásledováni pro svou víru jako sv. mučedníci a vyznavači. — 2. Ti, kdož jsou pronásledováni, ježto přikázání Boží věrně a stále zachovávají a všelikým i nejsvůdnějším pokušením světa a ďábla odpírají. — 3. Ti, kdož jsou pronásledováni, poněvadž na jiné vynikají svou nevinností a ctností.

„Jejich jest království nebeské“ t. j. oni jsou sice pronásledováni, ale již nyní přebývá pokoj Boží v srdci jejich a již nyní mohou se radovati a veseleti, nebo obdrží nebe, a odměna jejich v nebesích bude tím větší, čím více jim bylo trpěti a snáseti.

Příklady: Apoštolové. — „Všichni, kdo chtějí pobožně živi býti, v Kristu Ježíši protivenství trpěti budou.“ (2. Tim. 3, 12.)

V čem má ctnostný křesťan pokračovati? Proč?

V mravném životě nesmí nikdo se zastaviti, kdo v dobrém nepokračuje, ten jde zpět. Příkladem a vzorem, jak máme v dobrém prospívati, jsou nám Svatí a Světice Boží. Oni od ctnosti k ctnosti jako po stupních kráčeli, novými a novými skutky dobrými se obohacovali a den ze dne lepšími a dokonalejšími se stávali. Podobně má činiti každý křesťan: má stále v dobrém pokračovati.

Písmo sv. praví: „Kdo spravedlivý jest, ospravedlní se ještě a svatý posvětiž se ještě“ (Zjev. 22, 11.)

Poněvadž Pán Ježíš praví: „Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest“ (Mat. 5, 48.), má

křesťan v dobrém pokračovati proto, aby dospěl k dokonalosti křesťanské. Proto dí katechismus:

Člověk se ctnosti nikdy úplně nedoučí: avšak má stále v dobrém pokračovati, aby dospěl k dokonalosti křesťanské.

Kdo jest vzorem křesťanské dokonalosti?

Nejvyšším vzorem vší dokonalosti jest Ježíš Kristus.

V čem záleží křesťanská dokonalost?

Křesťanská dokonalost záleží v tom, že se křesťan věrně snaží, aby následoval Krista Ježíše, pokud to s milostí Boží člověku možno.

„Chceš-li dokonalým býti, následuj mne“ (Mat 19, 21.), odpověděl Pán Ježíš mládenci, jenž po dokonalosti toužil. Krista následovati znamená, život svůj dle příkladu, který nám dal Pán Ježíš, zaříditi, život Kristův snažiti se napodobiti. — „Kristus vám pozůstavil příklad, abyste následovali šlépějí jeho.“ (I. Petr 2, 21.)

Proč máme po dokonalosti toužiti?

Máme po dokonalosti toužiti:

1. Protože Kristus Pán všem přikázal: „Buďte dokonalí, jako i Otec váš v nebesích dokonalý jest.“ (Mat. 5, 48.)

2. Protože odplata naše v nebesích tím hojnější bude, čím dokonalejší byl život náš na zemi.

„Kdo skoupě rozsívá, skoupě i žíti bude; a kdož rozsívá v požehnání, z požehnání i žíti bude.“ (2. Kor. 9, 16.) Tím se chce říci: jako rolník, jenž by při osívání role byl skoupý, málo sklídí, tak i křesťan malé odplaty dojde, konal-li málo dobrého; naopak čím více dobrého konati se snažil a konal, tím hojněji bude odměněn.

3. Protože kdo v dobrém nepokračuje, ochabuje.

Co napomáhá k dokonalosti křesťanské?

Pán Ježíš napomíná nás k modlitbě a bdělosti slovy: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (Mat. 26, 41.) K dokonalosti napomáhá tedy:

1. vroucí modlitba a stálé bdění.

Čím častěji si člověk umíní něco dobrého vykonati a čím živěji má úmysl ten na paměti, tím pevnější stává se jeho vůle k provedení skutku.

2. Vzbuzování dobrého úmyslu při veškerém jednání našem.

Úmysl tento má záležeti v tom, že cokoliv budeme konati, má směřovati k oslavě Boží, k prospěchu naší duše, jakož i bližních. V té příčině napomíná písmo sv.: „Buďte že jíte nebo pijete nebo cokoli jiného činíte, všecko k slávě Boží činite.“ (I. Kor. 10, 31.)

Jsme-li bez hříchu (těžkého) a přijímáme-li sv. svátosti, přijetím jejich rozmnožuje se v nás milost Boží posvěcující; nabýváme tedy většího stupně svatosti a dokonalosti. Ku křesťanské dokonalosti napomáhá konečně

3. časté přijímání svatých svátostí.

O evangelických radách.

Řekneme-li někomu, co by mu bylo prospěšno, ponecháváme-li mu však na vůli, chce-li to učiniti nebo neučiniti, tedy mu dáváme **radu**. Pán Ježíš dal takovou radu rozličným osobám. Řekl totiž k bohatému mláďenci: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a přijď a následuj mne.“ (Mat. 19, 21.) Pán Ježíš mu tedy radil,

aby se stal **dobrovolně chudým**. První evangelická rada je tedy:

1. Dobrovolná chudoba.

Dobrovolně chudým jest tudý ten, kdo ze své vůle (nikým nepřinucen) chudým se stal; kdo tedy všeho, co má, z lásky k Bohu se vzdá a statků vezdejších si dále vydobývati a je míti nechce, aby tak Bohu tím lépe sloužiti, chudému Spasiteli tím podobnějším se státi mohl a tím snadněji jej následoval.

U sv. Matouše (19, 12.) praví P. Ježíš, že jsou někteří, kteří aby sloužili Bohu tím horlivěji, neženatými zůstávají dobrovolně. Zdržovati se po celý život dobrovolně všeho, co se přičí ctnosti čistoty, i také manželství se zřící, sluje **ustavičná čistota**. Druhá evangelická rada je

2. ustavičné paniotví.

Má-li někdo za to, že by rozkaz Kristův: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sama a vezmi kříž svůj a následuj mne“ (Mat. 16, 34.), lépe plniti mohl, když by vstoupil do řehole a duchovnímu představenému slíbil dokonalou poslušnost: jest mu volno v plnění této rady se uvázati. Třetí evangelická rada je

3. dokonalá poslušnost k duchovnímu představenému.

Rady tyto nazýváme **evangelickými**, protože je Kristus Pán ve svém **evangeliu** jednotlivým osobám radí.

Tyto rady zachovávatí jest povinen toliko ten, kdo se k tomu zavázal platným slibem Bohu.

Sliby tyto skládají osoby řeholní nebo klášterní. Jsou to lidé, kteří od světa odloučení, dle jisté od papeže schválené řehole (spůsobu života) pod duchovním svým představeným společně v jednom domě žijí a službě Boží zcela se zasvětili. Uveď příklady!

Opakování. Kdo sluje křesťansky spravedlivým? — V čem záleží křesťanská spravedlnost? — Které skutky nazýváme dobrými? — Proč jsme povinni konati dobré skutky? — Kterak musí dobré skutky konány býti, mají-li míti zásluhy k životu věčnému? — Kterí jsou nejpřednější dobří skutkové? — Co rozumíme každým tím dobrým skutkem? — Které jsou skutky tělesného a které duchovního milosrdenství? — Kterak dospívá křesťan k životu ctnostnému? — Které ctnosti rozeznáváme? — Které jsou tři božské ctnosti? — Které ctnosti nazýváme mravní ctnosti? — Které jsou sedmery hlavní ctnosti? — V čem má ctnostný křesťan pokračovati? — Proč? — Kdo jest vzorem křesťanské dokonalosti? — V čem záleží křesťanská dokonalost?

Díl čtvrtý.

O modlitbě.

V podobenství o vinném keři řekl Pán Ježíš učenníkům svým: „Beze mne nemůžete ničeho učiniti.“ Slovy „beze mne“ mínil Pán Ježíš bez milosti jeho. Bez milosti, jak sv. Pavel praví, nemůžeme ani dobrou myšlenku v sobě vzbuditi, která by pro nebe byla záslužnou. (II. Kor. 3, 5.) Jestliže bez milosti (pomoci) Boží nemůžeme ani dobrou myšlenku v sobě vzbuditi, tím méně možno nám bez milosti zachovati příkazy Boží, dobré činiti a v něm setrvati.

Proto se praví v katechismu:

Člověk se hříchu neuchová, k spravedlnosti nedospěje, aniž se v spravedlnosti neudrží bez milosti Boží.

Chceme-li nějakého daru neb dobrodiní dosáhnouti, musíme za ně prositi. Prositi Boha za něco, sluje modliti se a úkon ten modlitba.

Z té příčiny milosti Boží dosíci lze **modlitbou**.

„Otec váš nebeský dá ducha dobrého těm, kteříž ho prosí.“ (Luk. 11, 13.)

Svatý apoštol Pavel počal své obrácení modlitbou; trval totiž po tři dny v Damašku, postě a modle se.
— Sv. Štěpán, dokonáváje dílo svého spasení smrtí

mučednickou, modlil se. „I kamenovali Štěpána modlí-
cího se a řkoucího: „Pane Ježíši, přijmi ducha mého!“
(Sk. apošt. 7, 58.)

Modlitba jest tedy **počátek a dovršení** všeho,
co člověk k spasení svému konati může a má.

Protož jedná poslední díl katechismu:

1. O modlitbě vůbec.
 2. O modlitbě Páně.
 3. O rozličných církevních modlitbách a pobož-
nostech.
 4. O církevním svěcení a žehnání.
-

I. O modlitbě vůbec.

C o j e s t m o d l i t b a ?

Modlitba jest **pozdvížení duše** k Bohu a roz-
mluva s Bohem.

Duši pozdvihnouti t. j. svůj rozum a svou vůli,
všecko své myšlení nebo celé srdce obrátiti k Bohu.

Pozdvížení duše t. j. všechny své myšlenky a žá-
dosti, svůj rozum a vůli, ano celé srdce od věcí,
které jsou na zemi odtrhnouti a k Bohu, jenž
obzvláště jest v nebi, jich povznést.

Kdo pouze na Boha myslí, nebo o Bohu přemýšlí, jako
ku př. zde při vyučování náboženství, kde mnoho sly-
šíte o Bohu, ten se povznáší sice k Bohu rozumem svým,
ale nemodlí se, nejsou-li zároveň i jeho vůle a srdce
k Bohu obráceny. — Kdo však zároveň se svými my-
šlenkami i své žádosti, svou vůli, své srdce k Bohu po-
vznáší, nebo kdo s láskou a radostí, touhou a skrouše-
ností na Boha myslí, ten se modlí.

Poněvadž však člověk své myšlenky, žádosti a city vždycky v slova klade, by jich někdy ani nevyslovil, nazývá se modlitba též **rozmluvou s Bohem**.

Povinni jsme se modlit:

Bůh jest bytosť nejdokonalejší, poněvadž má nejlepší vlastnosti; on jest náš Stvořitel, Vykupitel a Posvětitel, my jsme ve všem na něm závislími, nebo všechno dobré máme od něho. Že takto o Bohu smýšlíme, jakožto o bytosti nejdokonalejší a nejdobrotivější, máme též na jevo dávat, což se může státi hlavně modlitbou. Povinni jsme se tedy modlit,

1. že toho vyžaduje **velebnost a dobrotivost Boží**.

Bůh nemá zapotřebí modlitby naší, ale nám jest potřebí modlit se; Bůh ví, čeho potřebujeme: „Víš Otec váš, čeho jest vám potřebí, prvé nežli byste ho prosili“, (Mat. 6, 8.) praví Pán Ježíš. — Když se modlíme, nechceme teprve Boha uvědomiti o tom, čeho potřebujeme, nýbrž jen v nejhlubší pokoře svou bídu, slabost a nedostatečnost před ním, jakožto dárce všeho dobrého vyznati, a tak ku přijetí jeho milostí a darů pro tělo i pro duši se připraviti. Jsme povinni modlit se,

2. že toho vyžadují duchovní i tělesné **potřeby naše**.

Již Israelitům dle výroku Spasitelova (Mat. 4, 10.) přikázal Bůh: „Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš.“

Také Pán Ježíš přikázal nám modlit se: „Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlučte, a bude vám otevřeno.“ (Mat. 7, 7.)

Modlit se

3. velí **určitý rozkaz Boží**.

Kolikerou modlitbu dle úmyslu rozeznáváme?

Dle úmyslu, jakým modlitby konáme, rozeznáváme:

1. **modlitbu chvály**, když se modlíme, abychom se Bohu, jakožto nejvyššímu Pánu veškerého světa klaněli.

Konáme modlitbu chvály, když na nesmírnost, dobrotivost a krásu Boží v duši se rozpomínáme, nebo tyto myšlenky i slovy vyjadřujeme; ku př. říkáme-li: „Sláva Bohu Otci i Synu . . .“ nebo „Tebe Bože chválíme, Tebe, Pane, velebíme . . .“

„Pánu Bohu svému klaněti se budeš.“ (Mat. 4, 10.)

Rozeznáváme

2. **modlitbu díků**, když se modlíme, abychom Bohu za všechny jeho dary a milosti **děkovali**.

Ku př. modlitba večerní, modlitba po jídle. „Ve velké modlitbě a prosbě s díkůčiněním, známy buďtež žádosti vaše Bohu.“ (Filip 4, 6.)

Rozeznáváme

3. **modlitbu prosebnou**, když se modlíme, abychom na Bohu potřebných darů a milostí **žádali**, ku př. Otčenáš. (B. d. str. 166.)

„Proste a bude vám dáno.“ (Mat. 7, 7.)

Rozeznáváme konečně;

4. **modlitbu smírnou**, když se modlíme, abychom Boha za **odpuštění hříchů** prosili.

Ku př. Vzbuzení lítosti před svatou zpovědí. — Modlitba publikána v chrámě. (B. d. str. 167.)

Kterak se máme modlití?

Ne každou modlitbou zalíbí se možno Bohu a dosíci toho, zač prosíme. Aby nám modlitba vyjednala darů a milostí, za něž prosíme, musíme ji konati dobře a pravým způsobem.

„Dobře a pravým způsobem se modlíme, má-li naše modlitba všechny vlastnosti dobré a náležité modlitby.

Aby byla modlitba dobrá, musíme se modliti:

1. Vroucně, 2. pokorně, 3. důvěrně, 4. vytrvale, 5. ve jménu Pána Ježíše.

Kdy se modlíme vroucně, pokorně, důvěrně, vytrvale, ve jménu Pána Ježíše?

Farizeové konávali časté a dlouhé modlitby, a přece o nich řekl Pán Ježíš, že o nich platí výrok Boží: „Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne“ (Mat. 15, 8.), protože při modlitbě říkali jen pobožná slova, ale na to, co říkali, nemyslili, aniž toho v srdci cítili; Farizeové se nemodlili vroucně. Taková modlitba nic by nám neprospěla; my se máme modliti **vroucně** nebo-li nábožně.

Vroucně se modlí, kdo nejen pobožná slova říká, ale i pobožné myšlenky a city v sobě vzbuzuje.

Pro hříchy své máme se před Bohem ponížiti a v srdci svém toho želeť, že jsme Boha urazili t. j. modliti se **pokorně**.

Pokorně se modlí, kdo při modlitbě nehodnost a hříšnost na mysli má.

„Modlitba kořícího se, oblaky proniká,“ (Sir. 35, 21.) t. j. přichází do nebe před trůn Boží, Bůh ji slyší.

Příklady: Farizeus a publikán v chrámě. (B. d str. 167.)

— Pohanský setník. (B. d. str. 142.) — Jakob se modlil:

„Bože, otců mých . . . nejsem hoden slitování Tvých ani milosti, kterou jsi učinil se mnou.“ (Bibl. děj. str. 33.)

Bůh může a chce nám též dáti všecko dobré, čeho potřebujeme pro život tento i budoucí. On sám tak slíbil: „Proste a vezmete.“ (Mat. 7, 7.) Proto můžeme a máme všecko s jistotou očekávati, zač při modlitbě prosíme, jestli to totiž skutečně

prospívá ku spasení našemu, což se nazývá modliti se **důvěrně**.

Důvěrně se modlí, kdo s jistotou vyslyšení svých proseb od Boha očekává.

K důvěrné modlitbě vybízí nás sv. Jakub, an píše: „Žádej (modlitbou) pak s důvěrností nic nepochybuje; nebo kdo pochybuje, podoben jest vlnám mořským, jimiž vítr sem a tam zmítá.“ (Jak. 1, 6) — Z toho se učíme, že jenom ten, kdo s pevnou a nezvratnou vírou a důvěrou se modlí, nalezá vyslyšení, kdo naproti tomu nedůvěřuje anebo jako vlna mořská mezi důvěrou a pochybností, mezi obavou a nadějí se potácí, nemůže očekávati vyslyšení své modlitby. — Pán Ježíš sám praví: „Všecko, začkoli modlíce se prosíte, věřte, že vezmete a stanete se vám.“ (Mar. 11, 24.)

Příklad: Nemocná žena: „Dotknu-li se jen roucha jeho, uzdravena budu.“ (B. d. str. 149.)

Při tom máme vše do vůle Boží skládati t. j. Bohu zcela pozůstaviti, kdy a jak nás vyslyseti uzná za dobré. Pán Ježíš sám zůstavil nám příklad, tohoto odevzdání se do vůle Boží při modlitbě, an na hoře Olivetské se modlil: „Otče můj! jestli možno, nechť odejde ode mne kalich tento; ale však ne jak já chci, ale jakž ty.“ (Mat 26, 39) — Do vůle Boží odevzdána byla též modlitba malomocného: „Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti.“ (B. d. str. 141.)

Bůh často našich proseb nevyslyší, protože se buď dobře nemodlíme, nebo že prosíme za to, co nám není prospěšno. „Prosíte a neberete, protože zle prosíte.“ (Jak. 4, 3.)

Někdy se stává, že Bůh nevyslyší modlitby naší t. j. neudělí nám, zač jsme jej prosili. Tu však nemáme v modlitbě ustati, nýbrž v modlitbě pokračovati, tím horlivěji se modliti; kdo tak činí, modlí se **vytrvale**.

Vytrvale se modlí, kdo nepřestává prositi, byť Bůh prosby jeho ihned nevyslyšel.

Tak se modlila ku př. žena kananejská, která tím úsilovněji ve své prosbě pokračovala, čím více se zdálo, že jí Ježíš nechce vyslyseti. (B. d. str. 155.)

K vytrvalosti v modlitbě povzbuzuje nás též P. Ježíš podobenstvím o příteli nezbytném. (B. d. str. 166.)

Ježto hříchy svými milosti Boží pozbýváme, nejsme hodnými, aby nás Bůh vyslyšel. Jen tehdy, modlíme-li se v témž duchu, jako se modlíval Pán Ježíš, s vírou v něho a s důvěrou v jeho zásluhy, můžeme dojítí vyslyšení, což se nazývá modliti se **ve jménu Pána Ježíše**.

Ve jménu Pána Ježíše se modlí, kdo modlitbu svou ve spojení s Kristem koná, a jen pro jeho zásluhy vyslyšení u Boha doufá.

„Spojení s Kristem“ jsme vírou a láskou.

Pro zásluhy jeho, ne že bychom byli něco dobrého vykonali, zač by nás vyslyšeti měl Bůh, ale že Ježíš Kristus nám toho zasloužil.

Bychom ve jménu Pána Ježíše se modlili, k tomu on nás vybízí a vyslyšení slibuje, an dí: „Budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“ (Jan 16, 23) Proto také církev končí modlitby své slovy: „Skrze Ježíše Krista, Pána našeho.“

Které jest ovoce modlitby?

Ovoce nebo užitek z modlitby pochodící jest:

1. Modlitba spojuje nás s Bohem a **rozmnožuje** víru, naději a lásku naši.

Kdykoliv se modlíme, odvracíme se od země a od tvorů pozemských a obracíme se k Bohu, rozmlouváme s Bohem a Bůh se snižuje k nám; on nás slyší a spojuje nás úžeji svou milostí se sebou. — Modlíce se, osvědčujeme, že v Boha věříme, od něho vše důvěrně očekáváme, co slíbil, a na něm své zalíbení máme a tak ctnosti tyto v sobě stále oživujeme; nebo modlitbou rozmnožuje se naše víra, naděje a láska.

2. Modlitbou nabýváme **útěchy** v protivenstvích, **posily** ku všemu dobrému a **ochrany** v pokušení.

V protivenstvích se nalzáme, jsme-li zarmouceni, svírá-li nás nějaké hoře a utrpení, vede-li se nám velmi zle. — V protivenstvích potřebujeme útěchy. Lidé nemohou jí poskytnouti buď zcela, nebo poskytnouti mohou jen částečně a jen na krátký čas. Opravdovou útěchu dáti a protivenství nám ulehčiti ano učiniti je milými a příjemnými, to může jedině Bůh. — A Bůh tak činí k naší modlitbě. Proto praví sv. Jakub: „Jest-li někdo v zármutku, modli se.“ (Jak. 5, 10.) — Pán Ježíš na hoře Olivetské se modlí a přichází anděl posiluje ho. (B. d. str. 181.)

Těm, kdož Boha pokorně vzývají, zvláště pomáhá a nedopouští, aby podlehl v pokušení a přispívá též, aby konali dobro s láskou a radostí.

Příklady: Svatí. — Judith připravuje se modlitbou k zachránění vlasti. (B. d. str. 101.). — Esther nalzá v modlitbě sílu k přímluvě. (B. d. str. 111.).

Konečně

3. modlitbou dosahujeme všech k životu věčnému **potřebných milostí** a časných darů, pokud nám slouží k spasení.

Pán Ježíš praví: „Proste a bude vám dáno: hleďte a naleznete; tlučte a bude vám otevřeno.“ (Mat. 7, 7.)

Příklady: Král Ezechiáš se modlí. (B. d. str. 101.) — Tři mládenci v peci ohnivé se modlili. (B. d. str. 106.) — Daniel v jámě lvové. (B. d. str. 109.)

Koliký způsob modlitby rozeznáváme?

Můžeme se modliti buď jen v duchu nebo spolu ústně.

Kdo se modlí v duchu?

Není vždycky potřebí, abychom, co duše myslí — (myšlenky duše své) a co srdce žádá — (žádosti srdce svého), pronášeli slovy. Můžeme se též modliti jako to činila zbožná Anna v chrámě (I. Král. 1, 13.), když prosila za syna; ona modlila se pouze v srdci, aniž by byla pronesla nějakého slova. Kdo tak se modlí, modlí se **v duchu**.

Pouze v duchu se modlí, kdo nábožné myšlenky duše své a žádosti srdce svého k Bohu pozdvihuje, aniž by je vyjadřoval slovy.

Zvláště výborný způsob modlitby v duchu jest rozjímání.

Toto záleží v tom, že nějaké učení neb tajemství víry, nějakou událost ze života z utrpení, smrti a oslavení Kristova uvažujeme a při tom zbožné pocity v srdci a zvláště dobrá předsevzetí vzbuzujeme. — Rozjímání nalézáme i v knihách modlitebních. Jestliže bychom takové úvahy jen rychle a povrchně čtli, tedy to není rozjímání.

Čteme-li je však pozorně, a při tom se snažíme vzbuditi v sobě pravé spasitelné předsevzetí, tedy konáme modlitbu rozjímavou.

Ukaž na příkladu nějakém způsob rozjímání!

Kdo modlí se ústně?

Ústně se modlí, kdo myšlenky duše a žádosti srdce svého také slovy pronáší.

Ústní modlitba musí vždycky spojena býti s modlitbou v duchu, jinak by ceny neměla. Ústní modlitba má přednost před modlitbou pouze v duchu, poněvadž jí můžeme dáti jiným dobrý příklad a tak jich k zbožnosti povzbuditi.

Kterak můžeme se modliti ústně?

Můžeme se dvojím způsobem ústně modliti, a to buď **soukromě** t. j. modlí-li se člověk sám, nebo **společně** t. j. modlíme-li se s jinými, jako v kostele, před školou a po škole atd.

Mocná u Boha jest modlitba společná.

Pán Ježíš praví: „Jestliže dva z vás svolí se na zemi o jakoukoli věc, za kterou prositi budou, staněť se jim od Otce mého, kterýž v nebesích jest; nebo kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich.“ (Mat. 18, 19 20.)

Příklady: Sv. apoštolové trvali společně na modlitbách, a sestoupil na ně Duch svatý. (B. d. str. 197.) — Církev modlila se za sv. Petra, a byl andělem vyveden ze žaláře. (B. d. str. 207.)

Za koho máme se modlití?

Poněvadž máme bližního milovati jako sebe a jemu v potřebách jeho dle sil svých pomáhati jsme povinni, tedy se máme nejen za sebe, nýbrž i za něho modlití.

Ježto však všichni lidé jsou našimi bližními, máme se modlití za všechny lidi, za přátely i nepřátely za živé i za mrtvé. — Dle vůle Boží máme se zvláště modlití za své rodiče a dobrodince.

Máme se modlití nejenom za sebe, nýbrž za všechny lidi, za přátely i nepřátely, za živé i za mrtvé, zvláště pak za své rodiče a dobrodince.

„Modlete se za sebe vespolek, abyste spasení byli.“
(Jak. 5, 16.)

„Prosím pak především, aby činěny byly prosby, modlitby, žádosti, díky činění za všechny lidi.“ (Timothe. I. 2, 1.)

.

Kdy máme se modlití?

Pán Ježíš praví: „Potřebí jest vžd ycky se modlití a neustávati.“ (Luk. 18, 1.) A sv. Pavel napomíná k modlitbě bez přestání: „Bez přestání se modlete.“ (I. Tes. 15, 17.) To činíme, jestli častěji srdce své k Bohu povznášíme a jemu všechno myšlení i skutky, radosti i žalosti obětujeme.

Jsou však zvláštní **doby a místa**, kde jest zvláštní povinností modlití se. Tak má každý křesťan modlití se ráno a večer, před jídlem a po jídle, v chrámě při službách Božích, v čas pokušení, v nebezpečí smrti, v obecných a ve zvláštních potřebách.

Máme se modlití **neustále** t. j. máme neustále Boha na paměti míti a jemu myšlení i skutky, radosti i žalosti své obětovati. Zvlášť pak máme se modlití, ráno a večer, před jídlem a po jídle, při službách Božích, v čas pokušení, v nebezpečí smrti, v obecných a ve zvláštních potřebách.

Ráno má každý křesťan vykonati modlitbu ranní, v ní vroucně děkovati Bohu, jej chváliti a velebiti, že mu dal opět dočkati se nového dne a přislíbíti, že den tento chce strávit k jeho cti a slávě a ku spáse duše své. Má k tomu Boha prositi za milost.

Večer má každý křesťan vykonati modlitbu večerní, v níž Bohu děkuje za ochranu po celý den prokázanou, své svědomí zpytuje, aby poznal chyby též den spáchané, za odpuštění prosil a si vyžádal, aby jej Bůh v noci chránil a opatroval.

Před jídlem a po jídle nemá se modlitba též obmeškati. V ní máme Boha prositi a jemu děkovati za pokrm a nápoj. Nestyďte se nikdy modliti se před jídlem a po jídle! Ti nechat se stydí, kdož jedí a pijí jako nemá tvář, jež nezná Boha, dárce všeho dobrého. — Spasitel učí nás příkladem svým modliti se před jídlem a po jídle. Při nasycení 5000 mužů (B. d. str. 152.) modlil se Kristus před jídlem a při poslední večeři modlil se po jídle.

V čas pokušení máme se zvláště modliti, protože nám tu pomoci Boží zvláště jest zapotřebí; nebo Kristus praví: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ (B. d. str. 182.)

Opakování. Bez čí pomoci nemůžeme hříchu se varovati a dobré činiti? — Komu dává Bůh milost k dobrému? — Co jest modlitba? — Proč jsme povinni modliti se? — Kolikerou modlitbu dle úmyslu rozeznáváme? — Kterak máme se modliti? — Kdo modlí se vroucně, pokorně, důvěrně, vytrvale, ve jménu Pána Ježíše? — Koliký způsob modlitby rozeznáváme? — Kdo modlí se v duchu? — Kdo modlí se ústně? — Kterak můžeme se ústně modliti? — Za koho máme se modliti? — Kdy máme se modliti?

2. O modlitbě Páně.

Kdo učil nás modliti se?

Ježíš Kristus sám nás učil modliti se.

Ježíš učí apoštoly Otčenáši. (B. d. str. 166.)

Které modlitbě naučil nás Pán Ježíš?

Pán Ježíš naučil nás zvláštní modlitbě, již sám učedníkům předříkával a která zní takto:

Otče náš, jenž jsi na nebesích. Posvěť se jméno Tvé. Přijď království Tvé. Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dejž nám dnes. A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého. Amen.

Jak se nazývá proto ta modlitba?

Protože nás sám Pán Ježíš, jenž jest naším Pánem, této modlitbě naučil, nazývá se **modlitba Páně**.

Modlitba Páně obsahuje všechno, zač modliti se máme.

Z kolikera částí skládá se ta modlitba?

Modlitba Páně sestává z předmluvy a ze sedmi proseb.

Jak zní předmluva a jak každá prosba?

Předmluva zní: „**Otče náš, jenž jsi na nebesích.**“

1. Prosba: Posvěť se jméno Tvé.
2. Přijď království Tvé.
3. Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.
4. Chléb náš vezdejší dejž nám dnes.
5. Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.
6. A neuvoď nás v pokušení.
7. Ale zbav nás od zlého.

Slovo **předmluva** značí tolik jako oslovení. Předmluvou nejdříve Boha oslovujeme a pak teprve přednášíme, zač prosíme.

V prvních čtyřech prosbách žádáme za udělení všeho, čeho nám potřebí jest k dosažení cíle posledního.

V posledních třech prosbách však prosíme za odvrácení všeho toho, co by nám v dosažení cíle posledního mohlo překážeti.

Co nám připomínají slova: **Otče náš?**

Když někoho za něco prosíme, tedy jej oslovíme. Totéž činíme v modlitbě Páně, když pravíme: „**Otče náš.**“

Slovo: „**Otče**“, kterým oslovujeme v modlitbě Páně Boha, má nám zvláště připomenouti, že jest naším **Otcem**, my pak dítkami jeho. Tím oslovením máme nabýti důvěry, bychom se jako dítky k otci utíkali k Bohu.

Pravíme: **Otče náš.**

1. Protože jest Bůh otec **všech lidí**, an všecky k obrazu svému stvořil, otcovskou láskou o ně pečuje a chce, aby všickni vespolek jako dítky jednoho otce bratrsky se milovali.

Bůh jest otec všech lidí, poněvadž nás **stvořil**. — Stvořil nás **k svému obrazu** t. j. člověk jest Bohu podoben.

Otcovsky se o všecky **stará** t. j. jako se stará otec o své dítky. On zachovává všecky lidi, je živí a opatruje, poskytuje jim vše, čeho potřebují pro tělo i pro duši; proto smejí a musí jej všichni lidé nazývati otcem.

„Zdaliž není jeden Otec všech nás? Zdali Bůh jeden nestvořil nás? Proč tedy pohrdá jeden každý z nás bratrem svým?“ (Mat. 2, 10.)

Bůh jest otec **náš**,

2. protože jest Otec zvláště nás **křestanů**, po-

nevadž nás na křtu sv. učinil syny a dědici svými a spoludědici Kristovými.

My křesťané smíme Boha ve zvláštním a mnohem vyšším smyslu nazývati otcem, poněvadž nás na křtu svatém přijal za syny.

Na křtu svatém udělil nám Bůh život nadpřirozený život milosti a tím jsme se stali **syny Božími**.

„Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom synové Boží slouli a byli.“ (I. Jan 4, 1.)

Poněvadž pak na křtu svatém stali jsme se syny Božími, tudíž jsme také **dědici Božími**.

„Jestliže jsme synové (tedy) i dědicové, dědicové zajiště Boží a spoludědicové Kristovi.“ (Řím. 8, 17.)

Jsme **dědicové Boží** t. j. jako hodné dívky mají podíl na majetku svých rodičů a mohou doufati, že po jejich smrti jej obdrží (= zdědí), právě tak smíme my křesťané, kteří jsme se stali na křtu svatém syny Božími, doufati (zůstaneme-li totiž poslušnými a hodnými), že obdržíme majetek Otce nebeského, totiž nebe, t. j. jsme dědici nebe.

Jsme **spolu dědici Kristovými** t. j. máme podíl na témž dědictví, jehož se Ježíši Kristu dostalo jako člověku při jeho na nebe vstoupení; na blaženosti nebeské.

Máme-li společného Otce, jsme mezi sebou bratřími.

Proč pravíme: Jenž jsi na nebesích?

Říkáme: „jenž jsi na nebesích“, protože Bůh zvlášť na nebesích přebývá, kde jej vyvolení tváří v tvář vidí a v něm se radují.

Bůh jest sice všudypřítomen, ale nebe jest **obzvláště příbytek** Boží, protože tam Bůh slávu své nesmírné velebnosti obzvláště zjevuje.

Vyvolení jej v tváři v tvář vldí, t. j. andělé a svatí jej tam dokonale poznávají, což jim působí nesmírnou blaženost.

Kdykoli tedy říkáme: „Jenž jsi na nebesích,“ máme srdce své odtrhnouti ode všeho pozemského, všechny myšlenky na věci světské máme zapuditi a naše touha, myšlenky a city srdce našeho mají obráceny býti k nebi a k Bohu.

Výklad jednotlivých proseb modlitby Páně.

První prosba zní: Posvěť se jméno Tvé.

Proč prosíme nejprve, aby se jméno Boží posvětilo?

Protože jest Bůh nejvyšším Pánem naším, máme nejprve prositi za to, co se týká jeho samého a cti jeho.

Touto prosbou učí nás Pán Ježíš, že nejprve máme prositi za to, co přispívá ke cti Boží.

Za co prosíme v první prosbě?

Jméno zastupuje vždycky místo osoby, kterou označuje; zde tedy stojí „jméno Boží“ na místě Boha. Bůh jakožto nejsvětější nemůže se státi světějším. Ale pro jeho nejlepší vlastnosti máme o Bohu co nejuctivěji smýšleti, a také tak zevně k němu se chovati t. j. Boha ctíti a zvelebovati. Jestliže by však lidé Boha neznali, nemohli by o něm co nejuctivěji smýšleti a k němu tak zevně se chovati. Žádáme tedy touto prosbou:

1. aby všichni lidé na zemi pravého Boha poznali a vyznávali.

Bůh žádá však, aby ode všech lidí ctěn byl tak, jak tomu sám a svou pravou církví učí. Byli však vždycky lidé a jsou doposud, kteří nechtěli přijati za pravdu, nebo neuvěřili v to, čemu Bůh a církev jeho učí; ti slují nevěrci, a hřích jejich nazývá se **nevěra**. Jiní jsou sice křesťany, ale bloudí vzhledem jedné neb více pravd Bohem zjevených a církví hlásaných; ti slují bludaři a víra i učení jejich nazývá se **blud**. Kdo o Bohu, o Svatých jeho a svatých věcech mluví potupně, dopouští se hříchu, jenž sluje **rouháním**.

Nevěra, blud a rouhání jsou přímo proti počtě Boží, nebo znesvěcují jméno Boží. Proto prosíme:

2. aby se jméno jeho nikdy nevěrou, bludem nebo rouháním nezlehčovalo.

Protože hříšníci netoliko Boha nectí, nýbrž přímo jednají proti počtě Boží, tudy prosíme:

3. aby hříšníci pravým pokáním k Bohu se obrátili.

Modlíme-li se tedy: „Posvět se jméno Tvé“, chceme tím říci: „Ó nebeský Otče! Učiň, aby pohané, bludaři, hříšníci, abychom i my všichni Tebe vždy lépe poznávali, a Tebe nikdy již hříchy nezlehčovali. Učiň, abychom raději pravou, vroucí láskou, dokonalou poslušností a nevinnou horlivostí ve Tvé službě Tebe, jak náleží, ctili a velebili.“

Druhá prosba zní: „Přijď království Tvé.“

Království nazývá se země, ve které jest vladařem král, jenž může poroučeti a jehož poddaní musí poslouchati. To jest království pozemské. — Království však, za které prosíme v modlitbě Páně, jest království **duševní** (pro duše založené), ve kterém Bůh sám jest vladařem, sám poroučí a jemu poslušnost se prokazuje.

Království Boží jest trojí: 1. **Kolem nás** nebo **vnější**. 2. **V nás** nebo **vnitřní**. 3. **Nad námi** nebo **výše nás**.

Království Boží vnější, nebo kolem nás, jest **sv. církev katolická**, již Pán Ježíš přirovnal k zrně horčičnému. (B. d. str. 147.)

V království tomto dává Bůh oznamovati zástupci svými (papežem, biskupy) své zákony, kterým všichni, kdož náležejí k církvi, podrobiti se mají. Prosíme tedy druhou prosbou nejprve:

1. aby se církev, kteráž jest království Boží na zemi, vždy více rozšiřovala.

„Čiňte pokání, nebo se přiblížilo království Boží.“ (Mat. 3, 2.) Těmito slovy poukazoval sv. Jan na začátek říše Kristovy, na církev jeho.

Království Boží vnitřní, nebo v nás, jest království **milosti Boží a lásky** v srdcích spravedlivých. (Podobenství o kvasu, B. d. str. 147.) Jsme-li v stavu milosti Boží, tu kraluje Bůh přikázáními svými v nás a my posloucháme, nebo plníme z lásky k němu přikázání jeho. — Prosíme tedy v druhé prosbě dále

2. aby Bůh v srdci našem milostí svou kraloval.

„Království Boží jestiž mezi vámi.“ (Luk. 17, 21.)

Království Boží výše nás, nebo nad námi, jest **nebe** nebo království nebeské. Tam vládne a panuje Bůh v lesku své velebnosti a zjevuje se svým vyvoleným a svatým a andělé i svatí se mu jako svému nejvyššímu Pánu klanějí a jsou nesmírně blaženi. Prosíme tedy v druhé prosbě konečně

3. aby nás Bůh po tomto životě do **království nebeského** přijal.

„Protož přijmou království slavné a korunu ozdobenou z ruky Páně.“ (Moudr. 5, 17.) „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa.“ (B. d. str. 177.)

Modlíme-li se tedy „Přiď království Tvé“, chceme tím říci: „Ó nebeský Otče! učiň, aby vždy více a více se rozšiřovala svatá církev Tvá katolická! Chraň jí proti všem nepřítelům, aby svatý úřad svůj, zachrániti

duše, vždy lépe plniti mohla! A dej, abych já a všichni lidé ve Tvé milosti a lásce se nalezali a prospívali a konečně k Tobě do nebe přišli.“

Třetí prosba zní: „Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.“

Slovy „**vůle Tvá**“ rozumíme všechno, čemu nás Ježíš Kristus učil slovem i příkladem svým a dosud učí a velí činiti církví svou svatou (= přikázání Boží a církevní). — Andělé a svatí v nebi plní vůli Boží vždy, rádi a věrně (dokonale). Abychom i my vůli Boží tak plniti mohli, k tomu potřebujeme pomoci, milosti Boží. Prosíme tedy ve třetí prosbě

1. abychom vůli Boží s jeho milostí tak dokonale plnili, jak ji plní andělé a svatí v nebi.

Naše vlastní zlá žádostivost, ďábel, zlí lidé, jejich příklady atd. stěžují nám plnění vůle Boží (překáží nám). Protože tomu sami zabrániti nebo tyto překážky sami od sebe odvrátiti nemůžeme, prosíme

2. aby Bůh od nás odvrátil, co by nám překáželo u zachování svatých jeho přikázání.

Třetí prosbou chceme tedy říci: „Přelaskavý Otče nebeský, dej mi a všem lidem milost svou, abych dnes a vždycky Tvou sv. vůli tak věrně, rychle a rád plnil, jako ji plní andělé a svatí v nebi! Vzdal též ode mne všechno, co by mi překážeti mohlo v plnění svaté vůle Tvé!“

Čtvrtá prosba zní: „Chléb náš vezdejší dejž nám dnes.“

Člověk má zapotřebí pokrmu, oděvu, obydlí, zdraví atd. Poněvadž se tyto věci vztahují na tělo, jsou potřebny k zachování života tělesného. Kromě těla má člověk též duši; i tato má zapotřebí, aby milostí Boží osvícena a k dobrému povzbuzena a sílena byla; toho, protože se to týká duše, jest potřebí k zachování života duchovního. Prosíme tedy čtvrtou prosbou:

Aby nám Bůh udělil všechno, čehož k zachování duchovního i tělesného života jest nám třeba.

Chléb jest nejobyčejnější každodenní náš pokrm a skutečnou potřebou pro lidstvo, zastupuje zde tedy všecko ostatní, čeho k zachování života tělesného potřebujeme. Že nám za ohléb pouze Pán Ježíš prositi velí, chce nás tím poučiti, že nemáme bažiti po lahůdkách a radostech vezdejších, nýbrž spokojiti se tím, co jest nám nejpotřebnější, jak napomíná svatý apoštol Timothea, řka: „Majíce pokrm, a čím bychom se odívali, dosti na tom mějme.“ (1. Timoth. 6, 8.) Říkáme: „dejž nám dnes“, abychom si připomněli, že nemáme býti úzkostlivými o zítřejší den, jak Spasitel jinde napomíná: „Nepečujte o zítřejší den; nebo zítřejší den pečovati bude sám o sebe.“ (Mat. 6, 34.)

Říkáme: **chléb náš vezdejší dejž nám dnes**, abychom si vzpomněli, že nemáme za zbytečné věci, nýbrž toliko za to prositi, co k skutečným potřebám našim dostačuje.

Modlíme-li se tedy: „Chléb náš vezdejší dejž nám dnes“, chceme říci: „Přelaskavý Otče nebeský, dej mně i všem lidem dnes a po všechny dni všecko, čeho potřebují k zachování života tělesného i duchovního.“

Pátá prosba zní: **Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.**

Mý všichni jsme hříšníci; nikdo není vyjmut; nebo dí písmo sv.: „Sedmkrát hřeší spravedlivý.“ (Přís. 24, 16.) — „Ve mnohém klesáme všichni.“ Jako žádáme Boha každodenně za to, čeho nám k zachování tělesného a duchovního života třeba, tak si každodenně připomenouti máme nevděk svůj k němu, jehož se dopouštíme hříchy, a prositi za jich odpuštění. Tato prosba nám tedy připomíná:

1. že každodenně máme prositi za odpuštění hříchů, protože při své křehkosti stále klesáme.

Dopustí-li se lidé proti nám nějaké viny t. j. nějaké urážky nebo bezpráví, tedy jsou našimi viníky. Že jim odpustiti máme, učí nás Spasitel podobenstvím o králi (B. d. str. 158.), který odpustil k snažné prosbě svému služebníkovi deset tisíc hřiven (veliký dluh). Protože však služebník ten se svým spolu-služebníkem, který mu byl dlužen sto peněz (malý dluh), neměl slitování, nýbrž s ním se hrdloval a do žaláře jej uvrci dal: kázal jej král svázati na rukou i nohou a dáti do žaláře, dokud by nezapravil všeho dluhu. Toto podobenství končí Pán Ježíš těmito slovy: „Takť i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jeden každý bratru svému ze srdcí svých.“ Proto připomíná nám pátá prosba dále:

2. že i my máme ochotně odpustiti protivníkům svým, abychom i my u Boha odpuštění hříchů došli.

Máme každému protivníkovi a to vždycky, kdykoli nás urazí, odpustiti.

Sv. Petr tázal se jednou Spasitele: „Pane, kolikrát zhřešil proti mně bratr můj a odpustím jemu? zdali do sedmkrát?“ A Pán Ježíš mu odvětil: „Pravím tobě, ne do sedmkrát, ale až do sedmdesátikrát sedmkrát,“ (Mat. 18, 21.) t. j. právě tolikrát, kolikrát ti ublížil.

Modlíce se v páté prosbě: „Odpust nám naše viny“ chceme tím říci: „Přelaskavý Otče nebeský, odpust nám hříchy naše, kterými jsme Tě urazili, netresci nás jako jsme zasloužili! Uděl nám své slitování!“ — „Modlíce se: jakož i my odpouštíme našim vinníkům,“ chceme říci: „i my chceme rádi odpustiti těm, kteří se proti nám provinili, nebo nám ublížili.“

Kdo by se tuto prosbu modlil a neodpouštěl svým protivníkům, stával by se každého dne větším lhářem a vyzýval by Boha, aby i jemu neodpustil.

Šestá prosba zní: „A neuvoď nás v pokušení.“

Slovem „pokušení“ rozumí se zde všeliké ponoukání a lákání ku hříchu anebo všecko, co k hříchu vábí a láká. — Takové pokušení nemůže nikdy pocházeti od Boha, poněvadž jest nejvyšší svatý a hřích

nade vše nenávidí; ale on připouští, on přivolí, abychom někdy byli pokoušeni. — „**Uvésti v pokušení**“ znamená tedy tam, kde o Bohu je řeč, jen tolik, jako pokušení připustiti. —

Příklady: Pokušení Evino. (B. d. str. 15.) — Pokušení Pána Ježíše. (B. d. str. 129.)

(Odkud přichází pokušení k hříchu viz: „O hříchu.“)

Protože Bůh pokušení připouští, může je také odvrátiti, může svou všemohoucností způsobiti, aby na nás nepřišlo pokušení, jež by přesahovalo síly naše, jakož i pomoci své nám poskytnouti může, bychom v pokušení neklesli. Za to vše prosíme v šesté prosbě; žádáme totiž:

Aby Bůh pokušení k hříchu od nás odvrátil, a nedopustil, bychom nad síly své byli pokoušeni; jakož i aby nám v pokušení pomoci své neodepřel.

Modlíme-li se tedy: „A neuvoď nás v pokušení,“ chceme tím říci: „Otče nebeský! učiň abychom ku zlému pokoušení nebyli! Nepřipouštěj na nás příliš těžká pokušení! A dopustíš-li, aby přišla pokušení na nás, pak přispěj nám ku pomoci, dej nám tolik milosti a síly, bychom jim odolali a hříchu se uchrániti mohli.“

Sedmá prosba zní: „Ale zbav nás od zlého.“

„**Zlo**“ jest vše, co je člověku nepříjemno a škodlivé. Rozeznáváme zla **dvojí**: zla tělesná a duševní. — **Tělesné** zlo jest to, které jest nepříjemno a škodlivé tělu. Toto zlo sluje též **časné**, protože trvá na čas. — **Duševní** zlo jest to, které škodí nadpřirozenému životu duše, které posvěcující milost buď umenšuje nebo jí zbavuje a tak od Boha odlučuje. Duševní zlo škodí pro celou věčnost; toto zlo jest **hřích** a smrt v duši, po níž následuje zavržení věčné.

Zla časná jsou často duši prospěšná, nebo přispívají k našemu spasení; zarmucují nás pouze na krátký čas a činí nás blaženými věčně.

Jenom hřích činí nás nešťastnými časně i věčně a proto jest hřích největší a jediné zlo. Prosíme tedy o sedmé prosbě:

1. aby nás Bůh zbavil všeho hřichu, protože jest největší a vlastně jediné zlé.

Poněvadž všechno co nám dopomáhá k nebì jest nám prospěšno (tedy i zla časná), proto prosíme:

2. aby odvrátil od nás všelike nehody vezdejšího života, leč by prospívaly k našemu spasení.

Modlíme-li se: „Zbav nás od zlého“ chceme tím říci: „Otče nebeský, ochraň nás ode všeho zlého, zvláště před hříchem a zavržením věčným.

Slovem: **Amen** vyznáváme, že od Boha důvěrně a jistě očekáváme, začkoli jsme ho prosili.

Modlívejte se modlitbu Páně vždycky pozorně a nábožně a pamatujte vždycky na to, že nám ji pozůstavil sám Spasitel Božský.

Opakování. Kdo učil nás modliti se? — Které modlitbě naučil nás Pán Ježíš? — Jak se nazývá proto ta modlitba? — Z kolika částí skládá se ta modlitba? — Jak zní předmluva a jak každá prosba? — Co nám připomínají slova: „Otče náš!“? — Proč pravíme: „Jenž jsi na nebesích? — Za co prosíme v každé jednotlivé prosbě?

O rozličných církevních modlitbách a pobožnostech.

O pozdravení andělském.

Kterou modlitbu připojujeme obyčejně k Otčenáši?

Katoličtí křesťané připojují obyčejně k modlitbě Páně také **pozdravení andělské**.

Co jest pozdravení andělské?

Panna Maria, Rodička Boží, vedla zde na zemi zbožný a svatý život, proto stala se hodnou té veliké milosti, aby byla matkou Syna Božího. Pro tyto její vznešené vlastnosti máme o ní uctivě smýšleti a to také zevně osvědčovati, nebo ji ctiti. Protože Bohu všickni náležíme, tedy jest Panna Maria jakožto matka Boží též matkou nás všech.

Již zde na zemi milovala velmi všechny lidi, miluje je zajisté tím více v nebesích, přeje jim všechno dobré a protože nemůže jim dáti vše sama, Boha za to prosí. Aby tak činila, máme ji za to žádati, nebo ji **vzývati**, ana přímluva její mnohem mocnější jest než andělů a svatých. — Ctíme a vzýváme Marii Pannu, modlíme-li se modlitbu k ní, „pozdravení andělské“ zvanou.

Pozdravení andělské jest modlitba, kterouž Rodičku Boží, Pannu Marii ctíme a ji za mocnou přímluvu její žádáme.

Jak zní pozdravení andělské?

Pozdravení andělské zní takto:

Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého, Ježíš. Svatá Maria, matko Boží! pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.

Modlitba tato nazývá se pozdravení andělské, protože Marii právě tak pozdravujeme, jak ji pozdravil archanděl Gabriel, a protože hlavně záleží ze slov jeho. — Nazýváme pozdravení andělské též **Zdrávas Maria** (= Ave Maria) protože začíná těmi slovy.

Z kolika částí skládá se ta modlitba?

Panna Maria, kdy Spasitel měl přijíti na svět, žila v Nazaretě. Bůh poslal k ní archanděla Gabriele, aby jí oznámil, že ji Bůh vyvolil za matku Syna svého. Když archanděl Gabriel k Marii Panně přišel, řekl: „**Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami**“ (Luk. 1, 28.).

Událost tuto připomínáme si každého roku svátkem: Zvěstování Panně Marii (dne 25. m. března).

Maria navštívila pak svou příbuznou Alžbětu. Tato poznala z vnuknutí Božího, že Maria za matku Spasitele byla vyvolena a pozdravila Marii: „**Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého.**“

Událost tuto připomínáme si každého roku svátkem: Navštívení Panny Marie (první neděle v měsíci červenci).

K tomuto pozdravení andělem a Alžbětou pronesenému připojila církev svatá tato slova: „**Ježíš.**“

**Svatá Marla, matko Boží! pros za nás hříšné nyní
i v hodinu smrti naší. Amen.“**

Pozdravení andělské skládá se tedy ze tří částí,
ježto jsou: 1. slova archanděla Gabriele, 2. slova
Alžběty, 3. slova církve.

Výklad každé části.

Slovy „**Zdrávas Maria**“ vyznáváme, že Marie Panna
pro vznešenou důstojnost svého mateřství, pro své
výtečné ctnosti a pro zásluhy, jež si získala o spasení
lidstva, po Bohu od nás nejvýše ctěna a velebena
býti zasluhuje.

Slovy: „**Zdrávas Maria**“ obnovujeme onu čest, která
se jí od Boha stala, když ji dal pozdraviti předním
andělem svým.

Slova „**milosti plná**“ nám připomínají, že blaho-
slavená Panna Maria již v neposkvrněném početí
svém milostí Boží naplněna byla a v té milosti vždy
setrvala i všemi ctnostmi se stkvěla.

Milosti pln jest ten, kdo nemá žádného hříchu.
Chceme tím tedy říci, že Maria Panna neměla hříchu
dědičného, aniž jakého hříchu osobního se dopustila a
nad to mnohými vynikala ctnostmi.

Slova: „**Pán s Tebou**“ naznačují, že Maria
jakožto vyvolená matka Spasitelova, již zde na zemi
v nejužším spojení s Bohem se nalézala.

Slovy: „**Pán s Tebou**“ chtěl anděl říci: „**Bůh má na**
Tobě zvláštní zalíbení a jest zvláštním povýtečným spů-
sobem s Tebou, a co nejužěji s Tebou se spojí. — My tím
ehceme říci: „Bůh jest ti zvláště blízko a ty jsi zvláště blízko
u Boha; tys byla již s ním co nejužěji spojena, když jsi
ještě žila na zemi a jsi s ním spojena dosud v nebesích.“

Slovy „**požehnaná ty mezi ženami**“ vyznáváme,
že Bůh Marii Pannu přede všemi ženami za matku
Syna svého vyvolil a ji v nebi nade všechny Svaté
povýšil.

Tím chtěl anděl říci: Mezi všemi pannami a ženami, které kdy žily a žítí budou, jsi Ty ta, jíž Bůh nejvíce propůjčil milosti, štěstí a požehnání a která nejvíce jest ctěna a velebena.

My pak se modlíme tato slova, abychom tím Marii chválili a velebili, protože mezi všemi pannami a ženami za matku Spasitelovu byla vyvolena a za to v nebi oslavena. (Slavnost Nanebevzetí P. Marie.)

Slovy „požehnaný plod života tvého“ blahoslavila Alžběta Ježíše, Syna Panny Marie, jakožto Spasitele celého světa.

Alžběta chtěla tím říci: proto jsi nejšťastnější a blahoslavená mezi všemi ženami, protože matkou Syna Božího budeš. — A my blahoslavíme slovy těmi Ježíše, Syna Božího, jenž, by nás vykoupil, synem Marie Panny státi se ráčil; též dáváme tím na jevo, že Marii pro Spasitele, jenž se stal jejím synem, ctíme a velebíme.

Slovy: **pros za nás hříšné**, vyznáváme hříšnost svou, abychom přímluvou Matky Boží dospěli k pravému pokání.

Říkáme posléz: „**pros za nás nyní i v hodinu smrti naší**“.

„Nyní“ t. j. dnes a po všechny okamžiky života našeho, aby nám pomohl Bůh v každém nedostatku těla i duše, protože přímluvy její u Boha potřebujeme **vždycky**.

„**I v hodinu smrti naší**“ t. j. až umíratí budeme, ano tu pomoci její nejvíce budeme míti zapotřebí, protože budeme sami slabí a pokušení budou mocná.

O modlitbě při zvonění na klekání.

Kterou modlitbu konávají katoličtí křesťané, když se ráno, v poledne a večer zvoní?

V katolických osadách se každodenně ráno, v poledne a večer na klekání zvonívá, aby věřící vtělení Krista^a Ježíše vděčně sobě připomínali a Matku Boží za mocnou přímluvu vzývali.

Při tom modlíme se třikrát pozdravení andělské a modlitbu církevní, kteroužto celou modlitbu nazýváme „**Anděl Páně**“.

Jak zní ta modlitba?

Anděl Páně sestává ze tří odstavců a ke každému se připojuje pozdravení andělské.

Zní takto:

1. Anděl Páně přinesl Panně Marii poselství a ona počala z Ducha svátého. Zdrávas atd.

2. Řekla Maria: Hle já dívka Páně; — staniž se mi podle slova tvého. Zdrávas atd.

3. A Slovo tělem učiněno jest; — a přebývalo mezi námi. Zdrávas atd.

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko. :

Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Milost svou, prosíme, Pane, rač v myslí naše vlíti: abychom kteří jsme andělem zvěstujícím vtělení Krista, Syna Tvého poznali, skrze umučení a kříž jeho k slávě vzkříšení přivedeni byli. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.

V písmě sv. nazývá se Syn Boží též. Slovo. — A „Slovo tělem učiněno jest“ znamená: a Syn Boží stal se člověkem.

Nazýváme pobožnost tuto **klekání**, poněvadž dle přání církve kleče se konati má. Nazýváme tu pobožnost také „**Anděl Páně**“, protože těmito slovy začíná.

O růženci.

Co jest růženec?

Růženec jest pobožnost, která zvláště k uctění Marie Panny a k nábožnému rozjímání nejhlavnějších tajemství víry určena jest.

Ustanovení této pobožnosti, jak ji máme nyní, připisuje se svatému Dominiku († r. 1221.). Ve Francii jest město Albi. V tomto městě povstali ke konci jedemáctého století nebezpeční bludaři, kteří se dle toho města nazývají Albigenští a rychle na všechny strany se šířili. Za těchto smutných časů doporučoval sv. Dominik věřícím, zvláště těm, kteří čísti neuměli, modliti se růženec, aby na přimluvu Panny Marie vyprosili na Bohu vítězství nad zhoubnými bludaři. Později stal se růženec pobožností vesměs oblíbenou. Svatý otec Lev XIII. pobožnost tuto zvláště doporučuje.

Kterak se modlíme růženec?

Růženec začíná apoštolským vyznáním víry a koná se v patnácti odstavcích, při nichž se jednou modlitba Páně a desetkrát pozdravení andělské říká a přiměřená tajemství ze života Pána Ježíše a blahoslavené Rodičky jeho se uvažují.

Tyto Otčenáše a Zdrávasy považuje církev sv. jako tolikéž růží, které dohromady tvoří věnec pro Královnu nebes, odtud jméno růženec (= růžový věnec).

Podle obsahu těchto tajemství rozeznáváme:

1. Růženec radostný, ve kterém rozjímáme tajemství vtělení, narození a mládí Pána Ježíše.

Koná se takto:

Ú v o d: Věřím v Boha . . . Otče náš . . .

1. kterýž v nás víru rozmnožiti račiž;
2. kterýž v nás naději posilniti račiž;
3. kterýž v nás lásku roznítiti račiž.

T a j e m s t v í: 1. kterého jsi, Panno, z Ducha svatého počala;

2. s kterým jsi Alžbětu navštívila;
3. kteréhož jsi, Panno, v Betlemě porodila;
4. kteréhož jsi v chrámě obětovala;
5. kterého jsi v chrámě našla.

Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému, jakož

a t. d.

Jednotlivé tajemství vkládá se do každého Zdrávaše po slově „Ježíš“ a opakuje se tudíž v každém oddílu (desátku) desetkrátě.

Růženec radostný modlíme se v době vánoční.

2. Růženec bolestný, ve kterém rozjímáme tajemství, o utrpení a smrti Pána Ježíše.

Koná se takto:

Ú v o d: Věřím v Boha . . . Otče náš . . .

1. který **rozum** náš osvítiti račiž;
2. kterýž **vůli** naši napraviti račiž;
3. který **paměť** naši posilovati račiž.

T a j e m s t v í: 1. který se za nás krví potil;

2. který za nás bičován byl;
3. který za nás trním korunován byl;
4. který za nás kříž nesl;
5. který za nás ukřižován byl.

Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému, jakož
a t. d.

Růženec bolestný koná se v pátek a v čase postním.

3. Růženec slavný, ve kterém rozjímáme oslavení Pána Ježíše a jeho svaté Matky.

Koná se takto:

Ú v o d: Věřím v Boha . . . Otče náš . . .

1. kterýž **myšlení** naše pořádati račiž;
2. kterýž **slova** naše řídití račiž;
3. kterýž **skutky** naše spravovati račiž.

T a j e m s t v í: 1. který z mrtvých vstal;

2. který na nebe vstoupil;
3. který Ducha svatého seslal;
4. který tebe, Panno, na nebe přijal;
5. který tě, Panno, v nebi korunoval;

Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému, jakož
a t. d.

Růženec slavný koná se v době velikoční a svato-dušní.

Závěrečná modlitba při každém růženci.

Ó Bože! jehož jednorozený Syn životem, smrtí a vzkříšením svým nám odměnu života věčného získati ráčil; propůjč milostivě, abychom, jenž jsme tajemství svatého růžence rozjímalí, též všecko, co obsahuje, plnili a čeho zaslibuje dosáhli. Skrze téhož Ježíše Krista, Pána našeho. Amen.

O litaních.

Kterým modlitbám říkáme litanie?

Litanie jsou modlitby, které obyčejně při odpoledních službách Božích kněz koná střídavě s lidem věřícím k uctění Boha a na vzývání Svatých.

Kněz totiž opětuje krátkým, jadrným oslovením vzývání Boha, božského Spasitele, blahoslavené Rodičky Boží nebo Svatých, ku kterýmžto vzýváním lid po každé odpovídá buď: „smiluj se nad námi“ — nebo: „oroduj za nás.“

Které jsou litanie obyčejné?

Obyčejné litanie jsou: 1. K nejsvětějšímu jménu Pána Ježíše; 2. k Panně Marii (lauretanské); 3. ke všem Svatým.

Opakování. Kterou modlitbu připojujeme obyčejně k Otčenáši? — Z kolika částí skládá se ta modlitba? — Kterak zní každá část? — Co rozumíme jednotlivými slovy v ní? — Kterou modlitbu konávají katoličtí křesťané, když se ráno, v poledne a večer zvoní? — Jak zní ta modlitba? — Co jest růženec? — Kterak modlíme se růženec? — Kterým modlitbám říkáme litanie? — Které jsou litanie obyčejné?

OBSAH.

Díl III. *O Božích přikázáních.*

	Strana
1. Božích přikázáních	2
O desateru Božích přikázáních	2
Které jest desatero přikázání Božích?	2
Proč máme i my křesťané tato přikázání zachovávat?	2
Proč může každý člověk přikázání ta zachovávat?	8
Čemu učíme se z prvních tří a čemu z ostatních sedmi přikázání?	4
Kde je stručně obsaženo, co desaterem je přikázáno?	4
Kterak zní první přikázání lásky?	5
Kterak zní druhé přikázání lásky?	5
Co jest to sebe milovati?	5
Co jest to bližního milovati?	6
O prvním přikázání Božím	7
Proč máme věřit?	8
Komu jest víry třeba?	8
Jaká má býti víra?	8
Co musí křesťan vědět a věřit, chce-li býti spasen	9
Čím hřeší se proti víře?	12
Kdo dopouští se modlárství?	12
Co znamená: „Máme v Boha doufat?“	16
Proč doufáme v Boha?	17
Co doufáme od Boha?	17
Jaká má býti křesťanská naděje?	18
Čím se hřeší proti naději?	19
Co znamená: máme Boha milovati?	20
Proč máme Boha milovati?	21
Kterak máme Boha milovati?	21
Kdo hřeší proti lásce k Bohu?	22

Co jest nám činiti, bychom vždy dokonaleji v Boha věřili, doufali a jej milovali?	28
Kdy zvláště máme vzbuzovati víru, naději a lásku?	28
O druhém přikázání Božím	24
Co se zapovídá druhým přikázáním?	24
Čím zlehčuje se jméno Boží?	25
Kdo přísahá nepravě?	27
Proč jest křivá přísaha jedním z nejtěžších hříchů?	29
Co jest slib?	30
Co se velí v druhém přikázání Božím?	31
Čím světi se jméno Boží?	31
Kdy jest přísaha dovolena?	32
O třetím přikázání Božím	33
Který den v témdni ustanovil Bůh v zákoně starém za den sváteční?	33
Který den v témdni jest od dob sv. apoštolů dnem svátečním v zákoně novém?	34
Na památku čeho jest ustanovena neděle?	34
Které svátky ustanovila církev katolická kromě neděl?	34
Co velí třetí přikázání Boží?	34
Čím světi se neděle?	34
Co rozumíme prací služebnou?	34
Kterí jsou pobožní skutkové, jež v den sváteční konati sluší?	35
Co zapovídá třetí přikázání Boží?	35
Kdy toliko smí se v den sváteční konati služební práce?	36
O čtvrtém přikázání Božím	38
Co velí čtvrté přikázání Boží?	38
Kterak ctí a milují děti rodiče své?	38
Kdy poslouchají děti rodičů?	40
Co zapovídá čtvrté přikázání?	40
Co slibuje Bůh dětem, které čtvrté přikázání věrně plní?	42
Kdo bývají zástupci rodičů?	43
Kterak mají se dítky chovati k zástupcům rodičů?	43
Které povinnosti zahrnuje ještě čtvrté přikázání Boží?	43
Kterak služební mají se chovati k pánům?	44
K čemu jsou povinni věřící v příčině duchovních představených?	44
K čemu jsou povinni poddaní vzhledem k světským vrchnostem?	45
Jaké mají povinnosti rodiče vzhledem dítek svých?	46
Čím jsou povinni představení a vrchnosti vzhledem svých poddaných?	47

	Strana
O pátém přikázání Božím	48
Co zapovídá páté přikázání Boží?	48
Kdo jest sebevrah?	48
Kolikého zločinu dopouští se sebevrah? Proti komu?	48
Kdo jmenuje se vrah?	50
Kolikého zločinu dopouští se vrah? Proti komu?	50
Co se zapovídá dále v přikázání pátém?	51
Edy smíme život svůj a zdraví své v nebezpečenství uvést?	51
Co zapovídá se konečně pátým přikázáním?	51
K čemu je zavázán, kdo bližního života zbavil, nebo jemu na těle a zdraví ublížil?	52
Co velí páté přikázání?	52
Kterak pečujeme o vlastní život a zdraví?	53
Co jest nám činiti, jestli jsme v nemoc upadli?	53
Kterak pečujeme o život a zdraví bližního?	54
Co připomíná nám páté přikázání v příčině zvířat?	54
O šestém přikázání Božím	55
Co zapovídá šesté přikázání?	55
Co svádí k nestydatosti?	56
Které bývají následky nestydatého chování?	57
Co velí šesté přikázání?	58
Které ctnosti náležejí mezi hlavní ozdoby člověka?	58
Čeho je třeba k zachování čistoty a nevinnosti?	59
O sedmém přikázání Božím	59
Co zapovídá sedmé přikázání?	59
Kdo dopouští se krádeže?	60
Kdo jest spoluvinným krádeže?	60
Kdo se dopouští podvodu?	60
Kdo hřeší zadržováním povinné mzdy?	61
Kdo se dopouští lichvy?	61
K čemu je zavázán, kdo jinému uškodil na statku?	62
Čím jej odškodní?	62
Komu se má odškodnění státi?	63
Kdy se má odškodnění státi?	63
Co sluší činiti s věcmi vypůjčenými nebo nalezenými?	64
Co velí sedmé přikázání?	64
Kdo hřeší proti tomu?	65
O osmém přikázání Božím	66
Co zapovídá osmé přikázání?	66
Kdo se dopouští lži?	66
Proč jest třeba varovati se lži?	66
Které druhy lži rozeznáváme?	67
Kdo se dopouští lži zlomyslné, služebné a žertovné?	67

	Strana
Čím může se také člověk lži dopustiti?	68
Čím škodí se bližnímu na cti?	68
Kdo se dopouští křivé žaloby, křivého svědectví?	69
Kdo se dopouští pomluvy a na cti utržení?	70
Kdy jsme povinni chyby bližního vyjetí?	70
Kdo se dopouští křivého podezření, opovážlivého posuzování, sočení?	71
K čemu jest zavázán, kdo bližnímu na cti ublížil?	73
Jak lze chybu tu napravit?	73
Co velí osmé přikázání?	73
Kdy jest nutno pravdu zamlčeti?	73
Kdo jest upřímný v jednání?	74
Jak pečujeme o čest bližního?	74
O devátém a desátém přikázání Božím	75
Co zapovídá se v těchto dvou přikázáních?	75
Kdy jest zlá žádost hříšnou?	75
Co velí Bůh zvláště v těchto dvou přikázáních?	76
Proč podřídil Bůh i žádosti naše zákonu svému?	77
O pateru přikázání církevních	78
Která jsou přikázání církevní?	78
Proč jsme povinni i tato přikázání plniti?	79
O prvním přikázání církevním	80
Co velí církev v tomto přikázání?	80
Které svátky ustanovila církev kromě neděle?	80
Proč ustanovila církev slavnosti Páně?	81
Proč ustanovila církev sv. svátky Svatých	82
Jak nazývá se souhrn všech neděl a svátků v roce?	84
O druhém přikázání církevním	85
K čemu je povinen katolický křesťan v neděli a ve svátek?	85
Co jest tomu činiti, kdo v neděli a ve svátek mši svaté obcovati nemůže?	86
Kterak máme obcovati mši svaté?	86
Které jsou hlavní částky mše svaté?	86
Kdo obcuje mši svaté pobožně?	87
Co také náleží ke mši svaté?	88
Proč mají katoličtí křesťané poslouchati kázání?	88
Co musí činiti, kdo chce z kázání užitek míti?	89
O třetím přikázání církevním	90
Které posty ustanovila církev k rozličným časům v roce?	90
Které druhy postů rozeznáváme?	91
Proč ustanovila církev svatá posty?	92
Proč lžeší, kdo lehkomylně postů nezachovává?	94

	Strana
O čtvrtém přikázání církevním	94
Kolikrát v roce aspoň máme se zpovídati?	94
Kolikráte v roce máme aspoň nejsvětější Svátost přijímati?	95
Kdy má jíti k svatému přijímání?	95
Které následky má tvrdošíjné zanedbávání tohoto přikázání?	95
O pátém přikázání církevním	96
Co se zapovídá v tomto přikázání?	96
2. O hříchu. Co jest hřích?	98
Kdo hřeší?	98
Proč jest hřích sám v sobě ohavný?	99
Proč jest hřích největší a jediné skutečné zlo?	99
Které hříchy rozeznáváme?	99
Kdo se dopouští těžkého hříchu?	103
Kterak nazývá se hřích těžký obyčejně? — Proč?	104
Kdo se dopouští všedního hříchu?	105
Proč máme se i všedních hříchů varovati?	105
Které druhy osobních hříchů rozeznáváme?	106
Které jsou hříchy hlavní?	107
Proč nazývají se tyto hříchy hlavními?	112
Které jsou hříchy do nebe volající?	112
Proč se nazývají tyto hříchy do nebe volající?	114
Které jsou hříchy proti Duchu svatému?	114
Proč se nazývají tyto hříchy proti Duchu svatému?	117
Devatero cizích hříchů	118
Proč se nazývají hříchy tyto cizí?	121
Co svádí člověka k hříchu?	121
Co rozumíme pokušením?	121
Odkud pochází pokušení?	121
Co jest nám činiti, abychom v příliš velké pokušení neuběhli?	123
Co rozumíme příležitostí ku hříchu?	123
Které příležitosti ku hříchu sluší se varovati?	124
Čeho dopouští se, kdo svévolně vydává se v příležitost hříchu?	124
Co jest činiti tomu, kdo proti své vůli v příležitosti se ocítl?	124
Kdo se stává hříšníkem ze zvyku?	125
3. O spravedlnosti. Kdo sluje křesťansky spravedlivým?	127
V čem záleží křesťanská spravedlnost?	127
Které skutky nazýváme dobrými?	128
Proč jsme povinni konati dobré skutky?	128
Kterak musí dobré skutky konány býti, mají-li míti zásluhy k životu věčnému?	129

	Strana
Kteří jsou nej přednější dobří skutkové?	130
Co rozumíme každým tím dobrým skutkem?	180
Které jsou skutky tělesného milosrdenství?	181
Které jsou skutky duchovního milosrdenství?	188
Kterak dospívá křesťan k životu ctnostnému?	186
Které ctnosti rozeznáváme?	138
Které jsou božské ctnosti?	188
Které ctnosti nazýváme mravní ctnosti?	142
Které jsou základní ctnosti?	142
Které jsou sedmery hlavní ctnosti?	145
4. Osměro blahoslavenství	149
V čem má ctnostný křesťan pokračovati? Proč?	153
Kdo jest vzorem křesťanské dokonalosti?	154
V čem záleží křesťanská dokonalost?	154
Proč máme po dokonalosti toužiti?	154
Co napomáhá k dokonalosti křesťanské?	155
O evangelických radách :	155

Díl IV. *O modlitbě.*

1. O modlitbě vůbec. Co jest modlitba?	159
Kterou modlitbu dle úmyslu rozeznáváme?	161
Kterak se máme modliti?	161
Kdy se modlíme vroucně, pokorně, důvěrně, vytrvale, ve jménu Pána Ježíše?	162
Které jest ovoce modlitby?	164
Kolikový způsob modlitby rozeznáváme?	165
Kdo se modlí v duchu?	165
Kdo modlí se ústně?	166
Kterak můžeme se ústně modliti?	166
Za koho máme se modliti?	167
Kdy máme se modliti?	167
2. O modlitbě Páně. Kdo učil nás modliti se?	168
Které modlitbě naučil nás Pán Ježíš?	169
Jak se nazývá proto ta modlitba?	169
Z kolikera částí skládá se ta modlitba?	169
Jak zní předmluva a jak každá prosba?	169
Co nám připomínají slova: Otče náš?	170
Proč pravíme: Jenž jsi na nebesích?	171
Výklad jednotlivých prosb modlitby Páně	172
Proč prosíme nejprve, aby se jméno Boží posvětilo?	172
Za co prosíme v první prosbě?	172

(I) rozličných církevních modlitbách a pobožnostech.

(I) pozdravení andělském	180
Kterou modlitbu připojujeme obyčejně k Otčenáši?	180
Co jest pozdravení andělské?	180
Jak zní pozdravení andělské?	181
Z kolika částí skládá se ta modlitba?	181
Výklad každé části	182
(II) modlitbě při zvonění na klekání. Kterou modlitbu konávají katoličtí křesťané, když se ráno, v poledne a večer zvoní?	183
Jak zní ta modlitba?	184
(III) růženci. Co jest růženec?	184
Kterak se modlíme růženec?	185
Závěrečná modlitba při každém růženci	187
(IV) litaních. Kterým modlitbám říkáme litanie?	187
Které jsou litanie obyčejné?	187

